УЛАДЗІМІР ХІЛЬМАНОВІЧ

КАЛЯНДАРНЫ КРАЯЗНАЎЧЫ ДАВЕДНІК ГАРАДЗЕНШЧЫНЫ

(ДНІ І ГАДЫ, АСОБЫ І ПАДЗЕІ)

Гародня
2014

ГАРАДЗЕНСКАЯ БІБЛІЯТЭКА прысвячаецца той Гародні, якой мы ганарымся.

Дзякуем усім, хто з намі.

Каардынатар кніжнай серыі “ГАРАДЗЕНСКАЯ БІБЛІЯТЭКА”:
Павал Мажэйка
Ідэя серыі: Эдвард Дмухоўскі

“Каляндарны краязнаўчы даведнік Гарадзеншчыны” мае ўніверсальны характар і прыдатны да выкарыстання ў кожны год. Цягам дваццаці год аўтар збіраў і натаваў фіксаваныя даты адметных гістарычных падзей, дні нараджэння і смерці выбітных асобаў, якія лёсам былі звязаныя з Гарадзеншчынай.

Выданне адрасаванае краязнаўцам, настаўнікам, работнікам культурніцкіх установаў, сябрам грамадскіх арганізацый, усім, хто зацікаўлены гісторыяй роднага краю.

У разе заўвагаў, дадаткаў і прапановаў, просьба ліставаць аўтару-укладальніку праз электронную пошту belarushilm@gmail.com

Аўтар-укладальнік Уладзімір Хільмановіч

Вокладка і падрыхтоўка да друку Зміцер Гупянец

СТУДЗЕНЬ

1 студзеня

1467 – Нарадзіўся Жыгімонт І Стары, вялікі князь літоўскі і кароль польскі ў 1506-48 гг.

1861 – У в. Лаша (сёньня Гарадзенскі р-н) нарадзіўся Яўхім Карскі, філолаг-славіст, мовазнавец, літаратуразнавец, фальклярыст, этнограф, палеограф, археограф, бібліёграф, педагог, заснаваньнік навуковага беларусазнаўства.

1888 – У в. Рабертава (Бабруйскі пав.) нарадзіўся Вацлаў Родзька, беларускі каталіцкі сьвятар. Працаваў у гарадзенскім фарным касьцёле, у 1920-28 служыў у Гальшанах (Ашмянскі р-н), з 1929 – у Старых Васілішках (Шчучынскі р-н), з 1937 – у Трабах (Івейскі р-н).

1904 – У маёнтку Крыкалы (Пастаўскі р-н) нарадзіўся Мечыслаў Багаткевіч, каталіцкі рэлігійны дзеяч. Расстраляны гестапаўцамі, пазьней беатыфікаваны. Вучыўся ў Навагрудзкай духоўнай семінарыі.

1920 – У мяст. Турэц (Карэліцкі р-н) нарадзіўся Барыс Рагуля, дзеяч нацыянальнага руху ў 1940-ыя, кіраўнік Саюзу Беларускай Моладзі на Навагрудчыне, намесьнік прэзідэнта БЦР на Навагрудзкую акругу (1944). Пасьля вайны дзеяч эміграцыі (Бельгія, Канада), віцэ-прэзідэнт Рады БНР.

1927 – У в. Лозкі (Навагрудзкі р-н) нарадзіўся Кастусь Рамановіч, удзельнік падпольнага Саюзу Вызваленьня Беларусі ў Навагрудку, вязень савецкіх канцлягераў.

1932 – У Смургонях нарадзіўся Часлаў Цыбоўскі, удзельнік антыкамуністычнага падпольнага вучнёўскага руху ў Смургонях ў 1949-1950. Памёр у 1978 у польскім г. Дзержанюў, дзе і пахаваны.

2 студзеня

1910 – У в. Малая Альшанка (Гарадзенскі р-н) нарадзіўся Вацлаў Папуцэвіч (у эміграцыі Пануцэвіч), беларускі грамадзкі дзеяч, гісторык, дзеяч эміграцыі (Нямеччына, ЗША).

1928 – У в. Беражное (Карэліцкі р-н) нарадзіўся Уладзімер Цьвірка (да 1945 Вадзім Сурко), дзеяч беларускай эміграцыі (Нямеччына, Вялікабрытанія, Бельгія), журналіст.

1946 – У Бутырскай турме (Масква) закатаваны Фабіян Абрантовіч, уніяцкі духоўнік, грамадзка-культурны дзеяч, філосаф, рэлігійны педагог. Нараджэнец Навагрудку (засьценку Вераскоўшчына).

1950 – У Варшаве памёр Юзаф Ядкоўскі, польскі археолаг, гісторык, краязнавец, калекцыянер, музеязнавец. Нараджэнец Гародні.

1986 – Памёр Уладзімер Тарасевіч, рэлігійны і грамадзкі дзеяч беларускага замежжа (ЗША). Нараджэнец в. Клешнякі (Шчучынскі р-н).

3 студзеня

1908 – У Варшаве нарадзіўся Мікола Нікан, настаўнік, вайсковец, дзеяч беларускай эміграцыі (Вялікабрытанія, Аўстралія). Выкладаў у 1930-ыя на настаўніцкіх курсах у Гародні.

1916 – Нарадзіўся Алесь Ліпень, беларускі скульптар. Жыў у Гародні з 1950 г.

1930 – У в. Дэгісі (Смургонскі р-н) нарадзіўся Канстанцін Іваноўскі, удзельнік беларускага антыкамуністычнага падпольнага вучнёўскага руху ў Смургонях у 1949-50.

1986 – Памерла Людміла Жамойціна (па мужу-Янкоўская), беларуская настаўніца, у 1939-41 працавала ў Лідзе, пасьля вайны ў эміграцыі (Польшча). Нараджэнка в. Клімавічы (Лідзкі р-н).

4 студзеня

1591 – Каралём Жыгімонтам III Слоніму наданы гарадзкі герб.

1729 – У маёнтку Ясянец (Баранавіцкі р-н) нарадзіўся Яўхім Храптовіч, грамадзка-палітычны, дзяржаўны дзеяч ВКЛ, магнат, публіцыст, паэт, перакладнік. Меў сядзібу ў Шчорсах.

1917 – У в. Юшкі (Астравецкі р-н) нарадзіўся Віктар Ярмалковіч (пам. 15.12.1997-?), беларускі юрыст, гісторык, краязнавец, дзеяч БХД.

5 студзеня

1810 – Памёр Казімер Рагоўскі, тэолаг-езуіт, філосаф, педагог. Вучыўся і працаваў у Слоніме, выкладаў у Наваградку.

1892 – У в. Баброўнікі (Беласточчына) нарадзіўся Вацлаў Лукша, беларускі каталіцкі сьвятар. З 1925 г. працаваў у Ваўкавыску, з 1931 у Гародні. Памёр у 1962 г.

6 студзеня

1610 – Памёр Андрэй Волан (нар. у 1530 у маёнтку Біюцішкі, Ашмянскі р-н), беларускі грамадзкі дзеяч, філосаф, правазнавец, пісьменьнік. Пахаваны ў Біюцішках.

1862 – У Парэччы (Гарадзенскі р-н) была адчынена першая на тэрыторыі сучаснай Беларусі чыгуначная станцыя.

1892 – У в. Арляняты (Смургонскі р-н) нарадзіўся Адам Станкевіч, беларускі рымска-каталіцкі сьвятар, грамадзка-культурны дзеяч, асьветнік, культуролаг, выдавец, публіцыст.

1914 – У Віцебску нарадзіўся Тодар Лебяда (сапр. Шырокаў, пам. у пач. 1970 у Разанскай вобл., пахаваны ў пасёлку Воршава Пуцяцінскага р-ну, Расея), беларускі літаратар, дысідэнт, вязень ГУЛАГу. У 1960-61 жыў і працаваў у Слоніме.

7 студзеня

Каляды (Раство Хрыстова) па юльянскім праваслаўным календары.

1925 – У Варшаве памёр Марыян Абрамовіч, рэвалюцыянер-народнік, публіцыст, дзеяч культуры. Вывучаў на Наваградчыне беларускую мову.

8 студзеня

1894 – У г. Здунска Воля (Польшча) нарадзіўся Максіміліян Кольбэ, рымска-каталіцкі дзеяч, Сьвяты каталіцкай царквы. У 1922-27 служыў у Гарадзенскім кляштары францішканцаў.

1980 – У Беластоку памёр Канстанцін Кіслы, беларускі праваслаўны, грамадска-культурны дзеяч, кампазітар і дырыжор. У пачатку 1930-ых жыў і дзеіў у Слоніме.

1997 – У Кліўлендзе (штат Агаё, ЗША) памерла Іна Каханоўская (дзявочае Рытар), беларуская грамадзкая дзяячка, эмігрантка (ЗША). У час нямецкай акупацыі працавала настаўніцай у Ярэмічах (Карэліцкі р-н).

9 студзеня

1616 – У Наваградку прайшоў публічны дыспут езуітаў з пратэстантамі.

1747 – Памёр Ігнат Кульчынскі (нар. у 1707 у Гародні), уніяцкі царкоўны дзеяч, гісторык.

1801 – У Вялікай Бераставіцы нарадзіўся Восіп Кавалеўскі, гісторык, філамат, адзін з заснавальнікаў манголазнаўства.

1902 – У в. Збляны (Зэльвенскі р-н) нарадзіўся Антон Жэбрак, беларускі генетык, селекцыянер, грамадзкі дзеяч.

10 студзеня

1800 – У м. Кулігоўшчына (Кобрыньскі р-н) нарадзіўся Адам Сузін, удзельнік вызвольнага руху, падарожнік. У 1819 скончыў Гарадзенскую гімназію.

1897 – У мяст. Поразава (Сьвіслацкі р-н) нарадзілася Юлія Бібіла, беларуская бібліёграфка, майстарка мастацкага ткацтва.

1906 – У Іркуцку (Расея) памёр Цэлястын Цэханоўскі (нар. у 1835 у маёнт. Горлава, Дрыбінскі р-н), лекар, паўстанцкі грамадзянскі кіраўнік Гародні ў паўстаньні 1863 году.

2004 – У Паўладары (Казахстан) памёр Алесь Усюкевіч (нар. у лютым 1925 у в. Хадасы, Навагрудзкі р-н), беларускі настаўнік, адзін з кіраўнікоў Саюзу Вызваленьня Беларусі ў Навагрудку, вязень савецкіх турмаў.

11 студзеня

1864 – У Вільні расстраляны Цітус Далеўскі, адзін з кіраўнікоў паўстаньня 1863-64. Нараджэнец фальв. Кункулка (Лідзкі пав.).

1980 – Памёр Антон Ус, беларускі і расейскі грамадзка-культурны дзеяч. Нараджэнец в. Мішуковічы (Івейскі р-н).

2011 – У штаце Нью-Ёрк (ЗША) памёр Уладзімір Набагез (нар. у 1919), дзеяч беларускай эміграцыі (Бельгія, ЗША). Нараджэнец в. Сялец (Наваградскі р-н).

12 студзеня

1903 – У в. Каўшова (Мастоўскі р-н) нарадзілася Любоў Мазалеўская, беларуская артыстка, рэжысёрка, педагог.

2004 – У Лідзе памёр Аляксей Логвін, адзін з стваральнікаў моладзевай падпольнай антысталінскай арганізацыі, вязень ГУЛАГу. Нараджэнец в. Збляны (Лідзкі р-н).

13 студзеня

1706 – Пачалася двухмесяцавая аблога шведскім войскам Гародні, у выніку яе расейскі гарнізон адступіў, а шведы занялі горад.

14 студзеня

1894 – У мяст. Трабы (Івейскі р-н) нарадзіўся Пётр Юргялевіч, беларускі мовазнавец, педагог, вязень савецкіх канцлягероў.

1916 – У засьценку Амбружын (Ашмянскі р-н) нарадзіўся Уладзіслаў Чарняўскі, беларускі каталіцкі сьвятар, перакладнік літургічных тэкстаў на беларускую мову.

1980 – Памёр Пятрусь Граніт (сапр. Іван Івашэвіч), беларускі паэт, педагог. Пахаваны на радзіме ў в. Зачэпічы (Дзятлаўскі р-н).

15 студзеня

1742 – Нарадзіўся (Вількамірскі пав.) Францішак Нарвойш, асьветнік, багаслоў, філосаф, матэматык. Жыў і працаваў у Гародні.

1885 – У Варшаве памёр Антон Адынец, паэт, філамат, перакладнік, выдавец. Нараджэнец Гяйстунаў (Ашмянскі р-н).

1926 – У Заходняй Беларусі выйшаў першы нумар сатырычнага часопісу “Маланка” (выдаваўся ў Вільні да 26 сьнеж. 1928, выйшлі 43 нумары).

1927 – Памёр Давыд Яноўскі, адзін з мацнейшых шахматыстаў сьвету канца 19-пач. 20 ст. Нараджэнец Ваўкавыску, з 23 гадоў жыў у Францыі і ЗША.

1940 – Увядзеньне новага адміністрацыйна-тэрытарыяльнага падзелу на далучанай да СССР тэрыторыі Заходняй Беларусі.

1968 – У Слоніме памёр Язэп Стаброўскі, беларускі археолаг, краязнавец. Нараджэнец маёнтку Крупляны (Навагрудзкі р-н).

1985 – У Гародні адчынены рэспубліканскі музей атэізму і гісторыі рэлігіі (зь верас. 1989 – Беларускі дзяржаўны музей гісторыі рэлігіі).

16 студзеня

1826 – У в. Шастакова (Камянецкі р-н) нарадзіўся Рамуальд Траўгут, адзін з кіраўнікоў паўстаньня 1863 году. Вучыўся ў Сьвіслацкай гімназіі.

1919 – У Гародні арганізаваны беларускі клуб “Наша хатка”.

2000 – У Гародні адбылася агульнабеларуская сустрэча ветэранаў нацыянальна-вызвольнага руху – вязьняў сталінскіх канцлягероў.

17 студзеня

1732 – У маёнтку Воўчын (Камянецкі р-н) нарадзіўся Станіслаў Аўгуст Панятоўскі, апошні кароль Рэчы Паспалітай, вялікі князь літоўскі ў 1764-95 гг. У Гародні меў рэзідэнцыі – Панямонь, Станіславова, Аўгустовак.

1921 – У Сяньне памёр Андрэй Зязюля (сапр. Аляксандар Астрамовіч), беларускі каталіцкі сьвятар, паэт. Нараджэнец в. Навасады (Ашмянскі р-н).

18 студзеня

1884 – У в. Каранды (Смургонскі р-н) нарадзіўся Адам Лісоўскі, беларускі рэлігійны дзеяч, каталіцкі сьвятар.

19 студзеня

1944 – Каля Беластоку польскімі падпольнікамі жорстка закатаваны Мікола Чарнецкі, беларускі публіцыст, педагог, грамадзкі дзеяч. Нараджэнец в. Малыя Азяранкі (Ваўкавыскі р-н).

2001 – У Гейнсвіле (штат Фларыда, ЗША) памёр Ян Пятроўскі, рэлігійны дзеяч, літаратар, выдавец, дзеяч беларускай эміграцыі (Нямеччына, Аўстрыя, ЗША). Працаваў пастарам у Дзярэчыне (Зэльвенскі р-н).

2013 – У Гародні загінуў Юры Гумянюк, беларускі літаратар, паэт, журналіст. Пахаваны на могілках па прасп. Касманаўтаў.

20 студзеня

1891 – У в. Дуляўцы (Ваўкавыскі р-н) нарадзіўся Фабіян Ярэміч, беларускі грамадзка-культурны дзеяч.

1892 – У засьценку Мацюлішкі (Віленскі пав., цяпер Летува) нарадзіўся Браніслаў Тарашкевіч, беларускі грамадзка-палітычны і асьветны дзеяч, мовазнавец, публіцыст, перакладнік, літаратуразнавец. Часта бываў у Гародні, быў зьняволены польскімі ўладамі ў Гарадзенскую турму з 1927 па 1930.

1892 – У в. Шакуны (Пружанскі р-н) нарадзіўся Рыгор Шырма, беларускі грамадзка-культурны дзеяч, харавы дырыжор, фальклярыст, публіцыст. Пэўны час жыў у Гародні.

1905 – У Слуцку нарадзіўся (паводле інш. зьв. 25 студз.) Ян Пятроўскі, рэлігійны дзеяч, літаратар, выдавец, дзеяч беларускай эміграцыі (Нямеччына, Аўстрыя, ЗША). Працаваў пастарам у Дзярэчыне (Зэльвенскі р-н).

1955 – У Гданьску памёр Лукаш Дзекуць-Малей, беларускі грамадзкі і рэлігійны дзеяч. Пахаваны на гданьскіх могілках. Нараджэнец Слоніму.

2005 – Памёр Ян Новак-Езяранскі (паходзіў з Гарадзеншчыны), польскі грамадзка-палітычны дзеяч, публіцыст, журналіст, які спрыяў беларускаму нацыянальнаму руху.

21 студзеня

1818 – У в. Сьльвіна (цяпер Манастыршчынскі р-н, Смаленская вобл.) нарадзіўся Адам Кіркор, гісторык, этнограф, археолаг, публіцыст, грамадзкі дзеяч.

22 студзеня

1863 – Пачалося нацыянальна-вызвольнае паўстаньне.

1890 – У в. Дзедзіна (Мёрскі р-н) нарадзіўся Ільдафонс Бобіч, беларускі рымска-каталіцкі сьвятар, выдавец. З 1923 працаваў пробашчам у Германавічах, у 1930-44 –у Іўі. Пахаваны ў Іўі, каля касьцёлу.

23 студзеня

1889 – У Чылі памёр Ігнат Дамэйка, удзельнік нацыянальна-вызвольнага руху, філамат, геолаг, мінеролаг, нацыянальны герой Чылі. Нараджэнец маёнтку Мядзьведка (Карэліцкі р-н). З 1884 па 1888 жыў у маёнтку Жыбартоўшчына (Дзятлаўскі р-н).

1981 – Памерла Вера Матэйчук-Маслоўская (нар. у в. Ага-

роднікі Беластоцкага пав., 23.3.1896 ці 11.3.1898-23.1.1981), беларуская настаўніца, грамадзкая дзяячка. Вучылася ў Сьвіслачы.

1991 – Памерла Алеся Чабатар (дзявоч. Бушма, нар. у 1910 у в. Дзяляцічы, Наваградзкі р-н), дзеячка беларускай эміграцыі (Аўстралія).

24 студзеня

1797 – У мяст. Дзярэчын (Зэльвенскі р-н) нарадзіўся Цімафей Ліпінскі, гісторык, географ, філолаг, калекцыянер, краязнавец.

1810 – У в. Гаўя (Івейскі р-н) нарадзіўся Уладзіслаў Брахоцкі, грамадзкі дзеяч, удзельнік паўстаньня 1863-64.

1827 – У фальв. Кункулка (Лідзкі пав.) нарадзіўся Аляксандар Далеўскі, адзін з стваральнікаў Братняга зьвязу літоўскай моладзі, удзельнік вызвольнага руху.

1904 – У в. Шутавічы (Смургонскі р-н) нарадзіўся Янка Шутовіч, беларускі грамадзка-культурны дзеяч, выдавец, літаратуразнавец, вязень савецкіх канцлягероў.

1909 – У в. Зачэпічы (Дзятлаўскі р-н) нарадзіўся Пятрусь Граніт (сапр. Іван Івашэвіч), беларускі паэт, педагог. Вучыўся ў Бяліцы (Лідзкі р-н).

25 студзеня

1804 – У в. Гяйстуны (Ашмянскі р-н) нарадзіўся Антон Адынец, паэт, філамат, перакладнік, выдавец.

1890 – У в. Нясутычы (Наваградзкі р-н) нарадзіўся Аляксандар Стагановіч, беларускі грамадзка-палітычны дзеяч, удзельнік БНС, эмігрант (Нямеччына, ЗША).

1938 – У Празе памёр Тамаш Грыб, беларускі грамадзка-палітычны і культурны дзеяч. Нараджэнец в. Паляны (Смургонскі р-н).

1944 – У Слоніме памёр Антон Карніцкі, беларускі мастак. Пахаваны ў Слоніме.

26 студзеня

1907 – У в. Грэлікі (Вялейскі р-н) нарадзіўся Мікалай Лапіцкі, праваслаўны сьвятар, рэлігійна-грамадзкі дзеяч беларускага замежжа (ЗША). У 1934-35 працаваў у Ашмянах.

1918 – У Львове памёр Антон Баранцэвіч (нар. каля 1837 у в. Кірклішкі, Ашмянскі р-н), вайсковец, палявы камандзір у паўстаньні 1863-64, мемуарыст.

1990 – Беларуская мова Вярхоўным Саветам БССР была абвешчана ў Беларусі адзінай дзяржаўнай.

2006 – У Гародні памёр Павал Жук, вязень ГУЛАГу, удзельнік Нарыльскага паўстаньня, стваранньнік Гарадзенскай абласной Асацыяцыі ахвяраў палітычных рэпрэсіяў.

27 студзеня

1886 – Нарадзіўся Васіль Дружчыц (Друшчыц), беларускі гісторык, педагог. Вучыўся ў Жыровічах.

1890 – У в. Вераскава (Навагрудзкі р-н) нарадзіўся Філарэт Родзька, беларускі настаўнік, быў у войску Булак-Балаховіча, дзеяч эміграцыі (ЗША). Працаваў у Вераскаве і Навагрудку.

1927 – Памёр Юры Матулевіч (Матулайціс), рымска-каталіцкі рэлігійны дзеяч Заходняй Беларусі і Летувы, блаславёны.

2003 – Памёр Леанід Побаль, беларускі археолаг. Нараджэнец в. Мікалаева (Івейскі р-н).

28 студзеня

1588 – Зацьверджаны III Статут ВКЛ.

1597 – Памёр Мікалай Дарагастайскі (нар. каля 1530), дзяржаўны дзеяч ВКЛ. Меў друкарню ў Мураванай Ашмяне (Ашмянскі р-н).

1712 – У Дзятлаве нарадзіўся Ульрык Крыштап Радзівіл, дзяржаўны дзеяч ВКЛ, пісьменьнік.

1777 – Памёр Антоні Скарульскі, рэктар Наваградзкага езуіцкага калегіюму ў 1760-64.

1922 – У в. Клімавічы (Лідзкі р-н) нарадзіўся Янка Жамойцін, беларускі грамадзкі дзеяч, публіцыст, дзеяч беларускай эміграцыі (Польшча).

1982 – Памерла Алена Лябецкая, дзяячка ТБШ. Нараджэнка хутара Лагуцева (Дзятлаўскі р-н).

1995 – У Англіі ў Лонданскім хосьпісе Сьвятога Крыстофера памёр Мар'ян Богуш-Шышка, беларуска-польскі мастак, педагог. Нараджэнец в. Трокенікі (Астравецкі р-н).

2011 – У ЗША памёр Барыс Данілюк, дзеяч СБМ, беларускай эміграцыі (Нямеччына, ЗША). Нараджэнец в. Старыя Дзевяткавічы (Слонімскі р-н).

29 студзеня

1884 – У Шаўлях (цяпер Летува) нарадзіўся Антон Луцкевіч (ці 30-га студз.), беларускі грамадзка-палітычны дзеяч, гісторык, публіцыст, старшыня ўраду БНР. Пэўны час жыў у Гародні, калі там працавала рада БНР.

30 студзеня

1667 – Заключэньне Андрусаўскага перамір'я паміж Рэччу Паспалітай і Расеяй. Канец вайны 1654-1667 гг.

31 студзеня

1833 – Нарадзіўся Станіслаў Сільвестровіч (пам. у 1910), удзельнік паўстаньня 1863-64 з Гожы (Гарадзенскі р-н).

1913 – У Гародні выйшаў альманах вучнёўскай беларускай моладзі “Колас беларускай нівы”.

1913 – Памёр Баляслаў Русецкі, мастак, які працаваў на Беларусі. Пэўны час жыў у Гародні, зрабіў шэраг размалёвак у гарадзенскіх касьцёлах, алтарную карціну “Сьвяты Казімір” у гарадзенскай фары.

2005 – У Пінску памёр Кастусь Рамановіч, удзельнік падпольнага Саюзу Вызваленьня Беларусі ў Наваградку, вязень савецкіх канцлягераў. Нараджэнец в. Лозкі (Наваградзкі р-н).

ЛЮТЫ

1 лютага

1717 – “Нямы сойм” практычна пагадзіўся на пратэктарат Расеі над Рэччу Паспалітай.

1863 – Літоўскі правінцыйны камітэт (утвораны летам 1862) абвесьціў сябе Часовым правінцыйным урадам Літвы і Беларусі, на тэрыторыі Гарадзенскай губерні пачынаюцца ўзброеныя дзеяньні паўстанцаў.

1874 – У мяст. Луна (Мастоўскі р-н) нарадзіўся Кастусь Бялецкі, беларускі грамадзка-палітычны дзеяч.

2 лютага

Сусьветны дзень водна-балотных нетраў.

1348 – У бітве з крыжакамі загінуў Нарымонт (нар. каля 1294), князь ВКЛ, другі сын Гедыміна. Перамога войск ВКЛ над крыжакамі на рацэ Стрэва (прыток Нёмана).

1589 – Кароль Жыгімонт III пацьвердзіў Гародні ўсе прывілеі.

1746 – Памёр Мікалай Фаўстын Радзівіл, дзяржаўны і вайсковы дзеяч ВКЛ. Нараджэнец Дзятлава.

1861 – Памёр Міхал Гамаліцкі, беларускі лекар, педагог, гісторык. Пахаваны ў Вільні. Вучыўся ў Жыровічах.

1838 – У в. Мастаўляны (Беласточчына) нарадзіўся Кастусь Каліноўскі, нацыянальна-вызвольны дзеяч, адзін з кіраўнікоў паўстаньня 1863 году. Вучыўся ў Сьвіслачы, жыў у фальварку Якушоўка.

1919 – У Гародні выйшаў першы нумар газэты “Беларускі народ”, выдаванай Міністэрствам беларускіх спраў.

1932 – У мяст. Скідаль (Гарадзенскі р-н) нарадзілася Людміла Махнюк (дзявочае Каліноўская), дзеячка беларускага культурніцкага руху ў эміграцыі (ЗША).

1968 – Адкрыўся літаратурна-этнаграфічны музей у Гудзевічах (Мастоўскі р-н). Стваральнік – Алесь Белакоз.

2006 – Памёр Пётр Марціноўскі, беларускі педагог, краязнавец, літаратуразнавец, кіраўнік Зэльвенскага літаратурнага аб’яднаньня. Нараджэнец в. Катчыно (Мастоўскі р-н).

3 лютага

1964 – Памёр Станіслаў Станкевіч (нар. у 1886 у в. Арляняты, Смургонскі р-н), беларускі паэт, кнігавыдавец.

4 лютага

1711 – У в. Ціхомль (Валынскае ваяв.) нарадзіўся Юзаф Ябланоўскі, дзяржаўны дзеяч Рэчы Паспалітай, гісторык, мецэнат,

ваявода навагрaдзкі ў 1755-73, аднавіў Навагрaдзкі замак.

1894 – У фальв. Крыстынопаль (Смургонскі р-н) памёр Адам Гурыновіч, беларускі паэт, фалькляpыст.

1950 – Памёр Ян Булгак, фотамастак, этнограф, краязнавец. Нараджэнец в. Асташына (Навагрaдзкі р-н).

1957 – Памёр Бpаніслаў Ямант, мастак, педагог. Нараджэнец в. Дакудава (Лідзкі р-н).

5 лютага

1637 – У Вільні памёр Язэп Вельямін Руцкі (нар. у 1573 ці 1574 у в. Рутка, Навагрaдзкі р-н), царкоўна-палітычны дзеяч, уніяцкі мітрапаліт, пісьменьнік-палеміст. Пахаваны ў віленскім Сьвятатраецкім манастыры.

6 лютага

1921 – Выйшаў дэкрэт, які надаў беларускай, габрэйскай (ідыш), польскай і расейскай мовам статус дзяржаўных у БССР.

7 лютага

1546 – У Ляхавічах (Берасьцейская вобл.) нарадзіўся Фёдар Еўлашоўскі (пам. у 1-й пал. 1619), грамадзскі дзеяч, пісьменьнік. Жыў у Навагрaдку.

1891 – Памёр Вінцэнт Каратынскі, беларуска-польскі паэт, публіцыст, перакладнік. Нараджэнец в. Селішча (Карэліцкі р-н).

8 лютага

1887 – У Гародні нарадзіўся Уладзіслаў Талочка, беларускі рэлігійны і культурна-асьветніцкі дзеяч, культуролаг, гісторык, літаратуразнавец.

1891 – У в. Слабада (Віленскі пав.) нарадзіўся Каспар Валадкевіч (пам. у 1970), беларускі рымска-каталіцкі сьвятар, грамадзкі дзеяч. У 1929-33 служыў ксяндзом у Малой Бераставіцы, з 1934 – пробашч у Квасоўцы (Гарадзенскі раён), перад вайной у Анжадаве (Ашмянскі р-н).

1893 – У Санкт-Пецярбургу нарадзіўся Антон Неманцэвіч, беларускі ўніяцкі сьвятар, царкоўны дзеяч, вязень савецкіх і фашысцкіх турмаў. Працаваў у Слоніме, Альбярціне, Сынковічах.

1906 – У в. Прытычына (Дзісьненскі пав.) нарадзіўся Кастусь Глінскі, юрыст, вязень савецкага канцлягеру, ваяваў у Арміі Андэрса, дзеяч эміграцыі (Вялікабрытанія). У 1930-ых працаваў суддзём у Ашмяне.

1909 – Памёр Мечыслаў Карловіч, кампазітар, дырыжор, сын мовазнаўца і этнографа Яна Карловіча. Нараджэнец в. Вішнева (Смургонскі р-н).

1914 – У Баранавічах нарадзіўся Валянцін Таўлай, паэт, дзеяч заходнебеларускага руху. У 1920-21 з бацькамі жыў у Зэльве, вучыўся ў Вялікай Кракотцы і Слоніме, працаваў у Лідзе.

1991 – Беларускімі татарамі, якія пражываюць на Гарадзеншчыне, створана грамадска-культурнае таварыства "Кітаб".

9 лютага

1867 – Памёр Караль Нямцэвіч (нар. у 1797), удзельнік паўстання 1830-31. Вучыўся ў Сьвіслачы.

1999 – У в. Валеўка (Навагрудзкі р-н) памёр Уладзімір Урбановіч, беларускі краязнавец, педагог, культуролаг. Пахаваны ў Валеўцы.

10 лютага

1452 – Памёр Сьвідрыгайла (нар. каля 1370), вялікі князь ВКЛ у 1430-32 гг.

1909 – Памёр Эдвард Паўловіч, мастак, асьветнік, удзельнік паўстаньня 1863-64, мемуарыст. Вучыўся ў Жыровічах і Слоніме.

1980 – Памёр Браніслаў Ржэўскі, беларускі літаратуразнавец, педагог, дысідэнт, палітычны вязень. Пахаваны ў Гародні.

1994 – У Гародні пасьля зьбіцьця невядомымі памёр Антон Сьцяпура, дзеяч беларускага руху, сябра БНФ. Пахаваны на могілках па прасп. Касманаўтаў.

11 лютага

1807 – У в. Варацэвічы (Іванаўскі р-н) нарадзіўся Напалеон Орда, піяніст, кампазітар, мастак, удзельнік паўстаньня 1830-31. У 1823 г. скончыў Сьвіслацкую гімназію.

1940 – Быў адчынены Дзяржаўны архіў Гарадзенскай вобласьці.

1952 – У савецкім канцлягеры памёр Андрэй Цікота (паводле інш. зьв. 13 ці 21 лют.), беларускі рэлігійны і грамадзка-культурны дзеяч, генерал ордэну марыянаў. Нараджэнец хутару Плавушка (Смургонскі р-н).

1952 – У Віцебску нарадзіўся Мікола Лук'янаў, беларускі мастак. Жыў і працаваў у Гародні.

1979 – У Нью-Ёрку памёр Мікола Гарошка, дзеяч эміграцыі (ЗША), першы старшыня БАЗА. Нараджэнец в. Трашчыцы (Карэліцкі р-н).

12 лютага

1798 – У Пецярбургу памёр Станіслаў Аўгуст Панятоўскі, апошні кароль Рэчы Паспалітай, вялікі князь літоўскі ў 1764-95 гг. Пахаваны ў касьцёле Сьв. Кацярыны на Неўскім прасьпекце. У крас. 1938 парэшткі перапахаваны ў касьцёле ў Воўчыне (Ка-

мянецкі р-н). Меў рэзідэнцыі ў Гародні.

1799 – У Наваградку ў Фарным касьцёле ахрышчаны Адам Міцкевіч.

1921 – Памёр Рудольф Абіхт, нямецкі вучоны-славіст. У 1917-18 выкладаў у Сьвіслацкай настаўніцкай семінарыі беларускую мову.

13 лютага

1570 – Гарадзенскі магістрат зацьвярджае статут аб'яднанага цэху кавалёў, кацельнікаў, мечнікаў і сьлясароў.

1806 – У Слоніме нарадзіўся Юльян Корсак, паэт, перакладнік.

1903 – У в. Вострава (Зэльвенскі р-н) нарадзіўся Серафім Татарын, беларускі грамадзка-культурны дзеяч, актывіст Грамады і ТБШ.

1906 – У мяст. Гальшаны нарадзіўся Уладзімер Фінькоўскі (час і месца сьмерці невядомыя, пасьля 1960-га), дзеяч праваслаўнай царквы ў Беларусі і на эміграцыі (Нямеччына, Францыя, ЗША).

1919 (ці 13 сак.) – Памёр Аляксандар Грыкоўскі (нар. у 1893 у в. Корніна, Беласточчына), беларускі грамадзкі дзеяч, педагог. У 1916 скончыў Сьвіслацкую настаўніцкую гімназію, жыў і працаваў у Гародні.

1968 – Нарадзіўся Антось Савук, беларускі краязнавец, публіцыст. Жыў і працаваў у Лідзе.

1974 – У Будславе (Мядзельскі р-н) памерла Паўліна Мядзёлка, акторка, дзяячка беларускай культуры. Часта бывала ў Гародні. Пахавана ў Будславе.

1984 – У Інавроцлаве (Польшча) памёр Язэп Найдзюк (Александровіч), дзеяч заходнебеларускага вызвольнага руху, выдавец, гісторык. Нараджэнец в. Бойдаты (Ваўкавыскі р-н).

14 лютага

1937 – У в. Вялікая Лябёдка (Шчучынскі р-н) памёр Напалеон Чарноцкі, беларускі публіцыст, перакладнік.

15 лютага

1863 – У баі каля в. Рэчыца (Пружанскі пав.) загінуў Станіслаў Сангін (нар. каля 1818), адзін з кіраўнікоў паўстаньня 1863-64. Працаваў на Гарадзеншчыне.

1926 – Нарадзіўся (на Слонімшчыне) Мікола Ягаўдзік, беларускі вайсковец, дзеяч беларускай эміграцыі (Бельгія, ЗША).

1958 – У ЗША памёр Язэп Рэшаць, беларускі рэлігійны і культурна-асьветніцкі дзяяч, каталіцкі сьвятар, доктар філа-

софіі і тэалогіі. Служыў у Гародні вікарыем.

1972 – У Эльблонгу (Польшча) памёр Міхал Шалкевіч, беларускі каталіцкі сьвятар. З 1922 г. служыў у касцёле ў Тракелях (Вараноўскі р-н).

2004 – У Менску ў шпіталі памёр Аляксандар Міхальчык, грамадзка-палітычны актывіст, старшыня Гарадзенскай гарадзкой арганізацыі партыі БНФ. Пахаваны ў Гародні на могілках па прасп. Касманаўтаў.

16 лютага

1895 – Памёр Тамаш Булгак (нар. у 1801, фальварак Міцкевічы, Наваградзкае ваяв.), удзельнік паўстаньняў 1830-31, 1863-64 гг.

1902 – У Трокеніках нарадзіўся Мар'ян Богуш-Шышка, беларуска-польскі мастак, мастацкі педагог.

1956 – Арыштаваны (паводле інш. зьв. 16 студз.) і пазьней асуджаны на 7 гадоў зьняволеньня па абвінавачаньні ў беларускім нацыяналізме выкладнік Гарадзенскага педінстытуту Браніслаў Ржэўскі.

17 лютага

1888 – У мяст. Гальшаны (Ашмянскі р-н) нарадзіўся Янка Вярсоцкі, беларускі рымска-каталіцкі сьвятар, грамадзкі дзеяч.

1916 – Памерла Цётка (сапр. Алаіза Пашкевіч, у замужжы Кайрыс), беларуская грамадзка-палітычная дзяячка, паэтка, асьветніца, выдаўніца. Пахавана ў Старым Двары (Шчучынскі р-н).

1943 – У Росіцы (Віцебшчына) фашысты спалілі каля 30 чалавек. Сярод іншых загінуў Антон Ляшчэвіч, нараджэнец в. Абрамаўшчына (Смургонскі р-н), беларускі сьвятар-марыянін, які застаўся зь вернікамі і сам пайшоў на сьмерць. Пазьней блаславёны.

18 лютага

1845 – Памёр Ігнат Анацэвіч, беларускі гісторык, археограф, педагог. Нараджэнец Малой Бераставіцы.

1956 – У мяст. Мар'янава памёр Янка Быліна (сапр. Ян Семашкевіч), беларускі каталіцкі сьвятар, пісьменьнік, паэт. Нараджэнец в. Лакцяны (Астравецкі р-н). Пахаваны ў в. Бомбля (Беласточчына).

1988 – Савет Міністраў узяў пад ахову цэнтр Гародні – помнік горадабудаўніцтва і архітэктуры.

19 лютага

1861 – Так званая "адмена прыгоннага права" расейскім імператарам Аляксандрам II.

1890 – У в. Барані (Астравецкі р-н) нарадзіўся Канстанцін Становіч (Казімер Сваяк), беларускі каталіцкі сьвятар, паэт.

1910 – У Гародні адбылася адна з першых беларускіх вечарынаў.

1979 – Памёр Янка Геніюш, беларускі дзеяч, бібліяфіл, доктар, вязень ГУЛАГу. Пахаваны ў Зэльве.

20 лютага

1387 – Першы агульназемскі прывілей ВКЛ.

1810 – Памёр Марцін Пачобут Адляніцкі, асьветнік, астраном, педагог. Нараджэнец в. Саламянка (Гарадзенскі р-н).

1889 – У в. Балотца (Навагрудзкі р-н) нарадзіўся Фёдар Турук, беларускі грамадзка-культурны дзеяч, гісторык, педагог.

1940 – У Гародні адчынены настаўніцкі інстытут – першая ў Заходняй Беларусі вышэйшая навучальная ўстанова.

21 лютага

Міжнародны дзень роднай мовы.

1918 – Была абвешчана Першая ўстаўная грамата БНР і створаны першы беларускі ўрад – Беларускі Народны Сакратарыят.

22 лютага

1387 – Прывілей Ягайлы каталіцкай царкве ў ВКЛ.

1862 – Памёр Вікенці Дмахоўскі (нар. у 1805 ці 1807 у в. Нагародавічы, Дзятлаўскі р-н), жывапісец, майстар гістарычнага жанру, удзельнік паўстаньня 1830-31 гг.

23 лютага

1907 – У в. Арляняты (Смургонскі р-н) нарадзіўся Станіслаў Станкевіч, беларускі грамадзка-культурны дзеяч, літаратуразнавец, публіцыст, дзеяч эміграцыі (Нямеччына, ЗША).

1930 – Нарадзілася (на Смургоншчыне) Часлава Семяновіч (дзявочае Садоўская), актывістка грамадзка-палітычных арганізацый у Гародні.

24 лютага

1579 – Мір атрымаў Магдэбургскае права.

1760 – Памёр Мацей Догель, гісторык-археограф, правазнавец. Нараджэнец в. Гембулы (Шчучынскі р-н).

1902 – Нарадзіўся Янка Геніюш, беларускі дзеяч, бібліяфіл, доктар, вязень ГУЛАГу. Жыў і пахаваны ў Зэльве.

1959 – Адчынены Лідзкі краязнаўчы музей.

25 лютага

1909 – У Слоніме нарадзіўся Сяргей Дарожны (сапр. Серада), беларускі пісьменьнік, перакладнік.

26 лютага

1625 – У в. Сэрвач (Карэліцкі р-н) нарадзіўся Багуслаў Казімер Маскевіч, вайсковы і грамадзкі дзеяч ВКЛ, пісьменьнік-мемуарыст.

1821 – У мяст. Вайшканы (Ковенская губ.) нарадзіўся Аляксандар Гінтаўт-Дзевалтоўскі, беларускі рэлігійны дзеяч, удзельнік нацыянальна-вызвольнага руху на Гарадзеншчыне.

1934 – У в. ЗБляны (Лідзкі р-н) нарадзіўся Аляксей Логвін, адзін з стваральнікаў моладзевай падпольнай антысталінскай арганізацыі, вязень ГУЛАГу.

27 лютага

1919 – Была створана Літоўска-Беларуская ССР з сталіцай у Вільні.

1927 – У Гародні памёр Мельхіёр Фардон, каталіцкі сьвятар, францішканін. Пахаваны на гарадзенскіх бернардынскіх могілках. Парэшткі перапахаваны 4 сьнежня 2003 году ў касьцёле Маці Божай Анёльскай.

1936 – Адбыўся ўсеагульны штрайк рабочых Ліды (удзельнічала каля 4 тысяч чалавек).

28 лютага

1616 – Памёр Мікалай Крыштап Сіротка Радзівіл, дзяржаўны дзеяч ВКЛ, падарожнік-мемуарыст.

1922 – У Гародні памерла Станіслава Буйло, кіраўнічка беларускага дзіцячага прытулку.

1942 – У Ленінградзе ад голаду памёр Канстанцін Пушкарэвіч беларуска-расейскі славіст, літаратуразнавец, педагог. Нараджэнец Слоніму.

29 лютага

1468 – На сойме Вялікім князем Казімерам Ягелёнчыкам выданы Судзебнік – першы кодэкс крымінальнага і крымінальна-працэсуальнага права ВКЛ.

CAKABIK

1 сакавіка

1566 – Набыў законную сілу Другі Статут ВКЛ.

1581 – Створаны Галоўны літоўскі трыбунал – вышэйшы судовы і апеляцыйны орган у ВКЛ.

1933 – У г. Уржум (Ніжагародзкі край, Расея) у ссылцы памёр Уладзімір Жылка, беларускі паэт, перакладнік, публіцыст, крытык. Скончыў вучэльню ў Міры.

1960 – У Барысаве памёр Віктар Шутовіч, беларускі культурны дзеяч, каталіцкі сьвятар, вязень савецкіх канцлягероў. Нараджэнец в. Шутавічы (Смургонскі р-н). Пахаваны на барысаўскіх каталіцкіх могілках.

2 сакавіка

1562 – Нарадзіўся Крыштап Мікалай Дарагастайскі, дзяржаўны дзеяч ВКЛ, заснавальнік друкарні ў Ашмяне Мураванай.

1896 – У мяст. Поразава (Сьвіслацкі р-н) нарадзіўся Станіслаў Глякоўскі (загінуў у Бухэнвальдзе, паводле інш. зьвестак расстраляны ў Менску ў 1941), беларускі каталіцкі духоўнік, грамадзка-культурны дзеяч, выдавец, публіцыст.

2003 – Памерла Ванда Банішэўская, сястра супольнасьці Сёстры ад Анёлаў, носьбітка стыгматаў, вязьня ГУЛАГу. Нараджэнка в. Новая Каменка (Наваградзкі р-н).

2013 – У в. Вецявічы (Слонімскі р-н) памёр Мікола Арочка, беларускі пісьменнік, літаратуразнавец, перакладнік. Пахаваны ў роднай вёсцы.

3 сакавіка

1767 – Памёр Ёган Глаўбіц (нар. у 1700-?), архітэктар, які працаваў на Беларусі. Аўтар пабудовы Фарнага касьцёлу ў Лідзе (1765-70).

1777 – Памёр Юзаф Ябланоўскі, дзяржаўны дзеяч Рэчы Паспалітай, гісторык, мецэнат, ваявода навагрcraдзкі ў 1755-73, аднавіў Наваградзкі замак.

1913 – Памёр Зыгмунт Пуслоўскі, мецэнат, калекцыянер. Нараджэнец Альбярціну (Слонімскі р-н).

1918 – У Берасьці паміж Савецкай Расеяй і Нямеччынай была падпісаная мірная дамова, паводле якой Беларусь страціла значную частку сваёй тэрыторыі.

1996 – Гарадзенскі “Нёман” (трэнер Анатоль Варывончык) стаў першым чэмпіёнам Усходнееўрапейскай хакейнай лігі.

4 сакавіка

1484 – У Гародні памёр Казімер, сын вялікага князя ВКЛ Казімера IV

Ягелончыка, патрон Гарадзенскага біскупства. Пахаваны ў віленскім катэдральным саборы (капліца Сьв. Казімера). Кананізаваны ў 1521. Дзень Сьвятога Казімера.

1812 – Памёр Яўхім Храптовіч, грамадзкі, палітычны, дзяржаўны дзеяч ВКЛ, магнат, публіцыст, паэт, перакладнік. Меў сядзібу ў Шчорсах.

1890 – У мяст. Гальшаны (Ашмянскі р-н) нарадзіўся Вінцук Адважны (сапр. Язэп Германовіч), беларускі каталіцкі сьвятар, пісьменьнік, паэт, дзеяч эміграцыі (Італія, Вялікабрытанія).

1977 – Памёр Эдуард Гойлік, беларуска-польскі кампазітар, музычны педагог, хормайстар. Нараджэнец в. Верабейкі (Сьвіслацкі р-н).

2004 – Памёр Міхась Навумовіч, дзеяч беларускай эміграцыі (Францыя). Нараджэнец Навагрkörчыны.

2008 – У Вільні памерла Вера Спарычанка-Шостак, настаўніца, актывістка беларускага руху. Нараджэнка в. Запольле (Навагрkörдзкі пав).

5 сакавіка

1895 – У в. Кашанцы (Бераставіцкі р-н) нарадзіўся Аляксандар Каваленя, беларускі археолаг.

1942 – Нарадзіўся Аляксандар Міхальчык (Бераставіцкі р-н), грамадзка-палітычны актывіст, пэўны час старшыня Гарадзенскай гарадзкой арганізацыі партыі БНФ.

1977 – У Нью-Джэрсі (ЗША) памёр Філарэт Родзька, беларускі настаўнік, быў у войску Булак-Балаховіча, дзеяч эміграцыі (ЗША). Нараджэнец в. Вераскава (Навагрadзкі р-н), працаваў у Вераскаве і Наваградку.

2000 – У Рыме былі беатыфікаваныя 11 сясьцёр-назарэтанак, расстраляных гітлераўцамі ў 1943-ым каля Наваградку.

6 сакавіка

1833 – У в. Варонічы (Слонімскі р-н) нарадзіўся Іван Бялькевіч, беларускі мовазнавец, педагог, аўтар слоўнікаў.

1944 – Выдадзены ўказ аб стварэньні Беларускай Краёвай Абароны (БКА).

1999 – У Вільні памёр Міхаіл Петрыкевіч, беларускі краязнавец, музеязнавец, педагог. Нараджэнец в. Падкасоўе (Наваградзкі р-н). Пахаваны на могілках Карвялішкес ля Вільні.

7 сакавіка

1967 – У Сопаце (Польшча) памёр Караль Румель, першы алімпіец зь Беларусі (гульні 1912, Стакгольм), коньнік-спартовец. Нараджэнец Гародні.

8 сакавіка

1558 – У Лукішках (зараз у межах Вільні) нарадзіўся Альбрыхт Радзівіл, дзяржаўны дзеяч ВКЛ. Валодаў маёнткамі Лаздуны, Геранёны (Івейскі р-н).

1901 – У в. Трашчычы (Карэліцкі р-н) нарадзіўся Аляксандар Карповіч, беларускі выдавец, актывіст КПЗБ.

1910 – У Турцы (Карэліцкі р-н) нарадзіўся Пётр Конюх, беларускі сьпявак, дзеяч эміграцыі (Італія, Бельгія, ЗША, Канада).

1928 – У Празе памёр Пётра Крэчаўскі, беларускі грамадзка-палітычны дзеяч, паэт, гісторык, старшыня Рады БНР. Пахаваны на Альшанскіх могілках. Нараджэнец в. Дубна (Мастоўскі р-н).

1814 – Памёр Юзаф Несялоўскі (нар. у 1728), апошні навагрудзкі ваявода, удзельнік паўстаньня 1794. Меў родавы маёнтак у Варончы, пахаваны ў крыпце мясцовага касьцёлу.

1989 – Памёр Мікола Ягаўдзік, беларускі вайсковец, дзеяч беларускай эміграцыі (Бельгія, ЗША). Нараджэнец Слонімшчыны.

1992 – У Слоніме памёр Міхась Ракевіч, удзельнік патрыятычнага падпольля 1946-47 у Заходняй Беларусі, вязень савецкіх турмаў і канцлягероў. Нараджэнец в. Ваўчкі (Слонімскі р-н). Пахаваны ў в. Клепачы (Слонімскі р-н).

9 сакавіка

1659 – Маскоўскі гарнізон у Гародні разам з ваяводам здаўся войску гетмана Паўла Сапегі.

1838 – Памёр Язафат Булгак, уніяцкі мітрапаліт, базыльянін. Пахаваны на праваслаўных могілках Сергіевай пустыні паблізу Пецяргофа.

1918 – Абвяшчэньне Выканаўчым камітэтам Рады Усебеларускага зьезду Другой Устаўной граматы БНР.

10 сакавіка

1711 (верагодна 12.03) – Нарадзіўся Міхал Антоні Сапега, дзяржаўны дзеяч ВКЛ, перакладнік, літаратар. Жыў у Слоніме.

1781 – У Менску памёр Міхал Карыцкі, паэт, грамадзкі дзеяч, педагог. Нараджэнец в. Дзітрыкі (Лідзкі р-н).

1889 – У Гародні нарадзіўся Уладзімір Пігулеўскі, беларускі грамадзкі дзеяч, пісьменьнік.

1926 – У в. Глоўсевічы (Слонімскі р-н) нарадзіўся Васіль Супрун, беларускі паэт, краязнавец, археолаг, вязень ГУЛАГу.

1942 – У Мсьціславе нарадзіўся Міхась Ткачоў, беларускі грамадзка-палітычны дзеяч, гісторык, археолаг, педагог. Жыў і працаваў у Гародні.

1943 – У лесе пад Лідай фашысты расстралялі 9 каталіцкіх сьвятароў. Перапахаваныя пазьней на Астраўлянскіх могілках.

2005 – У Гародні памёр Апанас Цыхун, беларускі краязнавец, педагог, пісьменьнік. Пахаваны на могілках па прасп. Касманаўтаў. Нараджэнец в. Кунцаўшчына (Гарадзенскі р-н).

11 сакавіка

1911 – У в. Трашчыцы (Карэліцкі р-н) нарадзіўся Леў Гарошка, асьветнік, уніяцкі рэлігійны дзеяч, гісторык, выдавец, пісьменьнік, дзеяч беларускай эміграцыі (Нямеччына, Францыя, Вялікабрытанія, Ватыкан).

12 сакавіка

1722 – Нарадзіўся (каля Наваградку) Бенядыкт Дабшэвіч (пам. у 1799), тэолаг-езуіт, філосаф.

1986 – У Гародні створаны гісторыка-культурны клуб "Паходня".

13 сакавіка

1797 – Памёр Юзаф Пац (нар. у 1736), вайсковы дзеяч ВКЛ, удзельнік паўстаньня 1794. Валодаў маёнткам Ражанка (Шчучынскі р-н).

1890 – У в. Малая Лапеніца (Ваўкавыскі р-н) нарадзіўся Аляксандар Савіч, беларускі гісторык, апалягет беларускай аўтакефальнай праваслаўнай царквы.

1917 – У Пецярбургу загінуў Уладзімір Хлябцэвіч, удзельнік беларускага грамадзка-літаратурнага руху пач. 20 ст. Пахаваны ў Сызрані (Самарская вобл.). Нараджэнец мяст. Жыровічы (Слонімскі р-н).

1934 – У в. Стральцы (Гарадзенскі р-н) нарадзілася Аўгіньня Кавалюк, паэтка, перакладчыца. Жыла і працавала ў Латвіі, Санкт-Пецярбургу.

14 сакавіка

1863 – На Гарадзенскім чыгуначным вакзале адбыўся бой паўстанцаў з расейскім войскам. Частка атраду здолела пакінуць горад, але бальшыня паўстанцаў была арыштаваная.

1943 – У Празе памёр Васіль Захарка, беларускі грамадзка-палітычны дзеяч, старшыня Рады БНР з 1928 па 1943. Нараджэнец в. Дабрасельцы (Зэльвенскі р-н). Пахаваны на Альшанскіх могілках.

1990 – У Джэксане (штат Нью-Джэрсі, ЗША) памёр Аляксандар Асіпчык, царкоўны дзеяч эміграцыі (Нямеччына, ЗША). Нараджэнец Слоніма.

15 сакавіка

1410 – Напад крыжацкіх палкоў на Ваўкавыск з мэтай забойства князя Вітаўта.

1889 – На Віленшчыне нарадзіўся Павал Пякарскі, беларускі каталіцкі сьвятар. У 1925-32 служыў пробашчам у Жупранах, быў кіраўніком Ашмянскага дэканату.

1953 – У Клецку нарадзіўся Валеры Задаля, беларускі журналіст, грамадзкі дзеяч. Жыў і працаваў у Наваградку, Ваўкавыску, Гародні.

1992 – Памёр Уладзімер Цьвірка (да 1945 г. Вадзім Сурко), дзеяч беларускай эміграцыі (Нямеччына, Ангельшчына, Бельгія), журналіст. Пахаваны на мюнхенскіх могілках Вэстфрайдгоф. Нараджэнец в. Беражное (Карэліцкі р-н).

1994 – У Менску на 13-й сэсіі Вярхоўнага Савета 12-га скліканьня была прынятая Канстытуцыя Рэспублікі Беларусь.

16 сакавіка

1853 – У Паставах памёр Канстанцін Тызэнгаўз, асьветнік, прыродазнавец. Нараджэнец мяст. Жалудок (Шчучынскі р-н).

1919 – У Гародні выйшаў першы нумар газэты "Бацькаўшчына" (выдавалася да 28 сак.).

1991 – У Гародні створаны камерны аркестар, першыя канцэрты якога прайшлі ў музеі гісторыі рэлігіі.

2008 – У Шчучыне памёр Вацлаў Дзежыц, беларускі краязнавец. Пахаваны на старых шчучынскіх каталіцкіх могілках.

17 сакавіка

1807 – Памёр Казімер Нарбут (нар. у в. Крупава, Лідзкі р-н, 3.1.1738 ці 19.4.1738), беларускі асьветнік, педагог, філосаф.

1999 – Памёр Міхась Біч, беларускі гісторык. Нараджэнец в. Мілявічы (Мастоўскі р-н).

18 сакавіка

1758 – Памёр Тамаш Жаброўскі, беларускі асьветнік, архітэктар, астраном, матэматык. Нараджэнец маёнтку Дзятлава (Дзятлаўскі р-н).

1791 – Прыняты закон "Аб вольных гарадах у Рэчы Паспалітай".

1894 – У в. Барані (Астравецкі р-н) нарадзіўся Альбін Стаповіч, беларускі грамадзка-культурны дзеяч, кампазітар, музычны педагог, публіцыст.

1921 – Паміж РСФСР і Польшчай была падпісана Рыская дамова, якая падзяліла Беларусь тэрытарыяльна.

1967 – Памёр Аляксандар Ільінскі, беларускі артыст тэатру. Нараджэнец Міру (Карэліцкі р-н).

19 сакавіка

1768 – У Шчорсах (Наваградзкі р-н) нарадзіўся Адам Храптовіч, асьветнік, мецэнат мастацтваў і навукі, удзельнік паўстаньня 1794 году. Заснаваў у Шчорсах буйную пачатковую школу.

1895 – У в. Паляны (Смургонскі р-н) нарадзіўся Тамаш Грыб, беларускі палітычны і культурны дзеяч.

1932 – У Асташыне (Наваградзкі р-н) выбухнуў бунт сялян супраць падатковага і нацыянальнага прыгнёту польскіх уладаў. У выніку расправы на наступны дзень 7 чалавек у Наваградку былі павешаныя, яшчэ 46 засуджаныя да турэмнага зьняволеньня.

1974 – Памёр Эдуард Сташкевіч, удзельнік беларускага антыкамуністычнага падпольнага вучнёўскага руху ў Смургонях у 1949-50. Пахаваны ў Солах (Смургонскі р-н).

20 сакавіка

1440 – У выніку змовы забіты Жыгімонт Кейстутавіч (нар. каля 1365), вялікі князь ВКЛ у 1432-40 гг.

1875 – На Украіне памёр Януар Сухадольскі, жывапісец-баталіст, удзельнік паўстаньня 1830-31. Нараджэнец Гародні.

21 сакавіка

1840 – У фальв. Сьвіраны (цяпер Летува) нарадзіўся Францішак Багушэвіч, беларускі паэт, празаік, публіцыст, удзельнік паўстаньня 1863-64. У 1861-63 жыў у Доцішках (Вараноўскі р-н), з 1898 да сьмерці ў 1900 жыў у Кушлянах (Смургонскі р-н),

1849 – У Вільні ў турме, засуджаны да 20 гадоў катаргі за перавоз нелегальнай літаратуры, памёр Аляксандар Незабытоўскі, беларуска-польскі пісьменьнік, філосаф, гісторык. Нараджэнец Наваградчыны.

1927 – Польскія ўлады забаранілі дзейнасьць Беларускай сялянска-работніцкай грамады. Каля 400 кіраўнікоў і актывістаў Грамады былі рэпрасаваныя.

22 сакавіка

1864 – У Вільні на Лукіскім пляцы павешаны Кастусь Каліноўскі, кіраўнік нацыянальна-вызвольнага паўстаньня. Магіла была паблізу сёньняшняй вежы Гедыміна.

1970 – У Жупранскай СШ (Ашмянскі р-н) адчынены музей Францішка Багушэвіча.

23 сакавіка

1899 – У Жалудку (Шчучынскі р-н) нарадзілася Вольга Галіна (дзявочае Грудзінская, па мужу Александроўская), беларуская акторка, педагог.

1918 – Рада БНР абвясьціла Гарадзеншчыну беларускай тэрыторыяй.

1933 – Памёр Уладзімер Пянткевіч, кіраўнік Ўсходняй місіі, суперыёр законнага дому Айцоў Езуітаў ў Альбярціне.

1978 – У Менску памёр Рыгор Шырма, беларускі грамадзка-культурны дзеяч, харавы дырыжор, фальклярыст, публіцыст. Пахаваны на менскіх Усходніх могілках. Пэўны час жыў у Гародні.

24 сакавіка

1794 – Пачалося вызвольнае паўстаньне на чале з Тадэвушам Касьцюшкам.

25 сакавіка

1717 – У Дзятлаве нарадзіўся Альбрыхт Радзівіл (пам. пасьля 1790), дзяржаўны дзеяч ВКЛ.

1871 – У Цьверы нарадзіўся Марыян Абрамовіч, рэвалюцыянер-народнік, публіцыст, дзеяч культуры. Вывучаў на Наваградчыне беларускую мову.

1905 – У в. Добрыцкае (Барысаўскі р-н) нарадзіўся Браніслаў Ржэўскі, беларускі літаратуразнавец, педагог, дысідэнт, палітычны вязень. Працаваў у Гародні.

1916 – У Цырыне (Карэліцкі р-н) нарадзіўся Барыс Сладкоўскі, актывіст беларускай эміграцыі (Канада). Памёр у 1992.

1918 – Абвяшчэньне Трэцяй Устаўной Граматы БНР. ДЗЕНЬ ВОЛІ.

1992 – У Гародні выйшаў першы нумар газеты “Пагоня”.

26 сакавіка

1932 – У Пінску памёр Зыгмунт Лазінскі, беларускі каталіцкі сьвятар. Пахаваны ў крыпце Пінскага катэдральнага касьцёлу. Нараджэнец в. Барацін (Карэліцкі р-н).

27 сакавіка

1899 – У в. Малая Бераставіца (Бераставіцкі р-н) нарадзіўся Аляксей Васіленя, грамадзка-палітычны дзеяч, у другую сусьветную вайну кіраўнік Беларускай Народнай Самапомачы ў Слоніме, дзеяч беларускай эміграцыі (Нямеччына, Аўстралія).

28 сакавіка

1886 – У Любяшове (цяпер Валынская вобл., Украіна) па-

мёр Уладзіслаў Борзабагаты, адзін з кіраўнікоў паўстаньня 1863-64, лекар, мемуарыст. Нараджэнец маёнтку Рутка (Наваградзкі пав.).

1928 – У в. Дэгісі (Смургонскі р-н) нарадзіўся Эдуард Сташкевіч, удзельнік беларускага антыкамуністычнага падпольнага вучнёўскага руху ў Смургонях у 1949-50.

1995 – Памёр Часлаў Найдзюк, беларускі грамадзкі дзеяч, юрыст. З 1949 жыў у Лос-Анджэласе (ЗША). Нараджэнец в. Бойдаты (Ваўкавыскі р-н).

29 сакавіка

1996 – У гарадах Беларусі прайшла серыя акцый супраць інтаграцыі Беларусі і Расеі.

30 сакавіка

1888 – У в. Якімаўка на Гомельшчыне нарадзіўся Ян Цеханоўскі, беларускі педагог, дырэктар Наваградзкай гімназіі на пач. 1920-ых, пазьней працаваў у Ашмянах.

31 сакавіка

1391 – Гародня прывілеем Ягайлы атрымала магдэбургскае права.

1785 – Памёр Антоні Тызэнгаўз (нар. у 1733 у Наваельні, Дзятлаўскі р-н), дзяржаўна-грамадзкі дзеяч ВКЛ, граф, мецэнат, рэфарматар. Жыў і дзеіў у Гародні. Пахаваны ў Жалудку (Шчучынскі р-н).

2007 – У Вільні памёр Аляксей Анішчык, беларускі краязнавец, педагог, пісьменьнік. Пахаваны на віленскіх Сьвята-Эфрасіноўскіх могілках. Нараджэнец в. Мондзіна (Наваградзкі р-н).

KPACABIK

1 красавіка

1548 – Памёр Жыгімонт І Стары, вялікі князь літоўскі і кароль польскі ў 1506-48 гг.

1773 – У Юршышчах (Лідзкі пав.) нарадзіўся Юстын Нарбут, гісторык, удзельнік паўстаньня 1794 году, стрыечны брат Тодара Нарбута.

1862 – У мяст. Халапенічы (Крупскі р-н) нарадзіўся (паводле аўтабіяграфіі 6 крас.) Адам Багдановіч, беларускі этнограф, бацька Максіма Багдановіча.

1877 – У в. Дабрасельцы (Зэльвенскі р-н) нарадзіўся Васіль Захарка, беларускі грамадзка-палітычны дзеяч, старшыня Рады БНР з 1928 па 1943 гг.

1909 – У Слоніме нарадзіўся Аляксандар Асіпчык, царкоўны дзеяч у эміграцыі (Нямеччына, ЗША).

1914 – У в. Лявонцева (Мантураўскі р-н, Кастрамская вобл., Расея) нарадзіўся Васіль Струмень (сапр. Аляксандар Лебедзеў), беларуска-украінскі пісьменьнік. Жыў у Зачэпічах (Дзятлаўскі р-н).

1919 – У мястэчку Мір (Карэліцкі р-н) пачалося паўстаньне (доўжылася да 4 крас.) мясцовых жыхароў супраць улады бальшавікоў. Было задушана карнікамі, у баёх загінулі 25 паўстанцаў і 30 чэкістаў.

1943 – Расстраляны (ці памёр у Бэрлінскай турме) Антон Неманцэвіч, беларускі ўніяцкі сьвятар, царкоўны дзеяч, вязень савецкіх і фашыстоўскіх турмаў. Працаваў у Слоніме, Альбярціне, Сынковічах.

1976 – Памёр Іван Тарасюк, удзельнік беларускага патрыятычнага падполься на Слонімшчыне ў 1946-47. Пахаваны ў Слоніме. Нараджэнец в. Глоўсевічы.

2 красавіка

1853 – У ноч на 2 красавіка моцная паводка ў Гародні падмыла Каложскую царкву. У выніку абвалілася паўднёвая сьцяна і палова заходняй.

1933 – У в. Зьмяёўцы (Дзятлаўскі р-н) нарадзіўся Віктар Шымук, беларускі пісьменьнік, перакладнік.

3 красавіка

1973 – Памёр Анатоль Марцінкевіч, адзін з пачынальнікаў беларускага баскетболу. Нарадзіўся, жыў і працаваў у Гародні.

4 красавіка

1557 – У маёнтку Астроўна (Бешанковіцкі р-н) нарадзіўся Леў Сапега, дзяржаўны дзеяч ВКЛ, канцлер, магнат. На Га-

радзеншчыне валодаў Слонімскім староствам, Каменкай (Шчучынскі р-н).

1682 – Памёр Міхал Казімер Пац (нар. у 1624), дзяржаўны і вайсковы дзеяч ВКЛ. Валодаў Гераненамі.

1683 – Памёр Багуслаў Казімер Маскевіч, вайсковы і грамадзкі дзеяч ВКЛ, пісьменьнік-мемуарыст. Пахаваны ў дамініканскім касьцёле ў Навагрудку.

1846 – Памёр Леан Бароўскі, літаратуразнавец, педагог. У 1807-11 быў выкладнікам паэтыкі і рыторыкі ў Сьвіслацкай гімназіі.

1863 – У баі загінуў Юльян Бакшанскі, удзельнік вызвольнага руху, камандзір паўстанцкага атраду, публіцыст. Нараджэнец маёнтку Тупальшчына (Смургонскі р-н). Пахаваны ў в. Плябань (Маладэчанскі р-н).

1923 – У Навагрудку нарадзіўся Кастусь Сіткоўскі, беларускі настаўнік, эмігрант (Аўстралія).

5 красавіка

1784 – Памёр Францішак Ярманскі (Юрманскі), каталіцкі рэлігійны дзеяч, педагог. Быў рэктарам Шчучынскага піярскага калегіюму.

1923 – У в. Старыя Дзевяткавічы (Слонімскі р-н) нарадзіўся Барыс Данілюк, дзеяч СБМ, беларускай эміграцыі (Нямеччына, ЗША).

6 красавіка

1948 – Памёр Мікола Шыла (нар. у 1888 у Смургонях), грамадзкі дзеяч, нашанівец, журналіст, дзеяч беларускай эміграцыі (Нямеччына).

1997 – У Гародні адбыўся міжнародны рок-фэст “Губерталіі альбо рок-сустрэчы пры старым Каралеўскім Тракце”.

7 красавіка

1410 – У Кежмарку (цяпер Славаччына) крыжакі зьдзесьнілі спробу забойства князя Вітаўта.

1860 – Памёр Карл Падчашынскі, асьветнік, архітэктар, дасьледнік, педагог. Нараджэнец в. Жырмуны (Вараноўскі р-н).

1983 – Памерла Ларыса Геніюш, беларуская паэтка, вязень ГУЛАГу. Пахавана ў Зэльве.

8 красавіка

1904 – У Лідзе нарадзіўся СьцяпанВаршаўскі, амэрыканскі матэматык, прафесар унівэрсітэту ў Мінесоце.

1932 – У мяст. Нягневічы (Навагрудзкі р-н) адбыўся збройны выступ сялян, быў разгромлены паліцэйскі пастарунак.

9 красавіка

1858 – Нарадзіўся (каля Пінску) Фадзей Дмахоўскі (дата сьмерці невядомая), жывапісец, графік. Пакінуў малюнкі Лідзкага замку.

1860 – Нарадзіўся Вільгельм Краеўскі, арганізатар шкляной вытворчасьці на Лідчыне.

10 красавіка

1635 – Памёр Ян Станіслаў Сапега, сын Льва Сапегі, дзяржаўны дзеяч ВКЛ. Фундаваў у Слоніме кляштар францішканцаў, касьцёл канонікаў рэгулярных.

1824 – Нарадзіўся Антон Брахоцкі, уладаньнік маёнтку Морына (Івейскі р-н), удзельнік паўстаньня 1863 году, пасьля якога быў высланы.

1931 – У в. Чамяры (Слонімскі р-н) нарадзіўся Іван Чыгрын, беларускі літаратуразнавец, паэт, крытык.

11 красавіка

1808 – У в. Ляхі (Пружанскі р-н) нарадзіўся Леан Зянковіч, паэт, публіцыст, мемуарыст, удзельнік паўстаньня 1830-31. Вучыўся ў Сьвіслачы.

1863 – Каля вёскі Новы Двор (Шчучынскі р-н) адбылася бітва паміж паўстанцкім атрадам Людвіка Нарбута і расейскім войскам.

2007 – У Гародні памёр Валеры Задаля, беларускі журналіст, грамадзкі дзеяч. Жыў і працаваў у Наваградку, Ваўкавыску. Пахаваны на могілках каля стан. Аульс пад Гародняй.

12 красавіка

1890 – У в. Шчорсы (Навагрудзкі р-н) нарадзіўся Янка Нёманскі (сапр. Іван Пятровіч), беларускі пісьменьнік, эканаміст.

1997 – Гарадзенскі “Камунальнік” (галоўны трэнер Анатоль Паняшын) стаў пераможцам 6-га мужчынскага валейбольнага чэмпіянату краіны. Першы такі посьпех гарадзенцаў.

13 красавіка

1871 – У мяст. Лугіна (Марыямпальскі пав., Летува) нарадзіўся Юры Матулевіч, рымска-каталіцкі рэлігійны дзеяч Заходняй Беларусі і Летувы, блаславёны.

1940 – Дэпартацыя з тэрыторыі Заходняй Беларусі сем’яў рэпрасаваных і асоб, якія ўцяклі за мяжу.

14 красавіка

1707 – Памёр Тодар Абуховіч (нар. у 1642 у в. Дарагава, Карэ-

ліцкі р-н), дзяржаўны, вайсковы дзеяч ВКЛ, мемуарыст.

1835 – У в. Сянно (Навагрудзкі р-н) нарадзіўся Валер'ян Вільчэўскі, лекар, удзельнік паўстаньня 1863-64 у атрадзе Францішка Юндзіла ў Слонімскім пав.

1885 – У в. Максімаўка (Маладэчанскі р-н) нарадзіўся Сымон Рак-Міхайлоўскі, беларускі грамадзка-палітычны дзеяч, сябра Рады БНР, публіцыст. Заснавальнік і дырэктар настаўніцкай семінарыі ў Барунах (у 1920-22).

1920 – У в. Страшава (Беласточчына) нарадзіўся Аляксей Карпюк, беларускі пісьменьнік, грамадзкі дзеяч. Жыў і працаваў у Ваўкавыску, Гародні.

15 красавіка

1852 – Памёр Тадэвуш Тышкевіч, дзяржаўны і вайсковы дзеяч ВКЛ, удзельнік паўстаньняў 1794 і 1830 гг. З 1813 жыў у Сьвіслачы.

1900 – У в. Вялікія Азяранкі (Ваўкавыскі р-н) (паводле іншых даных у в. Азяраны Сакольскага пав. (цяпер Беласточчына) нарадзіўся Уладзімер Тамашчык, праваслаўны сьвятар, архіяпіскап Беларускай аўтакефальнай праваслаўнай царквы (Васіль) на эміграцыі. Забіты ў 1970-ым пры загадкавых абставінах.

1928 – У в. Рацюны (Браслаўскі р-н) нарадзіўся Павал Жук, вязень ГУЛАГу, удзельнік Нарыльскага паўстаньня, стваральнік Гарадзенскай абласной Асацыяцыі ахвяраў палітычных рэпрэсіяў.

16 красавіка

1794 – Якуб Ясінскі ўзначаліў вызвольнае паўстаньне ў ВКЛ.

1888 – У Кракаве памёр (ці 19 крас.) Зыгмунт Урублеўскі, навуковец-фізік, удзельнік паўстаньня 1863-64. Нараджэнец Гародні.

1940 – Памёр Адам Багдановіч, беларускі этнограф, бацька Максіма Багдановіча. Пахаваны ў Яраслаўлі. Жыў у Гародні.

1947 – Памёр Антон Дамброўскі, беларускі грэцка-каталіцкі дзеяч, філосаф, тэолаг. З 1925 працаваў у Альбярціне і Сынковічах.

1959 – У Менску памерла Зінаіда Бандарына, беларуская пісьменьніца, паэтка. Нараджэнка Гародні. Пахавана на менскіх Усходніх могілках.

17 красавіка

1863 – У Коўне ў шпіталі ад ран памёр Лявон Кульчыцкі (нар. каля 1823), адзін з кіраўнікоў паўстаньня 1863 году на Гарадзеншчыне.

1891 – На Сакольшчыне (Беласточчына) нарадзіўся Язэп Варонка, беларускі палітычны дзеяч, журналіст, публіцыст, дзеяч эміграцыі (ЗША). Адзін з заснаваньнікаў у Гародні таварыства "Бацькаўшчына".

1973 – Памёр Пётр Юргялевіч, беларускі мовазнавец, педагог, вязень савецкіх канцлягероў. Нараджэнец мяст. Трабы (Івейскі р-н).

18 красавіка

Міжнародны дзень помнікаў і гістарычных мясьцін.

1838 – У маёнтку Адамарын (Маладэчанскі р-н) нарадзіўся Уладзіслаў Дыбоўскі, удзельнік паўстаньня 1863-64, заолаг, батанік, палеантолаг, мінеролаг, фальклярыст. З 1878 - да пач. 1900-ых жыў у Нянькаве (Навагрудзкі р-н).

1847 – Памёр Станіслаў Юндзіл, прыродазнавец, дасьледнік расьліннага і жывёльнага сьвету Беларусі. Нараджэнец в. Ясенцы, пахаваны ў в. Нача (Вараноўскі р-н).

1887 – У мяст. Турэц (Карэліцкі р-н) нарадзіўся Анатоль Дзяркач (сапр. Анатоль Зімёнка), беларускі паэт, сатырык, гумарыст.

1952 – За адну ноч з Заходняй Беларусі на ўсход СССР вывезьлі 1683 сям'і, якія былі абвінавачаныя ў "варожай дзейнасьці супраць калгасаў".

1990 – Была заснавана Гарадзенская абласная краязнаўчая асацыяцыя.

1998 – Гарадзенскі хакейны Нёман за тур да завяршэння 6-га першынства краіны ўпершыню ў гісторыі стаў чэмпіёнам (галоўны трэнер Анатоль Варывончык).

19 красавіка

1907 – У в. Вялікая Кракотка (Слонімскі р-н) нарадзіўся Рыгор Акулевіч, беларускі грамадзка-культурны дзеяч, выдавец, публіцыст, актывіст Грамады і ТБШ, дзеяч эміграцыі ў Канадзе (Федэрацыя рускіх канадцаў).

1996 – У Гародні памёр Пётр Башко, беларускі настаўнік, педагог. Нараджэнец Парэчча (Гарадзенскі р-н).

20 красавіка

1666 – На Слонімшчыне нарадзіўся Крыштап Станіслаў Завіша, пісьменьнік-мемуарыст, перакладнік, аратар, дзяржаўны дзеяч Вялікага Княства Літоўскага.

1749 – У Полацку памёр Мацей Бейтнік (нар. у лютым 1708 ці 1705), беларускі жывапісец. Выканаў насьценныя размалёўкі ў езуіцкім калегіуме ў Жодзішках (Смургонскі р-н).

1758 – Нарадзіўся (у Слонімскім пав.) Язафат Булгак, уніяцкі мітрапаліт, базыльянін.

1893 – У в. Дордзішкі (Смургонскі р-н) нарадзіўся Леанард Чарняк, беларускі рымска-каталіцкі сьвятар. Вучыўся ў Ашмянах, працаваў у Эйшышках, з 1920 у Смургонях, у 1933-36 у Трабах.

21 красавіка

1833 – У в. Мастаўляны (Беласточчына) нарадзіўся Віктар Каліноўскі, гісторык, археограф, адзін зь ідэолягаў паўстаньня 1863 году Жыў у фальварку Якушоўка (Сьвіслацкі р-н).

1902 – У в. Ясянёўка (Беласточчына) нарадзіўся Вацлаў Пянткоўскі, каталіцкі сьвятар, асьветнік. Перад другой сусьветнай вайной служыў прэфектам наваградзкай гімназіі.

22 красавіка

1863 – Каля мяст. Азёры (Гарадзенскі р-н) прайшоў бой паміж паўстанцкім атрадам Аляксандра Лянкевіча і расейскім войскам.

1994 – У Менску прайшла першая сустрэча беларускай моладзі сьвету (доўжылася 22-23 крас., 200 дэлегатаў з краін былога СССР і Польшчы).

2005 – У Лёндане (штат Антарыё, Канада) памёр Барыс Рагуля, дзеяч нацыянальнага руху ў 1940-ыя, кіраўнік Саюзу Беларускай Моладзі на Наваградчыне, пасьля вайны дзеяч беларускай эміграцыі (Бельгія, Канада). Нараджэнец мяст. Турэц (Карэліцкі р-н).

23 красавіка

1657 – Памёр Сільвестар Косаў (нар. у кан. 16 ст. у маёнтку Жаробычы, Шумілінскі р-н), праваслаўны царкоўна-грамадзкі дзеяч, пісьменьнік, публіцыст.

1934 – У Вераскава (Наваградзкі р-н) нарадзіўся Уладзімір Конан, філосаф, літаратуразнавец, культуролаг, публіцыст.

24 красавіка

1775 – Нарадзіўся (на Беласточчыне) Якуб Фалькоўскі, асьветнік-дабрачынец, рэктар Шчучынскай піярскай школы, аўтар сістэмы навучаньня глуханямых дзяцей.

1866 – Нарадзіўся Анатоль Касьперскі (верагодна ў Галынскай гміне, дата сьмерці невядомая), беларускі настаўнік, арганіст, вясной 1924 быў пробашчам у Бераставіцы.

1953 – У Монтэвідэо (Уругвай) памёр Іван Саланевіч, спартовец, публіцыст, выдавец. Заснаваньнік у Гародні спартовага таварыства “Сокал”.

1959 – У Лідзе адчынены краязнаўчы музей.

25 красавіка

1904 – У Варшаве памёр Францішак Далеўскі (нар. у 1825 у фальв. Руднікі, Лідзкі пав.), адзін з стваральнікаў Братняга зьвязу літоўскай моладзі, удзельнік паўстаньня 1863-64.

1972 – У г. Самэрсэт (ЗША) памёр Віктар Войтанка (на эміграцыі Віктар Васілеўскі), дзеяч самакіраваньня, БКА, у 1943 працаваў лекарам у Слоніме, медык, праваслаўны сьвятар, дзеяч эміграцыі.

1999 – У Гародні прайшло шэсьце патрыётаў з паходнямі. Скончылася жорсткай сутычкай з міліцыянтамі на вуліцы Ажэшкі.

2003 – Па дарозе ў Беларусь памёр Янка Жамойцін, беларускі грамадзкі дзеяч, публіцыст, дзеяч беларускай эміграцыі (Польшча). Нараджэнец в. Клімавічы (Лідзкі р-н).

2007 – У Гародні памерла Часлава Семяновіч, актывістка грамадзка-палітычных арганізацый у Гародні, сябра КХП БНФ. Пахавана на могілках па прасп. Касманаўтаў.

26 красавіка

Дзень памяці ахвяраў катастрофы на Чарнобыльскай АЭС (1986).

1835 – Памёр Анёл Доўгірд, філосаф, лёгік, педагог. Працаваў у Лідзе і Шчучыне.

1862 – У Вільні пасьля сібірскай катаргі памёр Аляксандар Далеўскі, адзін з стваральнікаў Братняга зьвязу літоўскай моладзі, удзельнік вызвольнага руху. Нараджэнец фальв. Кункулка (Лідзкі пав.).

1883 – Памёр Напалеон Орда, піяніст, кампазітар, мастак, удзельнік паўстаньня 1830-31. У 1823-ім скончыў Сьвіслацкую гімназію.

1886 – У в. Лынкішкі (Астравецкі р-н) нарадзіўся Юльян Бароўка (пам. у 1964), беларускі рымска-каталіцкі сьвятар, працаваў у Гародні, у 1923 служыў у Барунах, з 1937 у Рэплі, дзе і памёр.

27 красавіка

1613 – У Жыровічах заснаваны ўніяцкі кляштар.

1917 – У Варшаве памёр Лазар Замэнгоф, лекар, вынаходнік мовы эсперанта, які нарадзіўся ў Беластоку і пэўны час жыў у Гародні.

1919 – Польскія войскі занялі Гародню, дзе знаходзіўся Урад БНР і беларускае войска.

1922 – У в. Запольле (Навагрудзкі р-н) нарадзілася Яўгенія Шастак, беларуская грамадзкая дзеячка, лекарка, вязень ГУЛАГУ.

1947 – У Менску памёр Валянцін Таўлай, беларускі паэт, дзеяч заходнебеларускага руху. У 1920-21 з бацькамі жыў у Зэльве, вучыўся ў Вялікай Кракотцы і Слоніме, працаваў у Лідзе. Пахаваны на Вайсковых могілках у Менску.

28 красавіка

1794 – Жыхары Гародні далучыліся да паўстаньня Тадэвуша Касьцюшкі.

1900 – У Кушлянах (Смургонскі р-н) памёр Францішак Багушэвіч, беларускі паэт, празаік, публіцыст, удзельнік паўстаньня 1863-64. Пахаваны ў Жупранах (Ашмянскі р-н).

1911 – Нарадзіўся Васіль Каляда, актывіст КПЗБ, настаўнік, у 1959-69-дырэктар Дома музею Адама Міцкевіча ў Навагрудку.

1919 – Пасьля адыходу нямецкіх частак у Гародню ўвайшло польскае войска.

1944 – У Іўі памёр Ільдафонс Бобіч, беларускі рымска-каталіцкі сьвятар, выдавец. Пахаваны каля івейскага касьцёлу.

1945 – На фронце ў час штурму г. Гдыня (Польшча) загінуў Сяргей Крывец (нар. у 1909 у в. Сухінічы, Мастоўскі р-н), беларускі паэт.

29 красавіка

1893 – У Дамброве Беластоцкай (Сакольшчына) нарадзіўся Зыгмунт Штафінскі, каталіцкі сьвятар, удзельнік беларускага хрысьціянскага руху 20 ст. З 1922-га служыў у Ашмянскім дэканаце, у 1930-31 – вікарыем у Дзятлаве.

1931 – Памёр Яўхім Карскі, беларускі філолаг-славіст, мовазнавец, літаратуразнавец, фальклярыст, этнограф, палеограф, археограф, бібліёграф, педагог, заснавальнік навуковага беларусазнаўства. Нараджэнец в. Лаша (Гарадзенскі р-н). Пахаваны ў Санкт-Пецярбургу.

30 красавіка

Сусьветны дзень пародненых гарадоў.

1632 – Памёр Жыгімонт III Ваза, вялікі князь ВКЛ і кароль польскі ў 1587-1632 гг.

1945 – У в. Сьліжы Пескаўскія (Мастоўскі р-н) нарадзіўся Віктар Дубіцкі, беларускі настаўнік, сябра КХП БНФ.

2007 – Памёр Васіль Супрун, беларускі паэт, краязнавец, археолаг, вязень ГУЛАГу. Нараджэнец в. Глоўсевічы (Слонімскі р-н). Пахаваны ў Слоніме.

ТРАВЕНЬ

1 траўня

1576 – Стэфан Баторы стаў каралём Рэчы Паспалітай.

1906 – У Гародні нарадзілася Аляксандра Бергман (дзявочае Кучкоўская), беларуская дзяячка КПЗБ, дасьледніца гісторыі, вязьня савецкіх канцлягераў.

1931 – У Слоніме нарадзіўся Алег Лойка, беларускі пісьменьнік, літаратуразнавец, перакладнік, педагог.

2 траўня

1447 – У Вільні Вялікі князь ВКЛ Казімер IV Ягелёнчык выдаў прывілей, які замацоўваў шырокія правы баяр.

1917 – Нарадзіўся Фелікс Шунейка, беларускі майстар мастацкага ткацтва. З 1949 г. жыў і працаваў у Гародні. Памёр у 2006 г.

1920 – У Менску выйшаў першы нумар часопісу "Рунь" (рэдактар Янка Купала, выдавец Вацлаў Іваноўскі), выдаваўся да 4 ліп. 1920.

1939 – Памёр Іван Сініцкі, беларускі мемуарыст, падарожнік, дасьледнік Новай Зеляндыі, удзельнік беларускага руху пачатку 20 ст. Нарадзіўся на Смургоншчыне ў 1856 ці 1861 г.

1954 – У Вільні памёр Павал Пяцарскі, беларускі каталіцкі сьвятар. У 1925-32 служыў пробашчам у Жупранах, быў кіраўніком Ашмянскага дэканату. Пахаваны на віленскіх могілках Росы.

3 траўня

1722 – У Дзятлаве нарадзіўся Станіслаў Радзівіл, дзяржаўны і вайсковы дзеяч ВКЛ.

1791 – Вялікі Сойм Рэчы Паспалітай у Варшаве прыняў новую Канстытуцыю.

4 траўня

1799 – У мяст. Мір нарадзіўся Фларыян Бохвіц, асьветнік, філосаф, пісьменьнік.

1863 – У баі пад Дубічамі (цяпер Летува) загінуў Людвік Нарбут, адзін з кіраўнікоў вызвольнага паўстаньня 1863 году.

5 траўня

1831 – У маёнтку Рутка (Навагрудзкі пав.) нарадзіўся Уладзіслаў Борзабагаты, адзін з кіраўнікоў паўстаньня 1863-64, лекар, мемуарыст.

1900 – У в. Клюшчаны (Астравецкі р-н) нарадзіўся Адольф Клімовіч, беларускі каталіцкі, грамадзкі дзеяч, журналіст, выдавец, вязень савецкіх канцлягераў.

1902 – У в. Трашчыцы (Карэліцкі р-н) нарадзіўся Мікола Гарошка, дзеяч эміграцыі (ЗША), першы старшыня БАЗА.

1910 – У в. Кунцаўшчына (Гарадзенскі р-н) нарадзіўся Апанас Цыхун, беларускі краязнавец, педагог, пісьменьнік.

1968 – У Дзятлаве адчынены музей народнай славы.

1978 – Адкрыўся Гарадзенскі Дзяржаўны ўніверсітэт імя Янкі Купалы.

6 траўня

1434 – Вялікі князь ВКЛ Жыгімонт Кейстутавіч у Троках выдаў прывілей, які быў скіраваны на зьяднаньне вакол яго феадалаў.

1761 – У в. Ясенцы (Вараноўскі р-н) нарадзіўся Станіслаў Юндзіл, прыродазнавец, дасьледнік расьліннага і жывёльнага сьвету Беларусі.

1924 (ці 1922) – У Лідзе нарадзіўся Данат Яцкевіч, удзельнік БКА, дзеяч беларускай эміграцыі (Нямеччына, Аўстралія).

1926 – У Вільні памёр Казімер Сваяк (сапр. Канстанцін Стаповіч), беларускі каталіцкі сьвятар, паэт. Нараджэнец в. Барані (Астравецкі р-н). Пахаваны на могілках Росы.

1938 – На піярскім касьцёле ў Лідзе была адчынена дошка ў гонар Людвіка Нарбута.

1965 – У Гародні на доме, дзе жыў Максім Багдановіч, адчынена мемарыяльная дошка.

7 траўня

Сьвята абраза Маці Божай Жыровіцкай.

1794 – Выданы Палянэцкі (каля мястэчка Палянэц) універсал Тадэвуша Касьцюшкі – спроба рэфармаваньня становішча сялян у Рэчы Паспалітай.

1794 – Пад Палянамі (Ашмянскі пав.) адбылася бітва паміж паўстанцамі і расейскім войскам.

8 траўня

1551 – Памерла Барбара Радзівіл, вялікая княгіня літоўская, каралева польская. Жыла ў Геранёнах з 1538 па 1542.

1674-Каралём Рэчы Паспалітай і Вялікім князем ВКЛ абраны Ян Сабескі (быў ім да 1696).

1896 – У в. Кавалішкі (Браслаўскі р-н) нарадзіўся Антон Дамброўскі, беларускі грэцка-каталіцкі дзеяч, філосаф, тэолаг. З 1925 працаваў у Альбярціне і Сынковічах.

9 траўня

1866 – У Гародні нарадзіўся Леў Бакст (сапр. Розэнберг), парыж-

скі жывапісец і графік, тэатральны мастак, заканадаўца моды.

10 траўня

1966 – У Лёндане (Вялікабрытанія) памёр Аркадзь Варава (нар. у 1918 у в. Вялікія Жухавічы, Карэліцкі р-н), удзельнік БКА, дзеяч эміграцыі (Вялікабрытанія), выдавец.

1986 – Памёр Аляксандар Карповіч, беларускі выдавец, актывіст КПЗБ. Нараджэнец в. Трашчычы (Карэліцкі р-н).

1998 – У Гародні памёр Уладзімір Шурпа, беларускі паэт, журналіст, педагог.

11 траўня

1989 – У Сібіры памёр Сяргей Гайка (нар. у 1912 у в. Ясьвілы, Вараноўскі р-н), беларускі журналіст, вязень ГУЛАГу.

12 траўня

1775 – У Гародні была заснаваная Вышэйшая медыцынская акадэмія.

13 траўня

Сьвята Гарадзенскай грэцка-каталіцкай парафіі Зьяўленьня Маці Божай у Фаціме.

1840 – У фальв. Кункулка (Лідзкі пав.) нарадзіўся Цітус Далеўскі, адзін з кіраўнікоў паўстаньня 1863-64.

1870 – У сядзібе Ізабэлін (Навагрsuccрадзкі р-н) нарадзіўся Аляксандар Турчыновіч (згінуў бязь вестак пасьля 1917), беларускі гісторык, краязнавец, педагог.

1879 – У в. Задзьвеі (Навагрудзкі пав.) нарадзіўся Янка Серада (згінуў бязь вестак пасьля 19.11.1943), дзеяч беларускага нацыянальнага руху, страшыня прэзыдыюму Рады БНР.

1875 – У маёнтку Ендрыхоўцы (Ваўкавыскі р-н) нарадзіўся Станіслаў Жукоўскі (загінуў у гітлераўскім канцлягеры Прушкава ў жн. 1944), беларуска-польскі мастак.

1931 – У в. Казулішкі (Шчучынскі р-н) нарадзіўся Вацлаў Дзежыц, беларускі краязнавец.

14 траўня

1613 – Мястэчка Жыровічы атрымала Магдэбургскае права.

1995 – У Беларусі адбыўся антыканстытуцыйны рэферэндум, які зьмяніў дзяржаўную сымболіку, надаў расейскай мове статус дзяржаўнай, зрабіў зьмены ў Канстытуцыю, надаўшы права прэзідэнту распускаць парлямант, пастанавіў пра эканамічную інтаграцыю з Расеяй.

15 траўня

1909 – У в. Бойдаты (Ваўкавыскі р-н) нарадзіўся Язэп Найдзюк (Александровіч), дзеяч заходнебеларускага вызвольнага руху, выдавец, гісторык. Аўтар кнігі “Беларусь учора і сяньня”.

1912 – У в. Чамяры (Слонімскі р-н) нарадзіўся Анатоль Іверс (сапр. Іван Міско), беларускі паэт.

1916 – У в. Запольле (Наваградзкі р-н) нарадзілася Ніна Тарас, беларуская паэтка.

1944 – У в. Занюкі (Шчучынскі р-н) нарадзіўся Антон Сьцяпура, дзеяч беларускага руху ў Гародні, сябра БНФ.

16 траўня

1686 – Паміж Рэччу Паспалітай і Расеяй заключаны “Вечны мір”.

1916 – Памёр Валер’ян Вільчэўскі, лекар, удзельнік паўстаньня 1863-64 у атрадзе Францішка Юндзіла ў Слонімскім пав. Нараджэнец в. Сянно (Наваградзкі р-н).

1986 – У Гародні адчынены Дом-музей Максіма Багдановіча.

17 траўня

1934 – Расстраляны Алесь Салагуб, беларускі паэт, публіцыст. Нараджэнец в. Зарудзічы (Смургонскі р-н).

18 траўня

Міжнародны дзень музеяў.

1910 – Памерла Эліза Ажэшка, польска-беларуская пісьменьніца, удзельніца паўстаньня 1863-64. З 1869 жыла ў Гародні. Пахавана на старых каталіцкіх могілках у Гародні.

1991 – У нідэрляндзкім Вашэнары, перамогшы па пенальці “Саттан” зь Вялікабрытаніі, гарадзенскі “Рытм” заваяваў еўрапейскі Кубак кубкаў па хакеі на траве.

19 траўня

Сьвята Слонімскай грэцка-каталіцкай парафіі Сьвятой Тройцы.

1780 – Нарадзіўся Людвік Міхал Пац, вайсковы дзеяч, удзельнік паўстаньня 1830-31. Валодаў маёнткам Ражанка (Шчучынскі р-н), меў палац у Гародні.

1792 – Каля Міру адбылася бітва беларуска-літоўскіх харугваў з расейскімі захопнікамі.

20 траўня

1299 – Памёр Даўмонт, князь нальшчанскі і пскоўскі. Канані-

заваны праваслаўнай царквой.

1907 – У в. Новая Каменка (Наваградзкі р-н) нарадзілася Ванда Банішэўская, сястра супольнасьці Сёстры ад Анёлаў, носьбітка стыгматаў, вязьня ГУЛАГу.

1965 – Памёр Антон Жэбрак, беларускі генетык, селекцыянер, грамадзкі дзеяч. Нараджэнец в. Збляны (Зэльвенскі р-н).

1994 – У Жыровічах былі адсьвяткаваны 500-ыя ўгодкі з часу зьяўленьня Жыровіцкай Божай Маці і 520-ыя ўгодкі з часу заснаваньня манастыра.

21 траўня

1688 – У Дзятлаве нарадзіўся Мікалай Фаўстын Радзівіл, дзяржаўны і вайсковы дзеяч ВКЛ.

1923 – У в. Равяцічы (Наваградзкі р-н) нарадзіўся Міхась Капціловіч (памёр у Наваградку ў 1990-ых), настаўнік, удзельнік Саюзу Вызваленьня Беларусі, вязень савецкіх канцлягераў.

2011 – У лесе паблізу вёскі Кадыш (Гарадзенскі р-н), быў асвечаны памятны крыж у гонар паўстанцаў 1863 году.

22 траўня

1792 – Ашмяны атрымалі герб.

1863 – У Вільні за падтрымку паўстанцаў расейскімі карнікамі расстраляны ксёндз Станіслаў Ішора. Служыў вікарыем у жалудоцкім касьцёле.

1863 – Пераможны бой паўстанцкіх атрадаў з расейскімі карнікамі ля вёскі Кадыш (Гарадзенскі р-н).

1899 – У в. Малыя Азяранкі (Ваўкавыскі р-н) нарадзіўся Мікола Чарнецкі, беларускі публіцыст, педагог, грамадзкі дзеяч.

1940 – У мясцовасьці Русальшчына невядомымі быў забіты Вацлаў Родзька, беларускі каталіцкі сьвятар. Працаваў у гарадзенскім фарным касьцёле, у 1920-28 служыў у Гальшанах (Ашмянскі р-н), з 1929 – у Старых Васілішках (Шчучынскі р-н), з 1937 – у Трабах (Івейскі р-н). Пахаваны пры касьцёле ў Трабах.

23 траўня

1761 – Шчучын атрымаў герб.

1888 – У Гародні нарадзіўся Караль Румель, першы алімпіец зь Беларусі (гульні 1912, Стакгольм), коннік-спартовец.

1946 – У менскай турме НКВД памёр Кастусь Езавітаў, дзеяч беларускага нацыянальна-дзяржаўнага адраджэньня, публіцыст, перакладнік, педагог, гісторык. Пэўны час (канец 1918-пач. 1919) дзеіў у Гародні.

1967 – У Чыкага (ЗША) памёр Мікола Дзямідаў, вайсковы, гра-

мадзка-палітычны дзеяч. У 1943 акруговы школьны інспектар, арганізатар батальёну беларускай самааховы ў Лідзе.

1980 – У Гародні памёр Мікалай Марцінчык, беларускі грамадзка-культурны дзеяч, лекар, вязень, савецкіх канцлягераў. Нараджэнец в. Кубельнікі (Бераставіцкі р-н).

24 траўня

Дзень славянскай пісьменнасьці.

1377 – Памёр Вялікі князь ВКЛ Альгерд.

1863 – У Вільні за чытаньне ў Вавёрскім касьцёле (Лідзкі р-н) Маніфэсту паўстаньня расстраляны ксёндз Раймунд Зямацкі.

1930 – У Наваградку нарадзілася Галіна Русак (дзявоч. Родзька), беларуская мастачка-эмігрантка (з 1949 жыла ў ЗША).

1963 – У Гародні нарадзіўся Зьміцер Кісель, беларускі грамадзкі дзеяч, журналіст.

1983 – У Лёндане памёр Павал Навара, удзельнік БКА, дзеяч эміграцыі (Вялікабрытанія). Вучыўся ў Наваградзкай настаўніцкай семінарыі. Нараджэнец в. Купіск (Наваградзкі р-н). Пахаваны на могілках у р-не Фінчлі ў Лёндане.

1996 – У Гародні пачаўся І фэстываль нацыянальных культур (доўжыўся 24-26 траўня).

25 траўня

1792 – Геранёны атрымалі герб.

1868 – У Ваўкавыску нарадзіўся Давыд Яноўскі, адзін з мацнейшых шахматыстаў сьвету канца 19-пач. 20 ст., з 23 гадоў жыў у Францыі і ЗША.

1898 – У Ленчыцах (Польшча) нарадзіўся Канстанцін Кіслы, беларускі праваслаўны, грамадзска-культурны дзеяч, кампазітар і дырыжор. У пачатку 1930-ых жыў і дзеіў у Слоніме.

1905 – У мяст. Казлоўшчына (Дзятлаўскі р-н) нарадзіўся Сяргей Хмара (сапр. Сіняк), беларускі пісьменьнік, паэт, журналіст, выдавец, з 1944 жыў у эміграцыі (Нямеччына, Канада).

1910 – У Гародні нарадзіўся Пётр Кас, амэрыканскі вучоны-хімік. Памёр у 1980-ыя.

1917 – Памёр Максім Багдановіч, беларускі паэт, перакладнік, крытык. Пахаваны ў Ялце на старых гарадскіх могілках. У Гародню пераехаў з бацькамі ў год нараджэньня.

1937 – У в. Янаўшчына (Зэльвенскі р-н) нарадзіўся Сяргей Сідар, беларускі географ, педагог.

26 траўня

1873 – Памёр Міхаіл Дзьмітрыеў (нар. у 1832 у Пецярбургу),

расейска-беларускі этнограф, фальклярыст, педагог. Быў дырэктарам гімназіі ў Наваградку, першым дырэктарам (1867-73) Гарадзенскай дырэкцыі народных вучылішчаў. Пахаваны ў Гародні на старых праваслаўных могілках.

1994 – У Сіднэі (Аўстралія) у аўтамабільнай катастрофе загінуў Кастусь Сіткоўскі, беларускі настаўнік, эмігрант (Аўстралія). Нараджэнец Наваградку.

1999 – Памерла Лідзія Ялоўчык (у замужжы Лісок), беларуская пісьменьніца, паэтка, педагог. Нараджэнка в. Марцянаўцы (Ваўкавыскі р-н).

27 траўня

1871 – У Францыі версальцамі расстраляны Канстанцін Далеўскі (нар. у 1837 у фальв. Кункулка, Лідзкі пав.), удзельнік паўстаньня 1863-64.

1900 – У в. Макашы (Нясвіжскі р-н) нарадзіўся Уладзімір Жылка, беларускі паэт, перакладнік, публіцыст, крытык. Скончыў вучэльню ў Міры.

1937 – У в. Мілявічы (Мастоўскі р-н) нарадзіўся Міхась Біч, беларускі гісторык.

1981 – Памёр Уладзімір Рубацкі, летувіска-беларускі сьпявак. Нараджэнец Ашмянаў.

28 траўня

1836 – У в. Субартоніс (Варэнскі р-н, Летува) нарадзіўся Ян Карловіч, лінгвіст, этнограф, фальклярыст, музыказнавец. Жыў у Вішневе (Смургонскі р-н).

1924 – У в. Мікалаева (Івейскі р-н) нарадзіўся Леанід Побаль, беларускі археолаг.

29 траўня

1909 – У Ваўкавыску нарадзілася Яніна Жэймо, акторка тэатру і кіно.

30 траўня

1610 – Вялікі князь Жыгімонт III Ваза надаў Ліпнішкам магдэбургскае права.

1829 – Памёр Францішак Сапега, генерал, удзельнік паўстаньня 1794 г, яго кіраўнік у Слонімскім і Ваўкавыскім паветах. Трымаў у Дзярэчыне тэатар.

1862 – У Наваградку нарадзіўся Мікалай Лявонцьеў, вайсковец, падарожнік, дыплямат. Быў графам Абісінскай імперыі.

1976 – У Кінгстане (Антарыё, Канада) памёр Аляксей Грыцук, дзеяч беларускай эміграцыі (Канада). У 1930-ыя быў на вайсковай службе ў Лідзе.

2006 – У Гародні памёр Алесь

Ліпень, беларускі мастак, скульптар.

31 траўня

1800 – У Варшаве памёр Міхал Казімер Агінскі (нар. у 1730, або 1728), магнат, Слонімскі стараста, вялікі гетман Літоўскі.

1924 – У Пазнані (Польшча) памёр Канстанцін Горскі, кампазітар, музыкант-скрыпач. Нараджэнец Ліды.

1938 – Расстраляны Сямён Якубчык, беларускі гісторык, публіцыст. Нараджэнец в. Калантаі (Ваўкавыскі р-н).

1979 – У Амстэрдаме (штат Новы Ёрк, ЗША) памёр Францішак Чарняўскі, беларускі каталіцкі сьвятар, рэлігійна-асьветніцкі публіцыст, выдавец, дзеяч эміграцыі (Францыя, Бельгія, ЗША). Нараджэнец в. Чухны (Смургонскі р-н).

ЧЭРВЕНЬ

1 чэрвеня

1434 – Памёр вялікі князь і кароль Ягайла (нар. каля 1348).

1891 – У Ліпнішках (Івейскі р-н) нарадзіўся Янка Францук, беларускі каталіцкі сьвятар, вязень савецкага канцлягеру.

1911 – У в. Чамяры (Слонімскі р-н) нарадзіўся Якуб Міско, беларускі пісьменьнік, журналіст.

1911 – У Гародні нарадзіўся Анатоль Марцінкевіч, адзін з пачынальнікаў беларускага баскетболу.

1970 – Памёр Тадэвуш Іваноўскі (Тадас Іванаускас), беларуска-летувіскі заолаг, педагог. Нараджэнец м. Лябёдка (Шчучынскі р-н).

2 чэрвеня

1926 – У в. Запольле (Наваградзкі пав.) нарадзіўся Пятро Рашэтнік, дзеяч нацыянальнага руху, сябра СБМ, вязень ГУЛАГу. Вучыўся ў Наваградку ў гімназіі і настаўніцкай семінарыі.

3 чэрвеня

1786 – У мяст. Жалудок (Шчучынскі р-н) нарадзіўся Канстанцін Тызэнгаўз, асьветнік, прыродазнавец.

1863 – Ля вёскі Расолішкі (Ашмянскі пав.) адбыўся бой паміж паўстанцкім атрадам Зыгмунта Мінейкі і расейскім войскам.

1924 – У в. Глоўсевічы (Слонімскі р-н) нарадзіўся Іван Тарасюк, удзельнік беларускага патрыятычнага падпольля на Слонімшчыне ў 1946-47.

1997 – У Атаве (Канада) памёр Янка Сурвілла, беларускі грамадзкі дзеяч, эмігрант (Нямеччына, Гішпанія, Канада). Нараджэнец в. Белевічы (Смургонскі р-н).

4 чэрвеня

1847 – У Варшаве памёр Стафан Грабоўскі, вайсковы дзеяч, адзін з кіраўнікоў паўстаньня 1794. Нараджэнец в. Асташына (Наваградзкі р-н).

1952 – У Чыкага памёр Язэп Варонка, беларускі палітычны дзеяч, журналіст, публіцыст, дзеяч эміграцыі (ЗША). Адзін з заснавальнікаў у Гародні таварыства “Бацькаўшчына”.

1984 – Памёр Іван Хомчык, удзельнік беларускага патрыятычнага падпольля на Слонімшчыне ў 1946-47. Пахаваны на радзіме ў в. Глоўсевічы (Слонімскі р-н).

5 чэрвеня

1792 – Мястэчка Цырын атрымала герб.

1863 – За ўдзел у паўстаньні расстраляны Альбэрт Ласковіч, уладаньнік маёнтку Кір'янаўцы (Лідзкі р-н).

1870 – У в. Барацін (Карэліцкі р-н) нарадзіўся Зыгмунт Лазінскі, каталіцкі сьвятар, біскуп.

1911 – У в. Копцевічы (Смургонскі р-н) нарадзіўся Адам Дасюкевіч, беларускі грамадзка-культурны дзеяч, журналіст.

6 чэрвеня

1633 – Мястэчка Ліпнішкі (Іўеўскі р-н) атрымала герб.

1819 – У Сьвіслачы адкрылася гімназія.

1841 – У маёнтку Мількаўшчына (Гарадзенскі р-н), нарадзілася Эліза Ажэшка (дзявочае Паўлоўская, польска-беларуская пісьменьніца, удзельніца паўстаньня 1863-64.

1863 – У Магілёве расейскімі карнікамі расстраляны (ці 18 чэрв.) Ільдафонс Анцыпа (нар у 1815 (?) у в. Мілавань каля Гародні), публіцыст удзельнік паўстаньняў 1830-31,1863 гг., палявы камандзір. Вучыўся ў Слоніме.

2011 – У Менску памёр Уладзімір Конан, філосаф, літаратуразнавец, культуролаг, публіцыст. Нараджэнец в. Вераскава (Навагрудзкі р-н).

7 чэрвеня

1492 – У Гародні памёр Казімер Ягелончык, вялікі князь ВКЛ (1440-92).

1563 – Жыгімонтам ІІ Аўгустам выданы Віленскі прывілей, які параўняў у ВКЛ у правах праваслаўных, каталікоў, пратэстантаў.

1825 – У мяст. Тургелі (цяпер Летува) нарадзіўся Эдвард Паўловіч, мемуарыст, мастак, асьветнік, удзельнік паўстаньня 1863-64. Вучыўся ў Жыровічах і Слоніме.

1880 – У маёнтку Лябёдка (Шчучынскі р-н) нарадзіўся Вацлаў Іваноўскі, беларускі грамадзка-палітычны дзеяч, адзін з стваральнікаў Беларускай сацыялістычнай Грамады, асьветнік, выдавец, міністар асьветы ў Радзе БНР, бурмістар Менску (1941-43).

1984 – Памёр Іван Мазалеўскі (нар. у 1894 у в. Вайнілавічы Мастоўскага р-ну), беларускі народны казачнік.

8 чэрвеня

1895 – У в. Погіры (Дзятлаўскі р-н) нарадзіўся Ігнат Дварчанін, беларускі грамадзка-культурны дзеяч, літаратуразнавец, паэт, педагог.

1981 – Створаны Гарадзенскі лялечны тэатар.

9 чэрвеня

1728 – Нарадзіўся Казімер Рагоўскі, езуіцкі тэолаг, філосаф, педагог. Вучыўся і працаваў у Слоніме, выкладаў у Наваградку.

1809 – Памёр Францішак Хамінскі (дата нар. невядомая), пісьменьнік, грамадзкі дзеяч. Нарадзіўся на Слонімшчыне.

1915 – У в.Клімавічы (Лідзкі р-н) нарадзілася Людміла Жамойціна (па мужу-Янкоўская), беларуская настаўніца, у 1939-41 працавала ў Лідзе, пасьля вайны ў эміграцыі (Польшча).

1919 – На зьезьдзе была ўтворана Цэнтральная беларуская рада Віленшчыны і Гарадзеншчыны.

1929 – У Гародні пачаўся так званы працэс 75-і – суд, арганізаваны польскімі ўладамі над дзеячамі заходнебеларускага вызвольнага руху (доўжыўся да 21 чэрвеня 1929 г.).

10 чэрвеня

1794 – У Гародні ўтвораная Цэнтральная дэпутацыя Вялікага Княства Літоўскага – выканаўчы орган паўстаньня 1794 г.

1885 – У Гародні адбыўся моцны пажар, большая частка гораду згарэла, пацярпела ажно 2392 сям'і.

1923 – У Варшаве памёр Міхал Федароўскі, фальклярыст, этнограф, археолаг, калекцыянер, які шмат гадоў працаваў на Гарадзеншчыне. Пахаваны на варшаўскіх Павонзкаўскіх могілках.

11 чэрвеня

1976 – Памёр Леанард Чарняк, беларускі рымска-каталіцкі сьвятар. Нараджэнец в. Дордзішкі (Смургонскі р-н). Вучыўся ў Ашмянах, працаваў у Эйшышках, з 1920 у Смургонях, у 1933-36 у Трабах.

1978 – У Лайле (штат Ілінойс) памёр Янка Тарасевіч, рэлігійны і грамадзкі дзеяч беларускага замежжа (Канада, Швайцарыя, ЗША), тэолаг. Нараджэнец в. Клешнякі (Шчучынскі р-н).

12 чэрвеня

1895 – У фальв. Кур'янаўшчына (Лагойскі р-н) нарадзіўся Леапольд Родзевіч (загінуў пасьля 1938 у савецкім канцлягеры), беларускі палітычны і грамадзкі дзеяч, драматург, публіцыст, паэт. У 1924 кіраваў Гарадзенскай арганізацыяй КПЗБ.

1987 – Адбылася ўстаноўчая канферэнцыя Гарадзенскага абласнога аддзялення Беларускага Фонду Культуры (БФК). Старшынём абраны Сяргей Габрусевіч.

13 чэрвеня

1859 – У Лідзе нарадзіўся Канстанцін Горскі, кампазітар, музыкант-скрыпач.

1943 – У в. Васілішкі (Шчучынскі р-н) польскімі падпольнікамі забіты Юльян Саковіч, дзеяч беларускага нацыянальна-вызвольнага руху, актывіст ТБШ і КПЗБ, Беларускай народнай самапомачы. Пахаваны ў Лідзе.

1999 – У Варшаве Папа Ян Павал II абвесьціў пра 108 новых блаславёных, мучанікаў II сусьветнай вайны. Сярод іх 12 асобаў зь Беларусі.

14 чэрвеня

1634 – Паміж Рэччу Паспалітай і Расейскай дзяржавай была падпісана Палянаўская мірная дамова.

1900 – У в. Несьцяровічы (Сьвіслацкі р-н) нарадзіўся Міхась Забэйда-Суміцкі, беларускі сьпявак, педагог, дзеяч эміграцыі.

1903 – Памёр Ян Карловіч, лінгвіст, этнограф, фальклярыст, музыказнавец. Жыў у Вішневе (Смургонскі р-н).

1987 – У Лёндане памёр Кастусь Глінскі, юрыст, вязень савецкага канцлягеру, ваяваў у Арміі Андэрса, дзеяч эміграцыі (Вялікабрытанія). У 1930-ых працаваў суддзём у Ашмяне.

1997 – У Карэлічах прайшлі міжнародныя чытаньні, прысьвечаныя Ігнату Дамэйку. Заснаваньне ў Медзьвядцы музея Дамэйкі.

15 чэрвеня

1896 – У мяст. Любча (Навагрудзкі р-н) нарадзіўся Павал Каравайчык, беларускі культурны дзеяч, пісьменьнік.

16 чэрвеня

1931 – У Вільні з-за перасьледу польскімі ўладамі застрэліўся Францішак Рамейка, беларускі каталіцкі сьвятар. У 1909-10 працаваў у Іўі.

1955 – У Нью Ёрку памёр Васіль Рагуля, беларускі грамадзка-культурны дзеяч, пасол польскага сойму, педагог, дзеяч беларускай эміграцыі (Нямеччына, Бельгія, ЗША). Нараджэнец в. Ачукевічы (Навагрудзкі р-н).

1999 – Памёр Мікола Нікан, настаўнік, вайсковец, дзеяч беларускай эміграцыі (Вялікабрытанія, Аўстралія). Выкладаў у 1930-ыя на настаўніцкіх курсах у Гародні. Пахаваны ў Мэльбурне.

17 чэрвеня

1793 – У Гародні пачаўся апошні сойм Рэчы Паспалітай. Зацьвердзіў другі падзел Рэчы

Паспалітай і прыняў новую канстытуцыю.

1848 – Памёр Максіміліян Рыла, філосаф, археолаг, каталіцкі місіянер на Блізкім Усходзе і ў Афрыцы. Нараджэнец мяст. Падароск (Ваўкавыскі р-н).

1938 – У Омску расстраляны Аркадзь Смоліч, беларускі нацыянальна-дзяржаўны дзеяч БНР, вучоны ў галіне эканомікі, сельскай гаспадаркі, географ, картограф. У ліст.-сьнежн. 1918 па даручэньні ўраду БНР працаваў у Гародні.

1958 – У Рызе памёр Уладзімір Пігулеўскі, беларускі грамадзкі дзеяч, пісьменьнік. Нараджэнец Гародні.

2006 – Памёр Іван Сяргейчык, беларускі празаік, паэт, вайсковец. Пахаваны ў Слоніме.

18 чэрвеня

1806 – У маёнтку Парэчча (Слонімскі р-н) нарадзіўся Міхал Валовіч, арганізатар нацыянальна-вызвольнага руху, удзельнік паўстаньня 1830-31.

1889 – У Ваўкавыску нарадзіўся Уладзімер Каліноўскі (расстраляны ў савецкім зьняволеньні (1940-?)), беларускі грамадзка-палітычны дзеяч, публіцыст.

1911 – У в. Мінкі (Смургонскі р-н) нарадзіўся Аляксандар Шыдлоўскі, беларускі культурны дзеяч, кампазітар.

2011 – У Гародні была адчынена мемарыяльная дошка ў гонар кампазітара Аляксандра Шыдлоўскага.

19 чэрвеня

1669 – Каралём Рэчы Паспалітай і Вялікім князем ВКЛ абраны Міхал Вішнявецкі (кіраваў да 10.11.1673).

1912 – У мяст. Радунь (Вараноўскі р-н) нарадзіўся Пятро Бітэль, беларускі пісьменьнік, паэт, перакладнік, педагог, праваслаўны сьвятар.

1914 – У Ашмяне нарадзіўся Уладзімір Рубацкі, летувіска-беларускі сьпявак.

1924 – У в. Бычкі (Ушацкі р-н) нарадзіўся Васіль Быкаў, народны пісьменьнік Беларусі. З 1947 па 1978 жыў і працаваў у Гародні.

1941 – Дэпартацыя з тэрыторыі Заходняй Беларусі сябраў некамуністычных грамадзкіх і палітычных арганізацый.

20 чэрвеня

1566 – У Грыпсхольме (Швецыя) нарадзіўся Жыгімонт III Ваза, вялікі князь ВКЛ і кароль польскі ў 1587-1632 гг.

1794 – Каля Міру адбыўся бой паміж паўстанцамі Касьцюшкі і расейскім войскам.

1914 – У в. Дзяляцічы (Навагрудзкі р-н) нарадзіўся Кастусь Чабатар, удзельнік БКА, дзеяч беларускай эміграцыі (Аўстралія).

1925 – У в. Белевічы (Смургонскі р-н) нарадзіўся Янка Сурвіла, беларускі грамадзкі дзеяч, эмігрант (Нямеччына, Гішпанія, Канада).

2005 – Памерла Аляксандра Бергман, беларуская дзяячка КПЗБ, дасьледніца гісторыі, вязьня савецкіх канцлягераў. Нараджэнка Гародні.

2011 – У Гародні памёр Эдуард Мазько, беларускі паэт, гісторык. Пахаваны ў Мастах.

2013 – У Менску памёр Уладзімір Сакалоўскі, беларускі літаратуразнавец. Нараджэнец в. Мяльканавічы (Слонімскі р-н).

21 чэрвеня

1741 – У Ліёне (Францыя) нарадзіўся Жан-Эмануіл Жылібэр, францускі прыродазнавец, вучоны, які працаваў у Гародні і Вільні.

1948 – У Менску нарадзіўся Ян Матусевіч, уніяцкі сьвятар, дэкан Беларускай Грэцка-Каталіцкай царквы. З 1980 па красавік 1990 жыў і працаваў у Барунах.

1967 – У Вільні памёр Фелікс Стацкевіч, беларускі грамадзка-культурны дзеяч, выдавец, педагог, актывіст Грамады і ТБШ. Нараджэнец Шчучына.

22 чэрвеня

1905 – Памёр Вільгельм Краеўскі, арганізатар шкляной вытворчасьці на Лідчыне. Пахаваны на могілках паблізу в. Агароднікі (Лідзкі р-н).

1919 – У Гародні выйшла газета “Родны край” (выдавалася да 19.7.1919, была забароненая на 6-ым нумары).

1941 – Напад фашысцкай Германіі на СССР. Працяг другой сусьветнай вайны на тэрыторыі Гарадзеншчыны.

1943 – На Беларусі была ўтворана моладзевая патрыятычная арганізацыя – Саюз Беларускай Моладзі (СБМ, дзеіў у Беларусі да ліпеня 1944).

1993 – У Менску ў фінале Кубку Беларусі па футболе гарадзенскі “Нёман” (галоўны трэнер Станіслаў Уласевіч) перамог рэчыцкі “Ведрыч” – 2:1 і ўпершыню заваяваў трафей.

2003 – У шпіталі ў Бараўлянах (Менскі р-н) памёр Васіль Быкаў, народны пісьменьнік Беларусі. З 1947 па 1978 жыў і працаваў у Гародні. Пахаваны ў Менску.

23 чэрвеня

1792 – Мястэчка Радунь (Вараноўскі р-н) атрымала герб.

1941 – У Гародні ўсталявалася нямецкая фашыстоўская ўлада.

24 чэрвеня

1767 – У в. Асташына (Наваградзкі р-н) нарадзіўся Стафан Грабоўскі, вайсковы дзеяч, адзін з кіраўнікоў паўстаньня 1794.

1812 – На Беларусь увайшлі войскі Напалеона, пачалася вайна 1812 году.

1863 – У Лідзе за чытаньне маніфэсту паўстаньня ў в. Ішчална (Шчучынскі р-н) расстраляны ксёндз Адам Фалькоўскі.

1941 – Войскі фашыстоўскай Нямеччыны захапілі Гародню.

25 чэрвеня

1652 – Мястэчка Жыровічы (Слонімскі р-н) атрымала Магдэбургскае права.

1660 – Адбыліся бітвы войскаў Рэчы Паспалітай з расейцамі пад Зэльвай, Галынкай, Дзярэчынам.

1685 – Мястэчка Астрына (Шчучынскі р-н) атрымала гарадзкія правы.

1794 – Бой паміж паўстанцамі Касьцюшкі і расейскім войскам ля мястэчка Солы (Смургонскі р-н).

1840 – Расейскай імперыяй было спынена дзеяньне Статута ВКЛ 1588 у Гарадзенскай, Віленскай і Менскай губернях.

1894 – У в. Мішуковічы (Івейскі р-н) нарадзіўся Антон Ус, беларускі і расейскі грамадзка-культурны дзеяч.

26 чэрвеня

1819 – У Вільні памёр Францішак Нарвойш, асьветнік, багаслоў, філосаф, матэматык. Жыў і працаваў у Гародні.

1863 – Расейскімі карнікамі ў ваколіцах Наваградку па загадзе Міхаіла Мураўёва расстраляны Адам Пуслоўскі (нарадзіўся ў 1842 (?) на Наваградчыне), удзельнік вызвольнага паўстаньня. Пахаваны ля в. Сенна (Наваградзкі р-н).

1932 – У Польшчы памёр Вінцук Гарасімовіч, беларускі грамадзка-рэлігійны дзеяч, рыма-каталіцкі сьвятар. Нарадзіўся ў 1870 у мяст. Мір.

1932 – У в. Зачэпічы (Дзятлаўскі р-н) нарадзіўся Яўген Місарэвіч, беларускі гісторык. Працаваў у Дзятлаве, Радуні, Смаргоні, Гародні. Памёр у 2011 г.

1968 – Памёр Сьцяпан Войтанка, праваслаўны сьвятар (вучыўся ў Гародні, працаваў у Дварцы і Марозавічах Дзятлаўскага р-ну), дзеяч Беларускай Аўтакефальнай Царквы ў ЗША.

27 чэрвеня

1697 – Каралём Рэчы Паспалітай і Вялікім князем ВКЛ абраны Аўгуст II Моцны (кіраваў да 1733).

1784 – Нарадзіўся (Піншчына) Леан Бароўскі, літаратуразнавец, педагог. У 1807-11 быў выкладнікам паэтыкі і рыторыкі ў Сьвіслацкай гімназіі.

1919 – У в. Бігосава (Віцебшчына) бальшавікамі расстраляны Міхал Буклярэвіч, беларускі рымска-каталіцкі сьвятар, грамадзкі дзеяч. 24.3.1920 урачыста перапахаваны ў Іказьні (Браслаўскі р-н). Нараджэнец в. Лінгі (Вараноўскі р-н).

1933 – У в. Мінявічы (Мастоўскі р-н) самагубствам скончыў Міхась Явар (сапр. Карась), беларускі паэт, удзельнік Грамады, ТБШ. Пахаваны ў Навасёлках (Мастоўскі р-н).

28 чэрвеня

1931 – У Наваградку адчынены курган Адама Міцкевіча.

1932 – У в. Катчыно (Мастоўскі р-н) нарадзіўся Пётр Марціноўскі, беларускі педагог, краязнавец, літаратуразнавец, кіраўнік Зэльвенскага літаратурнага аб'яднаньня.

29 чэрвеня

1440 – Вялікім князем ВКЛ абраны Казімер IV Ягелончык, малодшы сын Ягайлы і Соф'і Гальшанскай.

1925 – У Менску нарадзіўся Юры Астроўскі, беларускі біяхімік, акадэмік, грамадзкі дзеяч. Жыў і працаваў у Слоніме, Гародні.

1940 – Дэпартацыя з тэрыторыі Заходняй Беларусі бежанцаў.

1974 – У Карэлічах адчынены краязнаўчы музей.

2002 – У Наваградку пачаўся двухдзённы міжнародны фэст сярэднявечнай культуры "Наваградскі замак-2002".

30 чэрвеня

1812 – У Гародню ўвайшлі напалеонаўскія войскі.

1866 – Памёр Антон Глінскі (нар. у 1797), беларуска-польскі пісьменьнік, фальклярыст, перакладнік. Нараджэнец Шчорсаў.

ЛІПЕНЬ

1 ліпеня

1569 – Была падпісана Люблінская ўнія – міжнародна-прававы акт аб'яднаньня ВКЛ з Польшчай у федэратыўную дзяржаву – Рэч Паспалітую.

1812 – Напалеон абвесьціў узнаўленьне Вялікага Княства Літоўскага і стварыў часовы ўрад ВКЛ.

1890 – Памёр Апалін Гофмейстар (нар. у 1825 у Берасьці), дзеяч вызвольнага руху ў 1840-60-ыя). У час паўстаньня 1863-64 цывільны начальнік Гарадзенскага ваяводзтва.

1902 – У Адэсе нарадзіўся Антон Карніцкі, беларускі мастак. Жыў і працаваў у Слоніме.

1904 – У Гародні нарадзіўся Генрык Глябовіч, рэлігійны дзеяч, сьвятар, тэолаг.

2 ліпеня

1949 – У Смургонях нарадзіўся Віктар Шоць, беларускі настаўнік, краязнавец, актывіст Кансерватыўна-Хрысьціянскай партыі БНФ.

1989 – У Лідзе адкрыты помнік Адаму Міцкевічу (скульптар Валер'ян Янушкевіч).

1996 – Адбылося адраджэньне традыцыйнага паломніцтва да цудатворнай іконы Маці Божай Будслаўскай. З гэтага года адбываюцца штогадовыя пілігрымкі вернікаў з усёй Беларусі.

3 ліпеня

1792 – Адбылася бітва пад Зэльвай, расейскія войскі занялі Зэльвеншчыну.

1910 – У в. Міхнаўка (Беласточчына) нарадзіўся Аляксей Грыцук, дзеяч беларускай эміграцыі (Канада). У 1930-ыя быў на вайсковай службе ў Лідзе.

4 ліпеня

1910 – У Парыжы памёр Мікалай Лявонцьеў, вайсковец, падарожнік, дыплямат. Быў графам Абісінскай імпэрыі. Нараджэнец Наваградку.

1930 – У в. Мялькanавічы (Слонімскі р-н) нарадзіўся Уладзімір Сакалоўскі, беларускі літаратуразнавец.

1991 – У Гародні адчынены абласны лялечны тэатар.

5 ліпеня

1772 – Расея, Аўстра-Венгрыя, Прусія заключылі ў Пецярбургу трактат пра падзел Рэчы Паспалітай (першы падзел).

1996 – У Вялікай Бераставіцы адчынены раённы гісторыка-краязнаўчы музей.

1998 – У Лідзе выйшаў 1-ы нумар літаратурна-мастацкага часопісу “Ад лідскіх муроў”.

6 ліпеня

1253 – Вялікі князь ВКЛ Міндоўг прыняў тытул караля, каранаваны ў Наваградку.

1984 – У Воршы памёр Аляксандар Вернікоўскі, беларускі праваслаўны сьвятар, вязень ГУЛАГу. Служыў з 1950-ых у Дварцы (Дзятлаўскі р-н).

7 ліпеня

1572 – Памёр Жыгімонт II Аўгуст, вялікі князь ВКЛ і кароль польскі ў 1548-72 гг, фармальна з 1529. Скончылася дынастыя Ягайлавічаў, якая кіравала ў ВКЛ і Польшчы 186 гадоў.

1633 – У Вільні памёр Леў Сапега, дзяржаўны дзеяч ВКЛ, канцлер, магнат. Пахаваны ў крыпце касьцёлу Сьв. Міхала.

1796 – У в. Малюшычы (Карэліцкі р-н) нарадзіўся Ян Чачот, асьветнік, паэт, фальклярыст, філамат.

1955 – Памёр Іван Макей (нар. у Дзярэчыне ў 1882), беларускі народны казачнік. Жыў у Алексічах (Зэльвенскі р-н).

8 ліпеня

1993 – У Менску пачаўся Першы зьезд беларусаў сьвету (доўжыўся 8-10 ліпеня).

9 ліпеня

1863 – У Вільні павешаны Зыгмунт Серакоўскі, адзін з кіраўнікоў вызвольнага паўстаньня.

2002 – У Міры генеральны дырэктар ЮНЕСКА Каіціра Мацуура ўрачыста адкрыў помную дошку на Мірскім замку, якая сьведчыць пра тое, што замак улучаны ў сьпіс сусветнай культурнай спадчыны.

10 ліпеня

1795 – У Гародні было заснавана Вярхоўнае літоўскае кіраваньне.

1830 – Памёр Людвік Сабалеўскі, філолаг, бібліёграф. Працаваў у Шчорсах (Наваградзкі р-н).

1863 – У Ваўкавыску быў расстраляны Станіслаў Завістоўскі, адстаўны штабс-капітан, камандаваў паўстанцкім атрадам у Гародні.

1900 – У в. Стаўрова (Браслаўскі р-н) нарадзіўся Пётра Сергіевіч, беларускі мастак. На Гарадзен-

шчыне расьпісаў касьцёлы ў Жодзішках, Солах (Смургонскі р-н), Поразаве (Сьвіслацкі р-н).

11 ліпеня

1496 – Гародня атрымала поўнае Магдэбургскае права, якое надаў ёй прывілеем Вялікі князь літоўскі Аляксандар.

1969 – Памёр Данат Яцкевіч, удзельнік БКА, дзеяч беларускай эміграцыі (Нямеччына, Аўстралія). Нараджэнец Ліды.

12 ліпеня

1913 – У мяст. Ілья (Вялейскі р-н) нарадзіўся Уладзімір Голасаў (загінуў пасьля 1944 у савецкім канцлягеры), беларускі праваслаўны сьвятар, вязень ГУЛАГу. Служыў у 1934-ым у в. Ятвеск (Шчучынскі р-н).

1941 – Фашыстоўскі акупацыйны рэжым зьмяніў адміністрацыйныя межы Беларусі ў бок іх скарачэньня. У выніку значная частка Гарадзеншчыны адышла да Прусіі (Райху), некаторыя раёны – да Летувы.

1958 – У Слоніме нарадзіўся Павал Лойка, беларускі гісторык.

13 ліпеня

1592 - Памёр Альбрыхт Радзівіл, дзяржаўны дзеяч ВКЛ. Валодаў маёнткамі Лаздуны, Геранёны (Івейскі р-н).

1704 – Каралём Рэчы Паспалітай і Вялікім князем ВКЛ абраны Станіслаў Ляшчынскі.

1866 – У в. Нача (Ляхавіцкі р-н) нарадзіўся Напалеон Чарноцкі, беларускі публіцыст, перакладнік. З 1936 да сьмерці жыў у в. Вялікая Лябёдка (Шчучынскі р-н).

1943 – Каля вёскі Навумавічы (Гарадзенскі р-н) гітлераўцамі была расстраляная Марыяна Бярнацкая (дзявочае Чакала, нар. у 1888 у Ліпску каля Ломжы, Польшча), якая ахвяравала жыцьцём за іншага чалавека. 13.6.1999 была беатыфікавана каталіцкім касьцёлам.

1990 – У Вільні памёр Янка Багдановіч, беларускі пісьменьнік, мемуарыст, вязень савецкіх канцлягероў. Выхоўваўся ў Барунскім дзіцячым прытулку. Пахаваны на віленскіх могілках Саўлес.

2008 – Памёр Віктар Дубіцкі, беларускі настаўнік, сябра КХП БНФ. Нараджэнец в. Сьліжы Пескаўскія (Мастоўскі р-н). Пахаваны на праваслаўных могілках у Луне (Мастоўскі р-н).

14 ліпеня

1992 – У Гародні памёр Аляксей Карпюк, беларускі пісьменьнік, грамадзкі дзеяч. Пахаваны на могілках па прасп. Касманаўтаў.

1994 – У Сэйнт-Кэтэрынзе (Канада) памёр Пётр Конюх, беларускі сьпявак, дзеяч эміграцыі (Італія, Бельгія, ЗША, Канада). Пахаваны на беларускіх могілках у Нью-Брансьвіку (ЗША). Нараджэнец в. Турэц (Карэліцкі р-н).

2007 – Каля ўезду ў Ваўкавыск пастаўлены і асьвечаны крыж у памяць ахвяраў таталітарных рэжымаў ХХ стагоддзя.

15 ліпеня

1410 – Адбылася Грунвальдзкая бітва, разгром Тэўтонскага ордэну войскам ВКЛ.

1678 – У мяст. Гальшаны (Ашмянскі р-н) нарадзіўся Анастаз Кярсьніцкі (пам. у 1733), каталіцкі тэолаг, правазнавец, педагог, пісьменьнік

1876 – У фальв. Пешчын (Шчучынскі р-н) нарадзілася Цётка (сапр. Алаіза Пашкевіч, у замужжы Кайрыс), беларуская грамадзка-палітычная дзяячка, паэтка, асьветніца, выдавец.

1903 – На хутары Лагуцева (Дзятлаўскі р-н) нарадзілася Алена Лябецкая, дзяячка ТБШ.

16 ліпеня

1874 – У Брусэлі памёр Віктар Гельтман, публіцыст, удзельнік паўстаньня 1830-31. Разам з братам Язэпам стварыў у 1819 г. у Сьвіслацкай гімназіі тайную патрыятычную арганізацыю.

1976 – У Нью Ёрку (ці Хэўтгопне) памёр Янка Станкевіч, беларускі грамадзка-культурны дзеяч, мовазнавец, гісторык, перакладнік, выдавец, публіцыст, педагог, дзеяч эміграцыі (Нямеччына, ЗША). Нараджэнец в. Арляняты (Смургонскі р-н).

17 ліпеня

1919 – Урад Літоўска-Беларускай рэспублікі спыніў сваю дзейнасьць.

1998 – Памёр Сяргей Сідар, беларускі географ, педагог. Нараджэнец в. Янаўшчына (Зэльвенскі р-н).

18 ліпеня

1946 – У савецкім зьняволеньні памёр Альбін Ярашэвіч (нар. у 1879 у Сакольскім пав.), беларускі каталіцкі тэолаг, грамадзкі дзеяч, вязень фашыстоўскіх і савецкіх турмаў. Працаваў сьвятаром Ваўкавыскага фарнага касьцёлу ў 1927-37.

1964 – Памерла Любоў Мазалеўская, беларуская артыстка, рэжысёрка, педагог. Нараджэнка в. Каўшова (Мастоўскі р-н).

19 ліпеня

1635 – Памёр Павал Стафан Сапега (нар. у 1565), дзяржаўны дзеяч ВКЛ, падканцлер. Жыў і пахаваны ў Гальшанах.

1912 – У в. Мондзіна (Навагрудзкі р-н) нарадзіўся Аляксей Анішчык, беларускі краязнавец, педагог, пісьменьнік.

1919 – У Варшаве памёр Юзаф Беркман, жывапісец, удзельнік паўстаньня 1863-64, ваяваў на Ашмяншчыне.

1927 – У в. Загора (Карэліцкі р-н) нарадзіўся Міхась Саўка, беларуска-бельгійскі мастак-рэстаўратар, мастацтвазнавец, археолаг.

1943 – У савецкім канцлягеры загінуў Сяргей Дарожны (сапр. Серада), беларускі пісьменьнік, перакладнік. Нараджэнец Слоніму.

20 ліпеня

1889 – Памёр Фёдар Турук, беларускі грамадзка-культурны дзеяч, гісторык, педагог. Нараджэнец в. Балотца (Навагрудзкі р-н).

1950 – У Гародні адчынены сельскагаспадарчы інстытут (цяпер – аграрны ўнівэрсітэт).

21 ліпеня

1770 – Памёр Ульрык Крыштап Радзівіл, дзяржаўны дзеяч ВКЛ, пісьменьнік. Нараджэнец Дзятлава.

1860 – У Вільні (паводле інш. зьв. у маёнтку Ярылаўка) нарадзіўся Антон Каменскі, графік і жывапісец. Жыў у Ярылаўцы (Ваўкавыскі р-н).

2008 – У Баранавічах памёр Пятро Рашэтнік, дзеяч нацыянальнага руху, сябра СБМ, вязень ГУЛАГу. Вучыўся ў Навагрудку ў гімназіі і настаўніцкай семінарыі. Пахаваны ў Баранавічах.

22 ліпеня

1831 – У Наваградак увайшлі паўстанцы супраць расейскай акупацыі.

1852 – У в. Баландзічы (Янаўскі р-н, Берасьцейшчына) нарадзілася Марыя Бутаўт-Андрайковіч, беларуска-польская мастачка. Жыла ў маёнтку Гарнастаевічы (Сьвіслацкі р-н). Памерла ў 1933 г.

23 ліпеня

1906 – У в. Мяльканавічы (Слонімскі р-н) нарадзіўся Антон Валынчык, беларускі хормайстар, кампазітар, педагог.

1927 – У в. Вялікая Кракотка (Слоніскі р-н) гуртком ТБШ была пастаўлена камедыя Янкі Купалы “Паўлінка”.

1996 – У Гародні была адчынена аптэка-музей (у будынку езуіцкага кляштара – найстарэйшая аптэка ў Беларусі).

24 ліпеня

1820 – У Пружанах нарадзіўся Люцыян Крашэўскі, мастак, фатограф, удзельнік паўстаньня 1863-64. Вучыўся ў Сьвіслачы.

1567 – Жыгімонт Аўгуст прымае ў Гародні па чарзе маскоўскае, турэцкае і малдаўскае пасольствы. Мастак Ганс Адэльгаўзер робіць малюнак з натуры. У 1568-ым Мацей Цюндт стварыў па ім гравюру "Старажытная Гародня".

1896 – У мяст. Нягневічы (Наваградзкі р-н) нарадзіўся Аляксандар Орса, беларускі педагог, доктар прыродазнаўства, дзеяч беларускай эміграцыі (Нямеччына, ЗША).

1925 – Альбярцін атрымаў статус першага ў Беларусі прыходу грэцка-каталіцкага абраду.

25 ліпеня

1884 – У Вільні нарадзіўся Аляксандар Вернікоўскі, беларускі праваслаўны сьвятар, вязень ГУЛАГу. Служыў з 1950-ых у Дварцы (Дзятлаўскі р-н).

1919 – Памёр Іван Хлябцэвіч (нар. у 1857 у в. Сядзельнікі, Ваўкавыскі р-н), беларускі праваслаўны духоўнік, краязнавец, публіцыст.

1984 – Памёр Уладзімір Караткевіч, народны пісьменьнік Беларусі. Пахаваны ў Менску на Усходніх могілках.

1993 – У Лідзе ўсталяваны помнік Францішку Скарыну (скульптар – Валер'ян Янушкевіч).

1997 – У ЗША памерла Натальля Арсеньнева, беларуская паэтка, дзяячка беларускай эміграцыі (ЗША). У 1922-24 жыла ў Слоніме.

2006 – У Менску памёр Янка Брыль, беларускі народны пісьменьнік. Перыядычна жыў у Загоры (Карэліцкі р-н). Пахаваны ў Калодзішчах пад Менскам.

2012 – У Гародні памерла Тамара Талерчык, беларуская настаўніца, актывістка ТБМ. Пахавана на могілках Аульса.

26 ліпеня

1511 – Наваградак атрымаў Магдэбургскае права.

1592 – Памёр Ян Кішка (нар. каля 1540), дзяржаўны дзеяч ВКЛ, заснаваньнік Івейскай арыянскай школы.

1792 – Мястэчка Астрына (Шчучынскі р-н) атрымала герб.

1933 – У Гародні памёр Францішак Грынкевіч, беларускі рэлігійны і культурны дзеяч. У 1909-12 кіраўнік Гарадзенскага гуртка

беларускай моладзі. Пахаваны на старых гарадзенскіх каталіцкіх могілках.

1978 – Памёр Аляксей Васіленя, грамадзка-палітычны дзеяч, у другую сусьветную вайну кіраўнік Беларускай Народнай самапомачы ў Слоніме, дзеяч беларускай эміграцыі (Нямеччына, Аўстралія). Пахаваны на могілках Роквуд у Сыднэі.

1992 – У першы дзень барселонскай алімпіяды ў першым жа відзе алімпійскім чэмпіёнам у стральбе з адвольнага малакалібернага пісталету стаў гарадзенец Канстанцін Лукашык.

27 ліпеня

1891 – Памерла Бірута (Амелія Даравінская, нар. каля Вільні, 1863), фальклярыстка, этнографка. Жыла і працавала ў Лідскім пав.

1910 – Памёр Уладзіслаў Дыбоўскі, удзельнік паўстаньня 1863-64, заоляг, батанік, палеантоляг, мінералёг, фальклярыст. З 1878 - да пач. 1900-ых жыў у Нянькаве (Наваградзкі р-н). Пахаваны ў маёнт. Войнава пад Любчай.

1944 – Нарадзіўся Валянцін Шаўцоў, беларускі педагог. Працаваў у Гародні, быў дырэктарам СШ No9.

1988 – Памёр Серафім Татарын, беларускі грамадзка-культурны дзеяч, актывіст Грамады і ТБШ. Нараджэнец Вострава (Зэльвенскі р-н).

1990 – Вярхоўным Саветам была прынятая Дэклярацыя аб дзяржаўным суверэнітэце Рэспублікі Беларусь.

1995 – Актывісты лідзкіх грамадзкіх арганізацый усталявалі два крыжы на магіле паўстанцаў 1863 году на полі бою паміж вёскамі Малое Ольжава і Мохавічы.

28 ліпеня

1812 – У Варшаве нарадзіўся Юзаф Ігнацы Крашэўскі, пісьменьнік, гісторык, грамадзкі дзеяч. Вучыўся ў Сьвіслачы.

1879 – У в. Ачукевічы (Наваградзкі р-н) нарадзіўся Васіль Рагуля, беларускі грамадзка-культурны дзеяч, педагог, дзеяч беларускай эміграцыі (Нямеччына, Бельгія, ЗША).

29 ліпеня

1960 – Памёр Тодар Данілюк, беларускі рэлігійны і вайсковы дзеяч, адзін з стваральнікаў Беларускай Аўтакефальнай Праваслаўнай Царквы, з 1950 жыў ў ЗША. Пахаваны на беларускіх могілках у Нью-Брансьвіку. Нараджэнец в. Сурынка (Слонімскі р-н).

30 ліпеня

1917 – Памёр Ян Курчэўскі (нар. у 1854 у мяст. Данюшава, Смургонскі р-н), беларускі каталіцкі духоўнік, гісторык, педагог.

31 ліпеня

1802 – У маёнтку Мядзьведка (Карэліцкі р-н) нарадзіўся Ігнат Дамэйка, удзельнік нацыянальна-вызвольнага руху, філамат, геолаг, мінеролаг, нацыянальны герой Чылі. З 1884 па 1888 жыў у маёнтку Жыбартоўшчына (Дзятлаўскі р-н).

1913 – У в. Падкасоўе (Навагрдзкі р-н) нарадзіўся Міхаіл Петрыкевіч, беларускі краязнавец, музеязнавец, педагог.

1941 – Памёр Якуба Чэхаўскі, беларускі атлет і барэц. Нараджэнец Гародні.

1942 – Каля Наваградку гітлераўцы расстралялі 60 мірных жыхароў і двух каталіцкіх сьвятароў – Міхала Далецкага (з 1924 служыў пробашчам у Уселюбе, Навагрaдзкі р-н, з 1933 быў дэканам і пробашчам у Наваградку) і Юзафа Кучынскага.

2012 – У Менску памёр Янка Саламевіч, беларускі літаратуразнавец, фальклярыст, бібліёграф. Наараджэнец в. Малая Кракотка (Слонімскі р-н).

ЖНІВЕНЬ

1 жніўня

1520 – У Кракаве нарадзіўся Жыгімонт II Аўгуст, вялікі князь ВКЛ і кароль польскі ў 1548-72 гг, фармальна з 1529.

1914 – Пачалася Першая сусьветная вайна.

1921 – У в. Пудзіна (Наваградзкі р-н) нарадзіўся Уладзімір Урбановіч, беларускі краязнавец, педагог, культуролаг.

1943 – У ўрочышчы Батароўка каля Наваградку фашыстамі былі расстраляныя 11 сясьцёр-назарэтанак. 6.3.2000 яны былі беатыфікаваныя.

1994 – Памёр Восіп Блізьнюк, удзельнік антыкамуністычнага падпольнага вучнёўскага руху ў Смургонях, вязень савецкіх канцлягераў. Нараджэнец в. Шаматова (Смургонскі р-н). Пахаваны ў Смургонях.

2 жніўня

1794 – Пад Слонімам адбылася бітва паміж корпусам Караля Серакоўскага і расейскім войскам.

1833 – У Гародні каля Скідзельскай заставы (раён сёньняшняга аўтавакзалу) павешаны Міхал Валовіч, арганізатар нацыянальна-вызвольнага руху, удзельнік паўстаньня 1830-31. Нараджэнец Парэчча (Слонімскі р-н).

1919 – У Вільні Цэнтральнай Беларускай Радай Віленшчыны і Гарадзеншчыны была ўтворана Беларуская вайсковая камісія – орган па фармаваньні беларускіх частак у польскім войску.

2002 – У мяст. Пагранічны (Бераставіцкі р-н) улады разбурылі будынак аўтакефальнай праваслаўнай царквы.

3 жніўня

1470 – Заснаваны Жыровіцкі манастыр.

1615 – Памёр Крыштап Мікалай Дарагастайскі, дзяржаўны дзеяч ВКЛ, заснавальнік друкарні ў Ашмяне Мураванай.

1847 – Памёр Марцін Цяплінскі (нар. у 1810-? у фальв. Крупава, Зэльвенскі р-н, паводле інш. зьв. у Цяшэйкаве), паэт, фальклярыст, удзельнік паўстаньня 1830-1831 гг.

4 жніўня

1838 – У Валожыне нарадзіўся Юзаф Беркман, жывапісец, удзельнік паўстаньня 1863-64, ваяваў на Ашмяншчыне.

1917 – У Адэсе нарадзіўся Янка Брыль, беларускі народны пісьменьнік. Перыядычна жыў у Загоры (Карэліцкі р-н).

1973 – У Чыкага памёр Міхал Урбановіч, беларускі культурны

дзеяч, педагог, каталіцкі сьвятар у замежжы (ЗША). Пахаваны на чыкагскіх могілках Сьв. Казімера. Нараджэнец Астрыны.

2001 – У Менску памёр Вячаслаў Адамчык, беларускі пісьменьнік. Нараджэнец в. Варакомшчына (Дзятлаўскі р-н). Пахаваны на менскіх Кальварыйскіх могілках.

5 жніўня

1392 – Было падпісана Востраўскае пагадненьне паміж Ягайлам і Вітаўтам, паводле якога ўлада ў ВКЛ перадавалася Вітаўту.

1461 – У Кракаве нарадзіўся Аляксандар, вялікі князь ВКЛ у 1492-1506 гг.

1862 – У Гародні нарадзіўся Мельхіёр Фардон, каталіцкі сьвятар, францішканін.

1864 – У Варшаўскай цытадэлі павешаны Рамуальд Траўгут, адзін з кіраўнікоў паўстаньня 1863-64. Вучыўся ў Сьвіслачы. Пахаваны ў Львове.

1886 – У в. Дакудава (Лідзкі р-н) нарадзіўся Браніслаў Ямант, беларуска-польскі мастак, педагог.

1908 – Памёр Валеры Урублеўскі, адзін з кіраўнікоў паўстаньня 1863-64. Пахаваны ў Парыжы на могілках Пэр-Ляшэз. Нараджэнец Жалудка (Шчучынскі р-н).

1915 – У в. Парэчча (Гарадзенскі р-н) нарадзіўся Пётр Башко, беларускі настаўнік, педагог.

1938 – У Курапатах пад Менскам расстраляны Мітрафан Тамільчык, беларускі фізік, выкладнік Беларускага палітэхнічнага інстытуту. Нарадзіўся ў вёсцы Хадзявічы (Слонімскі р-н) у 1896.

1947 – У в. Шылавічы (Слонімскі р-н) нарадзіўся Віталь Скалабан, беларускі гісторык, літаратуразнавец, архівіст.

6 жніўня

1492 – У Вільні вялікі князь ВКЛ Аляксандар выдаў прывілей, які меў характар феадальнай канстытуцыі і замацоўваў асновы дзяржаўна-грамадзкага ладу ў ВКЛ.

1517 – Францішак Скарына ў Празе выдаў першую кніжку Бібліі – першую беларускую і ўсходнеславянскую кнігу.

1520 – Нарадзілася Барбара Радзівіл, вялікая княгіня літоўская, каралева польская ў 1550-51. Жыла ў Геранёнах з 1538 па 1542.

1627 – Нарадзіўся Аляксандар Палубінскі, ваенны дзеяч ВКЛ, слонімскі падкаморы, ваўкавыскі і слонімскі староста.

1715 – У в. Гембулы (Лідзкі пав.) нарадзіўся Мацей Догель, гісторык-археограф, правазнавец.

1884 – У мяст. Жыровічы (Слонімскі р-н, паводле інш. зьв. в. Клейнікі, Бельскі пав.)

нарадзіўся Яўген Хлябцэвіч, бібліятэказнавец, літаратуразнавец, публіцыст, педагог.

1914 – У в. Ачукевічы (Навагрудзкі р-н) нарадзіўся Міхась Рагуля, грамадзкі, культурніцкі дзеяч, дзеяч беларускай эміграцыі (Нямеччына, ЗША).

7 жніўня

1837 – У фальв. Карманішкі (цяпер Летува) нарадзіўся Баляслаў Калышка, адзін з кіраўнікоў паўстаньня 1863-64.

1879 – У в. Дубна (Мастоўскі р-н) нарадзіўся Пётра Крэчаўскі, беларускі грамадзка-палітычны дзеяч, паэт, гісторык, старшыня Рады БНР.

1880 – У Слоніме нарадзіўся Гальяш Леўчык (паводле інш. зьв. 20 ліп., сапр. Ільля Ляўковіч, загінуў у верас. 1944 у Варшаве), беларускі паэт, асьветнік, калекцыянер.

1995 – Памёр Максім Танк (сапр. Яўген Скурко), беларускі грамадзкі дзеяч, паэт, удзельнік заходнебеларускага руху.

8 жніўня

1976 – У г. Глен Спэй (ЗША) памёр Мікалай Лапіцкі, праваслаўны сьвятар, рэлігійна-грамадзкі дзеяч беларускага замежжа. Жыў і працаваў у Ашмяне.

1977 – У Парыжы памёр Леў Гарошка, асьветнік, уніяцкі рэлігійны дзеяч, гісторык, выдавец, пісьменьнік, дзеяч беларускай эміграцыі (Нямеччына, Францыя, Вялікабрытанія, Ватыкан). Пахаваны на могілках Сэн-Панкрас у Лёндане. Нараджэнец в. Трашчыцы (Карэліцкі р-н).

9 жніўня

1850 – У г. Намыслаў (Сілезія) нарадзіўся Рудольф Абіхт, нямецкі вучоны-славіст. У 1917-18 выкладаў у Сьвіслацкай настаўніцкай семінарыі беларускую мову.

1856 – Памёр Фларыян Бохвіц, асьветнік, філосаф, пісьменьнік. Пахаваны ў в. Дарава (Ляхавіцкі р-н). Нараджэнец Міра.

1890 – У в. Чамяры (Слонімскі р-н) нарадзіўся Максім Бурсевіч, дзеяч заходнебеларускага руху, актывіст Грамады.

1910 – У маёнтку Жлобаўцы (Ваўкавыскі р-н) нарадзілася Ларыса Геніюш (дзявочае Міклашэвіч), беларуская паэтка, вязень ГУЛАГу.

10 жніўня

1796 – У в. Малая Капліца (Гарадзенскі р-н) нарадзіўся Ігнат Легатовіч, беларуска-польскі паэт, педагог.

11 жніўня

1127 – Першая згадка пра Гародню ў пісьмовых крыніцах (Ляўрэнцеўскі летапіс).

1884 – У в. Абабы (Новааляксандраўскі пав.) нарадзіўся Міхал Далецкі, беларускі каталіцкі сьвятар. З 1924 служыў пробашчам у Уселюбе (Наваградзкі р-н), з 1933 быў дэканам і пробашчам у Наваградку.

12 жніўня

1877 – У в. Сурынка (Слонімскі р-н) нарадзіўся Тодар Данілюк, беларускі рэлігійны і вайсковы дзеяч, удзельнік Слуцкага паўстаньня, адзін з стваральнікаў Беларускай Аўтакефальнай Праваслаўнай Царквы, з 1950 жыў ў ЗША.

1948 – У Чэхаславаччыне савецкімі карнымі органамі былі арыштаваныя Янка і Ларыса Геніюшы, пазьней засуджаныя да 25 гадоў савецкага канцлягеру.

13 жніўня

1911 – У в. Малышкаўшчына (Ашмянскі р-н) нарадзіўся Вінцэнт Склубоўскі, беларускі грамадзка-культурны дзеяч, актывіст ТБШ, пасьля другой сусьветнай вайны дзеіў на Беласточчыне.

1923 – У в. Католышы (Наваградзкі р-н) нарадзіўся Самсон Пярловіч, сябра Саюзу Вызваленьня Беларусі, беларускі паэт, вязень ГУЛАГу.

14 жніўня

1385 – Была падпісана Крэўская ўнія – дамова аб зьвязе ВКЛ і польскага каралеўства.

1889 – У Дзюдзергофе (пад Пецярбургам) памёр Аляксандар Гінтаўт-Дзевалтоўскі, беларускі рэлігійны дзеяч, удзельнік нацыянальна-вызвольнага руху на Гарадзеншчыне.

1941 – У Асьвенціме загінуў Максіміліян Кольбэ, рымска-каталіцкі дзеяч, які ахвяраваў жыцьцём за іншага чалавека. У 1922-27 служыў у Гарадзенскім кляштары францішканцаў. Пазьней кананізаваны.

1985 – У Крэўскім замку і на Янавай гары пад Крэвам інтэлігенцыя зь Менску, Маладэчна, Гародні адзначыла 600-ыя ўгодкі Крэўскай уніі.

15 жніўня

1721 – Памёр Крыштап Станіслаў Завіша, пісьменьнік-мемуарыст, перакладнік, аратар, дзяржаўны дзеяч Вялікага Княства Літоўскага.

1780 – У в. Малая Бераставіца

(Бераставіцкі р-н) нарадзіўся Ігнат Анацэвіч, беларускі гісторык, археограф, педагог.

1831 – У в. Селішча (Карэліцкі р-н) нарадзіўся (паводле інш. зьв. 15 чэрв.) Вінцэсь Каратынскі, беларуска-польскі паэт, публіцыст, перакладнік.

1858 – Нарадзіўся (у Гарадзенскай губ.) Міхаіл Пліс, беларускі грамадзкі дзеяч, праваслаўны сьвятар.

1935 – У в. Пятралевічы (Слонімскі р-н) нарадзілася Тамара Талерчык, беларуская настаўніца, актывістка ТБМ.

1954 – У мяст. Падсьвільле памёр (паводле інш. зьв. 15 верас.) Язэп Драздовіч, беларускі мастак, скульптар, этнограф, археолаг, педагог, адзін з заснавальнікаў нацыянальна-гістарычнага жывапісу. Вандраваў па Гарадзеншчыне, пэўны час працаваў у Навагрудку. Пахаваны на могілках паміж в. Ліпляны і Малыя Давыдкі (Глыбоцкі р-н).

16 жніўня

1869 – Памерла Габрыэля Альбіна Пузына, беларуская паэтка, мемуарыстка. Жыла ў Дабраўлянах (Смургонскі р-н).

1992 – Памёр Станіслаў Сьвірка, беларуска-польскі літаратуразнавец, фальклярыст. Нараджэнец в. Нёман (Мастоўскі р-н).

17 жніўня

1629 – У Алескім замку (цяпер мяст. Алеска, Львоўская вобл., Украіна) нарадзіўся Ян III Сабескі, кароль Рэчы Паспалітай і Вялікі князь ВКЛ у 1674-96.

1807 – У Гародні адбылося ўрачыстае асьвячэньне Сафійскага сабору (касьцёлу Фара Вітаўта, які пасьля пажару 1793 перабудаваны ў праваслаўны храм).

1949 – У в. Пустаборы (Зэльвенскі р-н) нарадзіўся Іван Сяргейчык, беларускі празаік, паэт, вайсковец.

18 жніўня

1891 – У в. Баброўня (Гарадзенскі р-н) нарадзіўся Макар Краўцоў (сапр. Макар Касьцевіч, загінуў у Беластоку ў зьняволеньні ў сьнеж. 1939), беларускі паэт, пісьменьнік, удзельнік Слуцкага паўстаньня.

1978 – У Гервятах (Астравецкі р-н) памёр Станіслаў Хадыка (нар. у 1893 на Віленшчыне), беларускі каталіцкі сьвятар, вязень савецкіх канцлягераў. Прац. у Казловічах (Гарадзенскі р-н), Гервятах.

19 жніўня

1848 – У Вільні памёр Мі-

хал Палінскі-Пёлка, педагог, матэматык. Нараджэнец Слонімшчыны.

1926 – У Навагрудку прайшла дэманстрацыя пратэсту супраць польскай улады.

1998 – У Гародні памёр Валянцін Шаўцоў, беларускі педагог, дырэктар СШ No9. Пахаваны на могілках каля стан. Аульс пад Гародняй.

20 жніўня

1506 – Памёр Аляксандар Ягелончык (ці 19-га), вялікі князь ВКЛ у 1492-1506 гг. Пахаваны ў Вільні.

2011 – У Менску памёр Віталь Скалабан, беларускі гісторык, літаратуразнавец, архівіст. Нараджэнец в. Шылавічы (Слонімскі р-н)

21 жніўня

1860 – Памёр Канут Русецкі (нар. у 1801 у в. Сьцебякай, Летува), мастак, педагог, які працаваў на Беларусі, напісаў шэраг краявідаў Навагрудку, Ашмяншчыны.

2006 – У Менску памёр Іван Чыгрын, беларускі літаратуразнавец, паэт, крытык. Нараджэнец в. Чамяры (Слонімскі р-н). Пахаваны ў Менску.

22 жніўня

1916 – Нямецкія войскі каля в. Белая (Смургонскі р-н) прымянілі хімічную газавую атаку супраць расейскага войска. Загінулі 116 чалавек.

1978 – У Менску памёр Пілiп Пестрак, беларускі літаратар, актывіст КПЗБ. Пахаваны на менскіх Усходніх могілках. У 1927-29 жыў у Слоніме. Быў зьняволены польскімі ўладамі ў Гарадзенскую турму.

23 жніўня

1430 – Адбыўся зрыў палякамі каранацыі князя Вітаўта.

1847 – У Друскеніках (цяпер Летува) памёр Ян Чачот, асьветнік, паэт, фальклярыст, філамат. Нараджэнец в. Малюшычы (Карэліцкі р-н). Пахаваны ў Ротніцы паблізу Друскенікаў.

24 жніўня

1744 – У Гародні адбыўся павятовы соймік, які выступіў за захаваньне права “лібэрум вета”.

1906 – У фальв. Баўдыры (Смургонскі р-н) нарадзіўся Юльян Саковіч, дзеяч беларускага нацыянальна-вызвольнага руху, актывіст ТБШ і КПЗБ, Беларускай народнай самапомачы.

1979 – У Сьвіслачы адчынены раённы гісторыка-краязнаўчы музей.

1986 – У Гародні прайшоў першы Дзень народнага майстра.

25 жніўня

1910 – У г. Барань (Аршанскі р-н) нарадзіўся Уладзімір Корбан, беларускі пісьменьнік, байкапісец, перакладнік. У 1946-48 жыў і працаваў ў Лідзе.

1932 – У в. Крушыняны (Беласточчына) нарадзіўся Пятрусь Макаль, беларускі літаратар. Вучыўся і працаваў у Гародні.

1991 – Вярхоўны Савет БССР надаў "Дэклярацыі аб дзяржаўным суверэнітэце БССР" канстытуцыйны статус і прыпыніў дзейнасьць КПБ.

1991 – У Чыкага памёр Вацлаў Папуцэвіч (у эміграцыі Пануцэвіч), беларускі грамадзкі дзеяч, гісторык, дзеяч эміграцыі (Нямеччына, ЗША). Нараджэнец в. Малая Альшанка (Гарадзенскі р-н).

26 жніўня

1861 – У Гародні прайшла рэлігійна-палітычная маніфэстацыя на чале з ксяндзом Юзафам Маеўскім супраць расейскай акупацыйнай палітыкі.

1892 – У в. Калантаі (Ваўкавыскі р-н) нарадзіўся Сямён Якубчык, беларускі гісторык, публіцыст.

1994 – У Менску памёр Сяргей Новік-Пяюн, беларускі паэт і пісьменьнік. Пахаваны ў в. Лявонавічы (Нясьвіжскі р-н). З 1931 да 1945 жыў у Слоніме.

27 жніўня

1906 – У в. Лявонавічы (Нясьвіжскі р-н) нарадзіўся Сяргей Новік-Пяюн, беларускі паэт і пісьменьнік. З 1931 да 1945 жыў у Слоніме.

1937 – У Менску расстраляны Аляксандар Каваленя, беларускі археолаг. Нараджэнец в. Кашанцы (Бераставіцкі р-н).

1993 – У вёсцы Азярніца (Слонімскі р-н) памёр Алесь Сучок (сапр. Пятро Дабрыян) беларускі паэт, актыўны змагар за адкрыцьцё беларускіх школ на Гарадзеншчыне. Пахаваны ў Азярніцы.

1994 – У в. Малі пад Астраўцом усталяваны помнік Восіпу Гашкевічу (скульптар Валер'ян Янушкевіч), дыплямату, вучонаму, падарожніку.

28 жніўня

1772 – Нарадзіўся Францішак Сапега, генерал, удзельнік паўстаньня 1794 г, яго кіраўнік у Слонімскім і Ваўкавыскім паветах, трымаў у Дзярэчыне тэатар.

1890 – У Рушчанах (Віленшчына) нарадзіўся Язэп Рэшаць, беларускі рэлігійны і культурна-асьветніцкі дзяяч, каталіцкі сьвятар, доктар філасофіі і тэалогіі. Служыў у Гародні вікарыем.

1914 – У в. Панькі (Івейскі р-н) нарадзіўся Нікандар Мядзейка, беларускі настаўнік, дзеяч Беларускай Народнай Самапомачы, дзеяч эміграцыі (Францыя, ЗША). Вучыўся ў Барунах, працаваў у Лідзкай акрузе.

1915 – У в. Бойдаты (Ваўкавыскі р-н) нарадзіўся Часлаў Найдзюк, беларускі грамадзкі дзеяч, пасьля другой сусьветнай жыў у Лос-Анджэласе (ЗША).

1950 – У савецкім канцлягеры Караганды загінуў Адам Чабоцька (нар. у 1923 у в. Католышы, Наваградзкі р-н), сябра Саюзу Вызваленьня Беларусі, удзельнік беларускага патрыятычнага падпольля. Пахаваны на лягерных могілках.

1969 – У Аўстраліі ў аўтакатастрофе загінуў Сяргей Розмысл, палітычны і вайсковы дзеяч БКА на Лідчыне, дзеяч эміграцыі (Нямеччына, Аўстралія). Сям'я жыла ў Гудзінішках (Вараноўскі р-н). Пахаваны ў Мэльбурне.

1999 – У Міры пачаўся двухдзённы 1-ы агульнабеларускі конкурс народных майстроў "Дрэва жыцця".

29 жніўня

1756 –У мяст. Жнін (Гнезьненскае ваяв., Польшча) нарадзіўся Ян Сьнядэцкі, астраном, матэматык, філосаф, асьветнік Рэчы Паспалітай. Сямейны маёнтак і пахавальная капліца былі ў Гародніках (Гарадках, Ашмянскі р-н).

1893 – У Гародні нарадзіўся Станіслаў Жыўна (памёр у 1940-ыя), натураліст, калекцыянер, стваральнік у 1926-ым годзе ў Гародні музея прыроды.

1970 – У в. Махро (Янаўскі р-н, Берасьцейская вобл.) нарадзіўся Эдуард Мазько, беларускі паэт, гісторык. Вучыўся, жыў і працаваў у Гародні.

30 жніўня

1855 – Памёр Юльян Корсак, паэт, перакладнік. Нараджэнец Слоніму.

1915 – У в. Глоўсевічы (Слонімскі р-н) нарадзіўся Іван Хомчык, удзельнік беларускага патрыятычнага падпольля на Слонімшчыне ў 1946-47.

31 жніўня

1768 – У в. Жукоўшчына (Дзятлаўскі р-н) нарадзіўся Раймонд Корсак, паэт, удзельнік паўстаньня 1794.

1835 – Памёр Людвік Міхал Пац, вайсковы дзеяч, удзельнік паўстаньня 1830-31. Валодаў маёнткам Ражанка (Шчучынскі р-н), меў палац у Гародні.

1996 – Памёр Пятрусь Макаль, беларускі літаратар. Вучыўся і працаваў у Гародні.

ВЕРАСЕНЬ

1 верасьня

1431 – Было падпісана перамір’е ВКЛ з Польшчай, паводле якога Польшча прызнала Сьвідрыгайлу вялікім князем і ўладаром усіх зямель ВКЛ.

1432 – Замах на Сьвідрыгайлу ў Ашмянах. У ВКЛ адбыўся дзяржаўны пераварот у выніку якога вялікім князем ВКЛ абвешчаны Жыгімонт Кейстутавіч.

1853 – У Варшаве нарадзіўся Міхал Федароўскі, фальклярыст, этнограф, археолаг, калекцыянер. Шмат гадоў працаваў на Гарадзеншчыне.

1863 – Каля Барунаў адбыўся бой паміж паўстанцамі і расейскім карным войскам.

1928 – У в. Касута (Вялейскі р-н) нарадзіўся Расьціслаў Лапіцкі, арганізатар і кіраўнік антыкамуністычнага падпольнага вучнёўскага руху на Мядзельшчыне і Смургоншчыне ў 1948-50. Расстраляны саветамі 28.10.1950(?).

1939 – Пачалася другая сусьветная вайна, беларусы з Заходняй Беларусі былі ў складзе польскага войска.

2002 – У Міры прайшоў Дзень беларускага пісьменства.

2 верасьня

1814 – Памёр Жан-Эмануіл Жылібэр, францускі прыродазнавец, вучоны, які працаваў у Гародні і Вільні.

1848 – Памёр Якуб Фалькоўскі, асьветнік-дабрачынец, рэктар Шчучынскай піярскай школы, аўтар сістэмы навучаньня глуханямых дзяцей.

1998 – У Менску памёр Ян Матусевіч, уніяцкі сьвятар, дэкан Беларускай Грэцка-Каталіцкай Царквы. Пахаваны на Кальварыйскіх могілках. З 1980 па красавік 1990 жыў і працаваў у Барунах.

3 верасьня

1731 – У в. Занкі (Сьвіслацкі р-н) нарадзіўся Станіслаў Богуш-Сестранцэвіч, беларускі вучоны, царкоўны дзеяч, літаратар.

1894 – У мяст. Жыровічы (Слонімскі р-н) нарадзіўся Уладзімір Хлябцэвіч, удзельнік беларускага грамадзка-літаратурнага руху пач. 20 ст.

1908 – У Варшаве памерла Марыя Ямант-Дмахоўская (нар. у 1842), удзельніца паўстаньня 1863 году, нявеста Кастуся Каліноўскага. Пахавана на Паванзкоўскіх могілках у Варшаве.

1909 – У Гародні заснаваны нелегальны гурток беларускай моладзі.

1960 – Памёр Міхась Васілёк (сапр. Касьцевіч), беларускі паэт, актывіст Грамады, ТБШ.

Пахаваны ў Гародні на старых праваслаўных могілках.

1980 – Памёр Мікола Дучыц, беларускі мастак. Нараджэнец Любчы.

4 верасьня

1992 – У Таронта памёр Сяргей Хмара (сапр. Сіняк), беларускі пісьменьнік, паэт, журналіст, выдавец, з 1944 жыў у эміграцыі (Нямеччына, Канада). Нараджэнец мяст. Казлоўшчына (Дзятлаўскі р-н).

5 верасьня

1840 – У в. Балванішкі (цяпер Зялёны Бор, Ашмянскі р-н) нарадзіўся Зыгмунт Мінейка, удзельнік паўстаньня 1863-64, беларускі і грэцкі грамадзкі дзеяч, этнограф, калекцыянер, мемуарыст.

1917 – У в. Гарадэчна (Наваградзкі р-н) нарадзіўся Язэп Сажыч, дзеяч беларускай эміграцыі (ЗША), старшыня рады БНР з 1982 па 1997.

1937 – Расстраляны Анатоль Дзяркач (сапр. Анатоль Зімёнка), беларускі паэт, сатырык, гумарыст. Нараджэнец мяст. Турэц (Карэліцкі р-н).

6 верасьня

1764 – Каралём Рэчы Паспалітай і Вялікім князем ВКЛ абраны Станіслаў Аўгуст Панятоўскі.

7 верасьня

Дзень беларускага пісьменства і друку

1714 – У в. Дзітрыкі (Лідзкі р-н) нарадзіўся Міхал Карыцкі, паэт, грамадзкі дзеяч, педагог.

1729 – Вялікі князь Аўгуст II пацьвердзіў Лідзе магдэбургскае права.

1832 – У маёнтку Шаўры (Варанoўскі р-н) нарадзіўся Людвік Нарбут, адзін з кіраўнікоў вызвольнага паўстаньня 1863-64.

1856 – Памёр Цімафей Ліпінскі, гісторык, географ, філолаг, калекцыянер, краязнавец. Нараджэнец мяст. Дзярэчын (Зэльвенскі р-н).

8 верасьня

1514 – Адбылася бітва пад Воршай. Разгром войскамі ВКЛ на чале з Канстанцінам Астрожскім маскоўскага войска. Дзень беларускай вайсковай славы.

1791 – У Вільні нарадзіўся Людвік Сабалеўскі, філолаг, бібліёграф. Працаваў у Шчорсах.

2005 – У Гальшанах адбылося адкрыцьцё помнага знака-каменю Соф'і Друцкай (Гальшанскай).

9 верасьня

1936 – У в. Верхаўляны (Бераставіцкі р-н) нарадзіўся Сяргей Габрусевіч, беларускі педагог, культуролаг, філосаф.

1939 – У в. Саволеўка (Гарадзенскі р-н) нарадзіўся Уладзімір Шурпа, беларускі паэт, журналіст, педагог.

10 верасьня

1942 – У Пецярбургу саветамі расстраляны Павал Хоміч, беларускі рымска-каталіцкі сьвятар. Нараджэнец Ваўкавыску.

1990 – Памёр Міхась Саўка, беларускі і бельгійскі мастак-рэстаўратар, мастацтвазнавец, археолаг. Нараджэнец в. Загора (Карэліцкі р-н).

1994 – У Гародні адбылося масавае сьвяткаваньне 480-ых угодкаў перамогі ў бітве пад Воршай.

11 верасьня

1841 – У в. Дэмбрава (Шчучынскі р-н) нарадзіўся Гіяцынт Альхімовіч (пам. пасьля 1897 у Францыі (?)), мастак, удзельнік паўстаньня 1863-64.

1841 – У в. Коркіна (Іркуцкая губ., Расея) на пасяленьні пасьля катаргі памёр Міхал Рукевіч, удзельнік вызвольнага руху, філамат. На пач. 1820-ых жыў у Мількаўшчыне (Гарадзенскі р-н).

1938 – У Наваградку адчынены Дом-музей Адама Міцкевіча.

1992 – У Наваградку адчынены гісторыка-краязнаўчы музей (заснаваны 29.7.1987).

12 верасьня

1933 – Памёр Антон Каменскі, графік і жывапісец. У 1885-91 жыў у маёнтку Ярылаўка (Ваўкавыскі р-н).

2002 – Пачаліся трохдзённыя ўрачыстасьці ў зьвязку з 200-ымі ўгодкамі з дня нараджэньня Ігната Дамэйкі. Мерапрыемствы прайшлі ў вёсках Крупава і Запольле (Лідзкі р-н), Наваградку і Міры.

13 верасьня

1875 – У в. Асавец (Кобрынскі пав.) нарадзіўся Сяргей Паўловіч, праваслаўны сьвецкі і культурна-асьветны дзеяч у Заходняй Беларусі, багаслоў, педагог, пісьменьнік, публіцыст і выдавец. У 1913-18 – інспектар народных школ у Ваўкавыскім павеце.

1914 – У в. Верабейкі (Сьвіслацкі р-н) нарадзіўся Эдуард Гойлік, беларуска-польскі кампазітар, музычны педагог, хормайстар.

1983 – Памёр Марыян Пецюкевіч, дзеяч заходнебеларускага грамадзка-культурніцкага руху, этнограф. У 1940-ых працаваў школьным інспектарам у Ашмяне.

14 верасьня

1884 – У Навагрудку (у засьценку Вераскоўшчына) нарадзіўся Фабіян Абрантовіч, беларускі ўніяцкі духоўнік, грамадзка-культурны дзеяч, філосаф, рэлігійны педагог.

2000 – У г. Сомэрсэт (штат Нью-Джэрзі) памерла Галіна Русак (Родзька), беларуская мастачка-эмігрантка (з 1949 жыла ў ЗША). Пахавана на беларускіх могілках у Нью-Брансьвіку. Нараджэнка Навагрудку.

15 верасьня

1830 – У Гародні была адчынена публічная бібліятэка (цяперашняя абласная бібліятэка імя Яўхіма Карскага).

1845 – У маёнтку Юзэфаў (Люблінскае ваяв., Польшча) памёр Францішак Ксаверы Несялоўскі, удзельнік паўстаньняў 1794 (ваяваў на Гарадзеншчыне), 1830 гг. Меў родавы маёнтак у Варончы (Карэліцкі р-н).

1907 – У Берасьці нарадзіўся Барыс Суравы (памёр у сьнежні 1998), беларускі грамадзкі дзеяч, эмігрант (Вялікабрытанія). У час другой сусьветнай вайны быў школьным інспектарам, кіраўніком СБМ па Слонімскай акрузе.

1913 – У в. Ёлкі (Слонімскі пав.) нарадзіўся Рыгор Зыбайла, беларускі палітычна-вайсковы дзеяч, старшыня Слонімскай акруговай Беларускай Народнай Самапомачы ў 1941-42 гг.

1997 – Памёр Рудольф Пастухоў, беларускі пісьменьнік, грамадзкі дзеяч. Жыў у Слоніме.

2002 – У Бяліцы (Лідзкі р-н) былі ўсталяваныя памятны крыж і мемарыяльная пліта ў гонар бітвы 1659 году, калі шляхта Лідзкага пав. дала бой 30-тысячнаму маскоўскаму войску (праз месяц памятныя знакі былі зьнішчаны ўладай).

16 верасьня

1668 – Кароль Рэчы Паспалітай і Вялікі князь ВКЛ Ян Казімер адрокся ад трона.

1825 – Памёр Францішак Карпінскі, паэт-сентыменталіст, асьветнік. Жыў у сваім маёнтку Хорашаўшчына (Сьвіслацкі р-н).

1920 – У Навагрудку заснаваны дом-музей Адама Міцкевіча.

1938 – НКВД расстраляны Іосіф Мацюкевіч, беларускі мовазнавец. Нараджэнец в. Гернікі (Дзятлаўскі р-н).

1940 – У Вільні памёр Сяргей Паўловіч, праваслаўны сьвецкі і культурна-асьветны дзеяч у Заходняй Беларусі, багаслоў, педагог, пісьменнік, публіцыст і выдавец. У 1913-18 – інспектар народных школ у Ваўкавыскім павеце. Пахаваны на віленскіх Літоўскіх могілках.

1965 – У Берасьці ў выніку зьбіцьця невядомымі загінуў Адам Трыпус, беларускі вайсковец, настаўнік. Пахаваны на берасьцейскіх Трышынскіх могілках. Нараджэнец Вялікай Бераставіцы.

2011 – У Лідзе памёр Уладзімір Хрышчановіч (нар. у 1944), беларускі краязнавец, грамадзскі актывіст, сябра КХП БНФ.

17 верасьня

1590 – Ліда атрымала права на герб.

1774 – Нарадзіўся Тадэвуш Тышкевіч, дзяржаўны і вайсковы дзеяч ВКЛ, удзельнік паўстаньняў 1794 і 1830 гг. З 1813 жыў у Сьвіслачы.

1860 – У в. Збочна (Слонімскі р-н) нарадзіўся Кандрат Лейка, беларускі пісьменьнік, педагог.

1891 – У в. Балічы (Гарадзенскі р-н) нарадзіўся Антон Баліцкі, беларускі грамадзка-культурны дзеяч.

1898 – У в. Едначы (Слонімскі р-н) нарадзіўся Павал Крынчык, беларускі грамадзка-культурны дзеяч, актывіст ТБШ.

1912 – У в. Пількаўшчына (Мядзельскі р-н) нарадзіўся Максім Танк (сапр. Яўген Скурко), беларускі грамадзкі дзеяч, паэт. Удзельнік заходнебеларускага руху.

1922 – У в. Сіняўская Слабада (Карэліцкі р-н) нарадзіўся Уладзімір Калесьнік, беларускі літаратуразнавец, крытык, празаік.

1927 – У в. Купіск (Наваградзкі р-н) нарадзіўся Павал Навара, удзельнік БКА, дзеяч эміграцыі (Вялікабрытанія). Вучыўся ў Наваградзкай настаўніцкай семінарыі.

1939 – Савецкія войскі перайшлі мяжу з Польшчай і да 25 верасьня занялі тэрыторыю Заходняй Беларусі разам зь Вільняй і Беластокам. Адбылося далучэньне Заходняй Беларусі да БССР.

18 верасьня

1807 – Памёр Францішак Смуглевіч (Пранас Смуглявічус), жывапісец, графік, педагог, які працаваў на Гарадзеншчыне.

1890 – У в. Дольныя Малевічы (Сакольскі пав.) нарадзіўся Язэп Бойка (Байко), беларускі каталіцкі сьвятар. Працаваў у Ельні (Лідзкі р-н), Поразаве (Сьвіслацкі р-н). Летам 1943 г. спалены разам з іншымі жыхарамі Налібокаў. Паводле іншай

версіі расстраляны ў Налібоцкай пушчы 6 ці 7 жніўня.

1891 – У в. Дубовая (Сакольскі павет) нарадзіўся Міхал Шалкевіч, беларускі каталіцкі сьвятар. З 1922 г. служыў у касьцёле ў Тракелях (Вараноўскі р-н).

1956 – Памёр Міхал Борык, беларускі каталіцкі сьвятар. З 1933 служыў у Смургонях, у 1933-38 – у Нястанішках (Смургонскі р-н).

1993 – У Астравецкім раёне былі ўрачыста адсьвяткаваныя 100-ыя ўгодкі з дня нараджэньня паэтаў Казімера Сваяка і Янкі Быліны.

1998 – У Менску памёр Віктар Шымук, беларускі пісьменьнік, перакладнік. Нараджэнец в. Зьмяёўцы (Дзятлаўскі р-н). Пахаваны ў Дзятлаве.

19 верасьня

1730 – Каранацыя залатымі папскімі каронамі Жыровіцкага цудатворнага абраза Маці Божай і Ісуса.

1797 – У Гародні нарадзіўся Януар Сухадольскі, жывапісец-баталіст, удзельнік паўстаньня 1830-1831.

1921 – У мяст. Здалбунаў (Ровенская вобл., Украіна) памёр Кандрат Лейка, беларускі пісьменьнік, педагог. Нараджэнец в. Збочна (Слонімскі р-н).

1991 – Вярхоўны Савет Беларусі прыняў пастанову аб зьмене назвы Беларускай Савецкай Сацыялістычнай Рэспублікі на Рэспубліку Беларусь. Дзяржаўным гербам была зацьверджана “Пагоня”, Дзяржаўным сьцягам – бела-чырвона-белы сьцяг.

20 верасьня

1903 – У Баку нарадзілася Натальля Арсеньнева, беларуская паэтка, дзяячка беларускай эміграцыі (ЗША). З 1922 да 1924 жыла ў Слоніме.

1914 – Нарадзіўся (на Навагрудчыне) Базыль Камароўскі, беларускі пісьменьнік, грамадзкі дзеяч эміграцыі (Нямеччына, Канада).

1922 – У в Праважа (Вараноўскі р-н) нарадзіўся Уладзімер Сідлярэвіч, дзеяч БКА, беларускай эміграцыі (Нямеччына, Аўстралія). Вучыўся ў Лідзе, працаваў настаўнікам у Васілішках (Шчучынскі р-н).

1929 – У Слоніме адчынены краязнаўчы музей.

1939 – Пасьля падпалу дому польскімі правакатарамі загінуў Аляксандар Бертэль (нар. у 1902 у в. Вялікія Кавалічы, Гарадзенскі р-н), дзеяч заходнебеларускага руху, сябра КПЗБ.

1944 – Утворана Гарадзенская вобласьць.

2003 – У Гародні каля Калож-

скай царквы адкрыты помнік Давыду Гарадзенскаму.

21 верасьня

1918 – У в. Клетнае (Глускі р-н) нарадзіўся Фёдар Янкоўскі, беларускі мовазнавец. Жыў і працаваў у Гародні.

2004 – У Гародні і ваколіцах зафіксаваны землятрус – 2 балы па шкале Рыхтара.

22 верасьня

1880 – Памёр Уладзіслаў Сымановіч (нар.каля 1831 у Вільні), беларускі лекар, удзельнік паўстаньня 1863-64 на Слонімшчыне.

1975 – Памёр Павал Крынчык, беларускі грамадзка-культурны дзеяч, актывіст ТБШ. Нараджэнец в. Едначы (Слонімскі р-н).

23 верасьня

1904 – У Гародні адбылося выступленьне навучэнцаў мужчынскай гімназіі супраць адкрыцьця расейскай уладай у Вільні помніка Кацярыне ІІ.

2010 – У вёсцы Пеляса (Вараноўскі р-н) адкрыты драўляны помнік вялікаму князю Вітаўту (аўтар – Альгімантас Сакалаўскас).

24 верасьня

1641 – У в. Ятра (Наваградзкі р-н) нарадзіўся Станіслаў Незабітоўскі (пам. увосень 1717 у Наваградку), палітычны, грамадзкі дзеяч, мемуарыст.

1815 – У Вільні нарадзілася Габрыэля Альбіна Пузына, беларуская паэтка, мемуарыстка. Жыла ў Дабраўлянах (Смургонскі р-н).

1824 – Пачаў будавацца Аўгустоўскі канал.

1893 – У Будславе (Мядзельскі р-н) нарадзілася Паўліна Мядзёлка, акторка, дзяячка беларускай культуры. Часта бывала ў Гародні, у 1919 была арыштавана.

1904 – У в. Цяцеркі (Браслаўскі р-н) нарадзіўся Марыян Пецюкевіч, дзеяч заходнебеларускага грамадзка-культурніцкага руху, этнограф. У 1940-ых працаваў школьным інспектарам у Ашмяне.

1969 – У Гародні нарадзіўся Юры Гумянюк, беларускі літаратар, паэт, журналіст.

25 верасьня

1845 – Памёр Юстын Нарбут, гісторык, удзельнік паўстаньня 1794 году, стрыечны брат Тодара Нарбута. Нараджэнец Юршышчаў (Лідзкі пав.). Пахаваны ў Вільні.

1914 – У Зэльве нарадзіўся Аў-

ген Смаршчок, педагог, перакладчык, прафесар, сьвятар БАПЦ (Бельгія).

1951 – У савецкім канцлягеры (Комі АССР) загінуў Вячаслаў Лаўскі, беларускі грамадзка-культурны дзеяч, педагог, адзін з заснаваньнікаў беларускага студэнцкага руху. Нараджэнец в. Слачва (Наваградзкі р-н), працаваў у Навагрудку.

1997 – Гарадзенскі гарсавет зацьвердзіў сьцяг Гародні – блакітная харугва, на якой вышыты залаты алень Сьвятога Губерта, які пераскоквае праз плот.

26 верасьня

1890 – У в. Гернікі (Дзятлаўскі р-н) нарадзіўся Іосіф Мацюкевіч, беларускі мовазнавец.

1924 – У Альбярціне пад Слонімам айцы-езуіты заснавалі Ўсходнюю грэка-каталіцкую місію з навіцыятам.

2002 – У Гародні памёр Аляксандар Шыдлоўскі, беларускі культурны дзеяч, кампазітар. Пахаваны на могілках па праcп. Касманаўтаў.

27 верасьня

Сусьветны дзень турызму.

1422 – Каля возера Мельна (у сутоках рэк Вісла і Аса) падпісаны мір паміж Польшчай з ВКЛ і Тэўтонскім ордэнам, які канчаткова завяршыў апошнюю вайну паміж ордэнам і ВКЛ.

1533 – Нарадзіўся (у Румыніі) Стафан Баторы, вялікі князь ВКЛ і кароль польскі. Жыў у Гародні.

1892 – У в. Віцькі (Гарадзенскі р-н) нарадзіўся Сяргей Баран (загінуў у 1937 (?) у савецкім зьняволеньні), беларускі грамадзка-культурны дзеяч, педагог.

28 верасьня

1936 – Нарадзіўся Рудольф Пастухоў, беларускі пісьменьнік, грамадзкі дзеяч. Жыў у Слоніме.

1937 – У Менску НКВД расстраляны Міхаіл Лойка, беларускі эканаміст, географ, матэматык. Нараджэнец в. Ярэмічы (Карэліцкі р-н).

1953 – У аўтакатастрофе загінуў Базыль Камароўскі, беларускі пісьменьнік, грамадзкі дзеяч эміграцыі (Нямеччына, Канада). Нараджэнец Наваградчыны.

1989 – У Жыровічах аднавіла дзейнасьць Менская праваслаўная духовая семінарыя.

29 верасьня

1529 – Пачаў дзеіць I Статут ВКЛ.

1794 – У в. Заблошчына (непадалёк Вільні) нарадзіўся Ігнат Ходзька, пісьменьнік, мемуарыст.

1794 – У Гародню прыбыў Тадэвуш Касьцюшка, на наступны дзень узнагароджваў паплечнікаў-паўстанцаў.

1891 – У в. Бацэвічы (Клічаўскі р-н) нарадзіўся Аркадзь Смоліч, беларускі нацыянальна-дзяржаўны дзеяч БНР, вучоны ў галіне эканомікі, сельскай гаспадаркі, географ, картограф. У ліст.-сьнежн. 1918 па даручэньні ўраду БНР працаваў у Гародні.

1905 – У Пецярбургу нарадзіўся Сяргей Розмысл, палітычны і вайсковы дзеяч БКА на Лідчыне, дзеяч эміграцыі (Нямеччына, Аўстралія). Сям'я жыла ў Гудзінішках (Вараноўскі р-н).

1929 – Памёр Ян Тарчэўскі, беларускі грамадзкі дзеяч, нашанівец, настаўнік. Нараджэнец в. Асінаўка (Ашмянскі р-н).

1994 – У Гародні прайшлі ўрачыстасьці, прысьвечаныя 200-ым угодкам вызвольнага паўстаньня 1794 году. На будынку Новага замку адчынена мемарыяльная дошка.

2007 – У Сынковічах (Зэльвенскі р-н) да 600-годдзя Сынковіцкай царквы адбыўся першы Дзень хрысьціянскай паэзіі.

30 верасьня

1728 – У в. Саламянка (Гарадзенскі р-н) нарадзіўся (паводле інш. зьв. 30 кастр.) Марцін Пачобут-Адляніцкі, асьветнік, астраном, педагог.

1890 – У в. Абрамаўшчына (Смургонскі р-н) нарадзіўся Антон Ляшчэвіч, беларускі рымска-каталіцкі сьвятар-марыянін, блаславёны.

1892 – У мяст. Мяджыбаш (цяпер Лятычаўскі р-н Житомірскай вобл., Украіна) нарадзілася Зоська Верас (сапр. Людвіка Сівіцкая, па мужу Войцікава), беларуская пісьменьніца, грамадзка-культурная дзяячка. Жыла ў Гародні.

1967 – У Кастоўцу (Варшаўскае ваяв., Польшча) памёр Янка Францук, беларускі каталіцкі сьвятар, вязень савецкага канцлягеру. Нараджэнец в. Ліпнішкі (Івейскі р-н).

2005 – У Гародні памёр Зьміцер Кісель, беларускі грамадзкі дзеяч, журналіст. Пахаваны на могілках па прасп. Касманаўтаў.

КАСТРЫЧНІК

1 кастрычніка

1888 – У Слоніме нарадзіўся Лукаш Дзекуць-Малей, беларускі грамадзкі і рэлігійны дзеяч.

1903 – У в. Базары (Смургонскі р-н) нарадзіўся Міхал Ляпеха (памёр у 1992 у Маладэчне, дзе і пахаваны), беларускі краязнавец, захавальнік сядзібы-музею Багушэвіча ў Кушлянах.

1940 – У савецкім канцлягеры (Комі АССР) загінуў Сямён Жыткевіч (нар. у 1893 у в. Вялікая Кракотка, Слонімскі р-н), беларускі грамадзка-культурны дзеяч, актывіст Грамады і ТБШ.

2 кастрычніка

1413 – Была заключана Гарадзельская ўнія ВКЛ з Польшчай, якая надала беларуска-летувіскай шляхце палітычныя правы.

1819 – У в. Смалічы (Нясьвіжскі р-н, ці ў в. Зубкава, Наваградзкі р-н) нарадзіўся (паводле інш. зьв. 15.9.1818) Аляксандар Незабытоўскі, беларуска-польскі пісьменьнік, філосаф, гісторык.

1896 – У мяст. Любча (Наваградзкі р-н) нарадзіўся Мікола Дучыц, беларускі мастак.

1920 – У Гародні выйшаў першы нумар газеты "Беларуская справа" – орган Цэнтральнага беларускага нацыянальнага камітэту (выдавалася да 7 студз. 1921).

1930 – У Гародні выйшаў першы нумар часопісу "Беларуская думка" (рэдактары А. Лукашык, Л. Лукашык, выходзіў да 1932).

3 кастрычніка

1848 – У мяст. Шарашова (Пружанскі р-н) памёр Міхал Баброўскі, беларускі вучоны-славіст. У 1824-26 працаваў у Жыровічах.

1914 – Нарадзіўся Ян Новак-Езяранскі (паходзіў з Гарадзеншчыны), польскі грамадзка-палітычны дзеяч, публіцыст, журналіст, які спрыяў беларускаму нацыянальнаму руху.

1922 – У в. Рамашкевічы на Наваградчыне нарадзіўся Міхась Навумовіч, дзеяч беларускай эміграцыі (Францыя).

1994 – Памёр Іван Бабіч (нар. у 1930 у в. Бабічы, Глыбоцкі р-н), сябра Глыбоцкай групы Саюзу Беларускіх патрыётаў, вязень савецкіх турмаў. Пахаваны ў Ваўкавыску.

4 кастрычніка

1582 – У Рэчы Паспалітай уведзены грыгарыянскі каляндар.

1741 – У в. Галаскоў (Івана-Франкоўская вобл., Украіна)

нарадзіўся Францішак Карпінскі, паэт-сентыменталіст, асьветнік. Жыў у сваім маёнтку Харашаўшчына (Сьвіслацкі р-н).

1929 – Памёр Пятро Сяўрук (нар. у 1905 у мяст Скідаль, Гарадзенскі р-н), беларускі пісьменьнік, актывіст ТБШ і Грамады. Пахаваны ў Скідалі.

1984 – У мясцовасці Грэвер недалёка ад Лёвена (Бельгія) памёр Аўген Смаршчок, беларускі і бельгійскі педагог, праваслаўны духоўнік. Пахаваны ў Бельгіі. Нараджэнец Зэльвы.

2007 – Памёр Віктар Абухоўскі, беларускі археолаг. Нараджэнец в. Сялец (Смургонскі р-н). Пахаваны ў Менску.

5 кастрычніка

1458 – Нарадзіўся Сьвяты Казімер, сын вялікага князя ВКЛ Казімера IV Ягелончыка, патрон Гарадзенскага біскупства.

1763 – Памёр Аўгуст III, кароль Рэчы Паспалітай вялікі князь ВКЛ у 1733-66.

1872 – У в. Малі (Астравецкі р-н) памёр Восіп Гашкевіч, дыплямат, мовазнавец, дасьледнік Японіі і Кітаю, натураліст. Пахаваны ў Вільні на Ефрасінеўскіх могілках.

1884 – У мяст. Новы Двор (на Сакольшчыне, Беласточчына) нарадзіўся Францішак Грынкевіч, беларускі рэлігійны і культурны дзеяч. У 1909-12 кіраўнік Гарадзенскага гуртка беларускай моладзі.

1938 – Пасьля зьбіцьця невядомымі ад інфаркту памёр Ян Цеханоўскі, беларускі педагог, дырэктар Наваградзкай гімназіі на пач. 1920-ых, пазьней працаваў у Ашмянах.

6 кастрычніка

1745 – У Варшаве нарадзіўся Францішак Смуглевіч, жывапісец, графік, педагог, які працаваў на Гарадзеншчыне.

1876 – У в. Асташына (Наваградзкі р-н) нарадзіўся Ян Булгак, фотамастак, этнограф, краязнавец.

1890 – У Гародні нарадзіўся Лейб Найдус, габрэйскі паэт, перакладнік.

1908 – У в. Скорычы (Карэліцкі р-н) нарадзіўся Алесь Мілюць, беларускі паэт.

2007 – У вёсцы Бердаўка (Лідзкі р-н) прайшлі ўрачыстасьці з нагоды 480-годдзя, на палацы Дамбавецкіх была адчынена мемарыяльная дошка (скульптар Рычард Груша) у гонар Аляксандра Дамбавецкага, краязнаўца, дзяржаўна-грамадзкага дзеяча.

7 кастрычніка

1765 – У Гузаве (непадалёк Варшавы) нарадзіўся Міхал Клеафас

Агінскі, магнат, дзяржаўны дзеяч Рэчы Паспалітай, кампазітар, удзельнік паўстаньня 1794. Жыў у Залесьсі (Смургонскі р-н).

1937 – Саветамі расстраляны Сямён Клінцэвіч (нар. у крас. 1899 у мяст. Трабы, Івейскі р-н), дзеяч заходнебеларускага руху, актывіст КПЗБ.

1938 – У в. Вострава (Шчучынскі р-н) нарадзіўся Валянцін Блакіт (сапр. Болтач), беларускі празаік, публіцыст, паэт.

8 кастрычніка

1870 – У г. Арол (Расея) нарадзіўся Аляксандар Булатовіч (паходзіў з Гарадзеншчыны), падарожнік, дасьледнік Усходняй Афрыкі, дыплямат, праваслаўны іераманах.

1991 – У Вільні памерла Зоська Верас (сапр. Людвіка Сівіцкая, па мужу Войцікава), беларуская пісьменьніца, грамадзка-культурная дзяячка. Пэўны час жыла ў Гародні. Пахавана на могілках Панерай.

9 кастрычніка

1929 – У Варшаве памёр Адам Лісоўскі, беларускі рэлігійны дзеяч, каталіцкі сьвятар. Пахаваны на каталіцкіх могілках у Кляшчэлях (Беласточчына). Нараджэнец в. Каранды (Смургонскі р-н).

2001 – У Гародні, Наваградку і Асташыне (Наваградскі р-н) адчынены выставы фотапрацаў Яна Булгака ў звязку з яго 125-ымі ўгодкамі.

10 кастрычніка

1739 – У Варшаве памёр Дамінік Рудніцкі, пісьменьнік, педагог. Працаваў у Наваградку.

1867 – У Менску памёр Ігнат Легатовіч, беларускі і польскі паэт, педагог. Нараджэнец в. Малая Капліца (Гарадзенскі р-н).

1881 – У в. Асінаўка (Ашмянскі р-н) нарадзіўся Ян Тарчэўскі, беларускі грамадзкі дзеяч, нашанівец, настаўнік.

1932 – Нарадзілася Часлава Ашукоўская, удзельніца беларускага антыкамуністычнага падпольнага вучнёўскага руху ў Смургонях у 1949-50.

1934 – У в. Радзялавічы (Ганцавіцкі р-н, Берасьцейская вобл.) нарадзіўся Мікалай Варвашэвіч, беларускі тэатральны рэжысёр, заснавальнік Слонімскага беларускага драматычнага тэатру. Жыў і памёр у Слоніме.

1939 – Бяз згоды Вярхоўнага савету БССР Сталін перадаў Вільню і Віленскі край Летуве. Да Летувы адышлі часткі Астравецкага, Ашмянскага, Вараноўскага і Радуньскага раёнаў.

1949 – Памёр Аляксандар Данілевіч (нар. у мяст. Моўчадзь, Баранавіцкі р-н, 1877), беларускі педагог, матэматык, публіцыст; скончыў Сьвіслацкую семінарыю ў 1896.

11 кастрычніка

1760 – У Слоніме памёр Міхал Антоні Сапега, дзяржаўны дзеяч ВКЛ, перакладнік, літаратар.

1909 – У Гародні нарадзілася Зінаіда Бандарына, беларуская пісьменьніца, паэтка.

1973 – У в. Сялец (Смургонскі р-н) нарадзіўся Віктар Абухоўскі, беларускі археолаг.

12 кастрычніка

1398 – На востраве Салін (на Нёмане) была падпісана мірныя дамова пра дапамогу паміж ВКЛ і Тэўтонскім ордэнам.

1761 – Шчучын атрымаў магдэбургскае права.

1884 – У в. Лінгі (Вараноўскі р-н) нарадзіўся Міхал Буклярэвіч, беларускі рымска-каталіцкі сьвятар, грамадзкі дзеяч.

2003 – У ноч на 12 кастрычніка ў в. Рандзілаўшчына (Дзятлаўскі р-н) згарэў Казлоўшчынскі дыспансэр-інтэрнат для псіханеўралягічных хворых. Загінуў 31 чалавек.

13 кастрычніка

1884 – Нарадзіўся Баляслаў Пачопка, беларускі культурна-асьветніцкі і рэлігійны ўніяцкі дзеяч. Працаваў дырэктарам Сьвіслацкай настаўніцкай семінарыі.

1888 – У засьценку Пунькі (Глыбоцкі р-н) нарадзіўся Язэп Драздовіч, беларускі мастак, скульптар, этнограф, археолаг, педагог, адзін з заснавальнікаў нацыянальна-гістарычнага жывапісу. Працаваў настаўнікам у Наваградку.

14 кастрычніка

1725 – Нарадзіўся (у Берасьцейскім ваяв.) Францішак Ярманскі (Юрманскі), каталіцкі рэлігійны дзеяч, педагог. Быў рэктарам Шчучынскага піярскага калегіюму.

2010 – У Гародні ля Сьвята-Пакроўскага сабора да сьвята Пакроваў і 110-ых угодкаў Гарадзенскай праваслаўнай епархіі ўрачыста адкрытая скульптурная кампазіцыя “Пакровы Прасьвятой Багародзіцы” (скульптар Уладзімір Панцялееў).

15 кастрычніка

1432 – У Гародні выдадзены прывілей караля Ягайлы, які

ўраўняў у правах праваслаўных князёў і баяраў з феадаламі-каталікамі.

1817 – У Салюры (Швайцарыя) памёр Тадэвуш Касьцюшка, дзяржаўны і вайсковы дзеяч, кіраўнік паўстаньня 1794 году. У 1818 парэшткі былі перанесены ў Кракаў і зьмешчаны ў Вавельскім замку.

1833 – У Флярэнцыі памёр Міхал Клеафас Агінскі, магнат, дзяржаўны дзеяч Рэчы Паспалітай, кампазітар, удзельнік паўстаньня 1794. Жыў у Залесьсі (Смургонскі р-н).

1916 – У Сьвіслачы адкрылася Беларуская настаўніцкая семінарыя.

16 кастрычніка

1896 – Памерла Марыя Багдановіч (дзявочае Мякота, нар. у 1869 у Ігумене), маці Максіма Багдановіча. Пахавана ў Гародні на старых праваслаўных могілках.

1947 – За выступ супраць "лысенкаўшчыны" і прапаганду "буржуазнай навукі" генетыкі з пасады прэзідэнта Акадэміі навук БССР звольнены Антон Жэбрак.

1955 – У Ашмянах адчынены краязнаўчы музей імя Францішка Багушэвіча.

1999 – Памёр Вацлаў Гебельт, шахматны кампазіст, вязень ГУЛАГу, пасьля вызваленьня ў 1949 жыў да сьмерці ў Лідзе.

17 кастрычніка

1696 – Нарадзіўся Аўгуст III, кароль Рэчы Паспалітай, вялікі князь ВКЛ у 1733-66.

1893 – У Ваўкавыску нарадзіўся Павал Хоміч, беларускі рымска-каталіцкі сьвятар.

18 кастрычніка

1596 – У Берасьці была падпісана царкоўная Унія. Была абвешчана ў царкве Сьв. Мікалая.

1906 – У в. Зарудзічы (Смургонскі р-н) нарадзіўся Алесь Салагуб, беларускі паэт, публіцыст.

1960 – У Марыупалі (Украіна) памёр Іван Бялькевіч, беларускі мовазнавец, педагог, аўтар слоўнікаў. Нараджэнец в. Варонічы (Слонімскі р-н).

1991 – У Маладэчне памёр Пятро Бітэль, беларускі пісьменьнік, паэт, перакладнік, педагог, праваслаўны сьвятар. Нараджэнец мяст. Радунь (Вараноўскі р-н). Пахаваны ў в. Вішнева (Валожынскі р-н).

19 кастрычніка

1988 – У Менску былі ўтвораныя рэспубліканскае грамадзкае гісторыка-асьветнае таварыства памяці ахвяр сталінізму "Мартыралёг Беларусі" і арг-

камітэт Беларускага Народнага Фронту “Адраджэньне”.

20 кастрычніка

1506 – На княжаньне ў ВКЛ абраны Жыгімонт І Стары.

1812 – У час французска-расейскай вайны ў Слоніме адбыўся вялікі бой.

1892 – У в. Клешнякі (Шчучынскі р-н) нарадзіўся Янка Тарасевіч, рэлігійны і грамадзкі дзеяч беларускага замежжа (Канада, Швайцарыя, ЗША), тэолаг.

1911 – У Карэлічах нарадзіўся Валянцін Рамановіч, беларускі мастак.

1916 – У в. Ахматава (Алатырскі р-н, Чувашыя) нарадзіўся Алесь Сучок (сапр. Пятро Дабрыян) беларускі паэт, актыўны змагар за адкрыцьцё беларускіх школ на Гарадзеншчыне.

1953 (ці 1955) – У Маскве памёр Яўген Хлябцэвіч, беларускі бібліятэказнавец, літаратуразнавец, публіцыст, педагог. Нараджэнец Жыровічаў.

2001 – Памёр Мікола Лук’янаў, беларускі мастак. Пахаваны ў Гародні на могілках па праспр. Касманаўтаў.

21 кастрычніка

1878 – У Варшаве памёр Восіп Кавалеўскі, гісторык, філамат, адзін з заснавальнікаў манголазнаўства. Нараджэнец Вялікай Бераставіцы.

1900 – У Гародні нарадзіўся Фэлікс Купцэвіч, беларускі пісьменьнік, крытык.

1935 – У Зэльве нарадзіўся Юрка Геніюш, беларускі пісьменьнік і публіцыст.

22 кастрычніка

1613 – У выніку пажару згарэла большая частка старажытнага Наваградку.

1909 – У в. Вярбіцы (Навагрудзкі р-н) нарадзіўся Раман Лецка, беларускі краязнавец, калекцыянер, вязень савецкіх канцлягераў.

1941 – На тэрыторыі Беларусі створана Беларуская народная самапомач.

1957 – Памёр Аляксандар Савіч, беларускі гісторык, апалягет Беларускай аўтакефальнай праваслаўнай царквы. Нараджэнец в. Малая Лапеніца (Ваўкавыскі р-н).

2010 – У Менску ў шпіталі памёр Павал Лойка, беларускі гісторык. Нараджэнец Слоніма.

2013 – У Гародні памёр Сяргей Габрусевіч, беларускі педагог, культуролаг, філосаф. Нараджэнец в. Верхаўляны (Бераставіцкі р-н). Пахаваны на могілках па праспр. Касманаўтаў.

23 кастрычніка

1928 – У в. Хадзявічы (Слонімскі р-н) нарадзіўся Лаўрын Клыбік, дзеяч беларускай эміграцыі (Англія, Бельгія), медык, навуковец-фармацэўт.

1981 – У Менску памёр Якуб Міско, беларускі пісьменьнік, журналіст. Пахаваны на менскіх Паўночных могілках. Нараджэнец в. Чамяры (Слонімскі р-н).

24 кастрычніка

1795 – Адбыўся III падзел Рэчы Паспалітай.

1999 – У Якушоўцы (Сьвіслацкі р-н) у час Дня памяці паўстанцаў 1863 году адбылося ўрачыстае адкрыцьцё памятнага крыжа.

25 кастрычніка

1589 – Нарадзіўся Ян Станіслаў Сапега, сын Льва Сапегі, дзяржаўны дзеяч ВКЛ.

1925 – У в. Баяры (Карэліцкі р-н) нарадзіўся Леў Мірачыцкі, беларускі гісторык-славіст, літаратар. Памёр у 2002.

1992 – У г. Сарны (Ровенская вобл., Украіна) памёр Васіль Струмень (сапр.Аляксандар Лебядзеў), беларуска-украінскі пісьменьнік. Пахаваны ў Сарнах. Жыў у Зачэпічах (Дзятлаўскі р-н).

26 кастрычніка

1944 – На фронце на тэрыторыі Ўсходняй Прусіі загінуў Алесь Мілюць, беларускі паэт. Пахаваны ў брацкай магіле ў пасёлку Ватуціна (Несьцераўскі р-н, Калінінградзкая вобл.). Нараджэнец в. Скорычы (Карэліцкі р-н).

1999 – Памёр Анатоль Іверс (сапр. Іван Міско), беларускі паэт. Нараджэнец в. Чамяры (Слонімскі р-н). Пахаваны ў Слоніме.

27 кастрычніка

1430 – Памёр Вялікі князь Вітаўт (нар. у 1350). Яго рэзідэнцыя была ў Гародні.

1890 – У в. Шутавічы (Смургонскі р-н) нарадзіўся Віктар Шутовіч, беларускі культурны дзеяч, каталіцкі сьвятар, вязень савецкіх канцлягероў.

2003 – Памёр Антось Савук, беларускі краязнавец, публіцыст. Жыў і працаваў у Лідзе.

28 кастрычніка

1845 – У Гародні нарадзіўся Зыгмунт Врублеўскі, навуковец-фізік, удзельнік паўстаньня 1863-64.

1886 – Нарадзіўся Сьцяпан Войтанка, праваслаўны сьвя-

тар (вучыўся ў Гародні, працаваў у Дварцы і Марозавічах Дзятлаўскага р-ну), дзеяч Беларускай Аўтакефальнай Царквы ў ЗША.

1974 – Памёр Рыгор Акулевіч, беларускі грамадзка-культурны дзеяч, выдавец, публіцыст, актывіст Грамады і ТБШ, дзеяч эміграцыі ў Канадзе. Нараджэнец в. Вялікая Кракотка (Слонімскі р-н).

29 кастрычніка

1937 – У Менску ў НКВД цягам ночы былі расстраляныя 22 беларускія і жыдоўскія пісьменнікі, шэраг навукоўцаў і грамадзкіх дзеячоў. Сярод забітых былі Хацкель Дунец, нараджэнец Слоніму, Майсей Кульбак, нараджэнец Смургоняў.

1938 – У в. Малая Кракотка (Слонімскі р-н) нарадзіўся Янка Саламевіч, беларускі літаратуразнавец, фальклярыст, бібліёграф.

30 кастрычніка

1883 – У в. Лакцяны (Астравецкі р-н) нарадзіўся Янка Быліна (сапр. Ян Семашкевіч), беларускі каталіцкі сьвятар, пісьменьнік, паэт.

1890 – У мяст. Астрына (Шчучынскі р-н) нарадзіўся Міхал Урбановіч, беларускі культурны дзеяч, педагог, каталіцкі сьвятар у замежжы (з 1924-га ў ЗША).

1937 – У Менску НКВД былі расстраляныя 32 чалавекі, сярод якіх Янка Нёманскі (сапр. Іван Пятровіч), беларускі пісьменьнік, эканаміст. Нараджэнец в. Шчорсы (Наваградзкі р-н).

31 кастрычніка

1932 – Памёр Кіпрыян Кандратовіч (нар. у 1859), беларускі генерал, міністар БНР. Пахаваны ў Пагароднe (Вараноўскі р-н), пазьней перапахаваны ў Варанове каля праваслаўнай царквы.

1937 – У Менску НКВД расстраляны Антон Баліцкі, беларускі грамадзка-культурны дзеяч. Нараджэнец в. Балічы (Гарадзенскі р-н).

1992 – У Менску памёр Міхась Ткачоў, беларускі грамадзка-палітычны дзеяч, гісторык, археолаг, педагог. Пахаваны на Усходніх могілках. Жыў і працаваў у Гародні.

1993 – У Гародні на доме па адрасе праспект Будаўнікоў-27, дзе жыў Міхась Ткачоў, адчынена памятная дошка.

ЛІСТАПАД

1 лістапада

У лацінскім абрадзе сьвята Усіх Сьвятых.

1933 – У в.Варакомшчына (Дзятлаўскі р-н) нарадзіўся Вячаслаў Адамчык, беларускі пісьменьнік.

1943 – На Дзісеншчыне фашыстамі расстраляны Адам Дасюкевіч, беларускі грамадзка-культурны дзеяч, журналіст. Нараджэнец в. Копцевічы (Смургонскі р-н).

1984 – Памёр Пётра Сергіевіч, беларускі мастак. На Гарадзеншчыне расьпісаў касьцёлы ў Жодзішках, Солах (Смургонскі р-н), Поразаве (Сьвіслацкі р-н).

2001 – У Слоніме памёр Мікалай Варвашэвіч, беларускі тэатральны рэжысёр, заснавальнік Слонімскага беларускага драматычнага тэатру. Пахаваны ў Сьвіслачы.

2003 – У Жодзішках (Смургонскі р-н) асьвечаны памятны крыж у гонар Андрэя Цікоты, беларускага рэлігійнага і грамадзка-культурнага дзеяча.

2 лістапада

Дзяды, дзень памінаньня памерлых.

1869 – У маёнтку Крупляны (Навагрдзкі р-н) нарадзіўся Язэп Стаброўскі, беларускі археолаг, краязнавец.

1959 – У Нью Ёрку памёр Аляксандар Орса, беларускі педагог, доктар прыродазнаўства, дзеяч беларускай эміграцыі (Нямеччына, ЗША). Пахаваны на беларускіх могілках у Нью-Брансьвіку. Нараджэнец мяст. Нягневічы (Навагрдзкі р-н).

1997 – Сябры Лідзкай гарадзкой арганізацыі ТБМ ў гарадзкім парку ўсталявалі крыж на магіле ўдзельніка паўстаньня 1863 г. ксяндза Адама Фалькоўскага. Празь некалькі дзён крыж быў зьнесены ўладамі.

2007 – У Санкт-Пецярбургу памерла Аўгіньня Кавалюк, паэтка, перакладчыца. Жыла і працавала ў Латвіі, Санкт-Пецярбургу. Нараджэнка в. Стральцы (Гарадзенскі р-н).

3 лістапада

667 – Нарадзіўся Сьвяты Губерт, патрон Гародні.

1540 – Вялікая княгіня літоўская і польская каралева Бона Сфорца пацьвярджае Гародні магдэбургскае права і загадвае мець пячатку з гербам.

1679 – Памёр Аляксандар Палубінскі, ваенны дзеяч ВКЛ, слонімскі падкаморы, ваўкавыскі і слонімскі староста.

1890 – У Слоніме нарадзіўся Канстанцін Пушкарэвіч, беларускі-расейскі славіст, літаратуразнавец, педагог.

4 лістапада

1794 – Пры абароне прадмесьця Варшавы Прагі загінуў Якуб Ясінскі, вайсковы і палітычны дзеяч, інжынэр, паэт, адзін з кіраўнікоў паўстаньня 1794. Пахаваны пры варшаўскім касьцёле "На Камёнку".

1993 – Памёр Раман Лецка, беларускі краязнавец, калекцыянер, вязень савецкіх канцлягераў. Нараджэнец в. Вярбіцы (Наваградзкі р-н).

2000 – У Парэччы (Слонімскі р-н) усталяваны памятны крыж у гонар паўстанца Міхала Валовіча і яго паплечнікаў.

5 лістапада

1250 – Памёр Елісей Лаўрышаўскі, беларускі Сьвяты. Жыў у Лаўрышаве (Наваградзкі р-н).

1576 – Кароль Стафан Баторы пацьвердзіў Гародні ўсе прывілеі.

1922 – Адбыліся першыя выбары ў польскі сойм, у які беларусы правялі 14 сваіх прадстаўнікоў.

1999 – Памёр Уладзімер Сідлярэвіч, дзеяч БКА, беларускай эміграцыі (Нямеччына, Аўстралія). Вучыўся ў Лідзе, працаваў настаўнікам у Васілішках. Пахаваны ў Мэльбурне.

6 лістапада

1689 – У Дзярэчыне нарадзіўся Антоні Казімер Сапега, дзяржаўны дзеяч ВКЛ.

1862 – У фальв. Якушоўка (Сьвіслацкі р-н) памёр Віктар Каліноўскі, гісторык, археограф, адзін зь ідэолягаў паўстаньня 1863 году. Пахаваны ў Сьвіслачы.

1912 – На Наваградчыне нарадзіўся Віктар Войтанка (на эміграцыі Віктар Васілеўскі), дзеяч самакіраваньня, БКА, у 1943 працаваў лекарам у Слоніме, медык, праваслаўны сьвятар, дзеяч эміграцыі (Нямеччына, ЗША).

1980 – У Нью Ёрку памёр Станіслаў Станкевіч, беларускі грамадзка-культурны дзеяч, літаратуразнавец, публіцыст, дзеяч эміграцыі (Нямеччына, ЗША). Нараджэнец в. Арляняты (Смургонскі р-н).

7 лістапада

1790 – У в. Жырмуны (Вараноўскі р-н) нарадзіўся Карл Падчашынскі, асьветнік, архітэктар, дасьледнік, педагог.

1898 – У в. Дольная Сьвіслач (Гарадзенскі р-н) нарадзіўся Клімент Якаўчык (загінуў у 1941 на фронце), беларуска-расейскі пісьменьнік.

8 лістапада

1632 – Каралём Рэчы Паспалітай і Вялікім князем ВКЛ абраны Уладзіслаў Ваза (кіраваў да 20.5.1648)

1784 – У маёнтку Шаўры (Бараноўскі р-н) нарадзіўся Тодар Нарбут, гісторык, археолаг, краязнавец.

1903 – У в. Мінявічы (Мастоўскі р-н) нарадзіўся Міхась Явар (сапр. Карась), беларускі паэт, удзельнік Грамады, ТБШ.

1973 – Памёр Аляксандар Жукоўскі (нар. у 1926 у в. Залесьсе, Слонімскі р-н), удзельнік слонімскай падпольнай патрыятычнай арганізацыі "Чайка", вязень савецкіх турмаў і канцлягеру. Пахаваны ў в. Залесьсе (Слонімскі р-н).

9 лістапада

1817 – Памёр Раймонд Корсак, паэт, удзельнік паўстаньня 1794. Нараджэнец в. Жукоўшчына (Дзятлаўскі р-н).

1942 – Каля Барысава гестапаўцамі расстраляны Генрык Глябовіч, рэлігійны дзеяч, сьвятар, тэолаг. Пазней беатыфікаваны. Нараджэнец Гародні.

10 лістапада

1911 – У в. Нёман (Мастоўскі р-н) нарадзіўся Станіслаў Сьвірка, беларуска-польскі літаратуразнавец, фальклярыст.

1921 – У Смургонях нарадзіўся Віктар Роўда, беларускі харавы дырыжор, педагог.

11 лістапада

1903 – У мяст. Мір (Карэліцкі р-н) нарадзіўся Аляксандар Ільінскі, беларускі артыст тэатру.

1937 – На Салавецкіх астравах НКВД расстраляны (ці 3.11.1937), Максім Бурсевіч, дзеяч заходнебеларускага руху, актывіст Грамады. Нараджэнец в. Чамяры (Слонімскі р-н).

12 лістапада

1794 (ці 1796) – У в. Гожна (?, Беласточчына) нарадзіўся Міхал Рукевіч, удзельнік вызвольнага руху, філамат. На пач. 1820-ых жыў у Мількаўшчыне (Гарадзенскі р-н).

1920 – У в. Борхаў (Рагачоўскі р-н) нарадзіўся Андрэй Макаёнак, драматург, народны пісьменьнік Беларусі. У 1945-46 жыў і працаваў у Гародні.

1930 – У в. Шаматова (Смургонскі р-н) нарадзіўся Восіп Блізьнюк, удзельнік антыкамуністычнага падпольнага вучнёўскага руху ў Смургонях, вязень савецкіх канцлягераў.

2001 – Вышэйшым гаспадарчым судом Рэспублікі Беларусь зачынена газета “Пагоня”. Пазьней галоўны рэдактар газеты Мікола Маркевіч і журналіст Павал Мажэйка асуджаны да зьняволення паводле крымінальнай справы за “паклёп на прэзідэнта”.

13 лістапада

1625 – Памёр Саламон Рысінскі (нар. у 1560 (?) у в. Рысін, цяпер Себежскі р-н Пскоўскай вобл.), паэт, філосаф, этнограф, педагог у ВКЛ. Верагодна, што пахаваны ў в. Дзяляцічы (Наваградзкі р-н).

1891 – У в. Руднікі (цяпер Пружанскі р-н) нарадзіўся Іван Саланевіч, спартовец, публіцыст, выдавец. Заснавальнік у Гародні спартовага таварыства “Сокал”.

1892 – У в. Лаша (Гарадзенскі р-н) нарадзіўся Язэп Троська (сапр. Дудзюк, загінуў пасьля 1930 у савецкіх турмах), беларускі гісторык, краязнавец, педагог.

1942 – Памёр Уладзіслаў Талочка, беларускі рэлігійны і культурна-асьветніцкі дзеяч, культуролаг, гісторык, літаратуразнавец. Нараджэнец Гародні. Пахаваны ў Вільні на могілках Росы.

1985 – Памёр Антон Валынчык, беларускі хормайстар, кампазітар, педагог. Нараджэнец в. Мяльканавічы (Слонімскі р-н) Пахаваны ў Гародні на могілках па прасп. Касманаўтаў.

1989 – У Менску памёр Фёдар Янкоўскі, беларускі мовазнавец. Пахаваны на Ўсходніх могілках. Жыў і працаваў у Гародні.

14 лістапада

1892 – У в. Ярэмічы (Карэліцкі р-н) нарадзіўся Міхаіл Лойка, беларускі эканаміст, географ, матэматык.

1905 – У в. Баброўня (Гарадзенскі р-н) нарадзіўся Міхась Васілёк (сапр. Касьцевіч), беларускі паэт, актывіст Грамады, ТБШ.

1939 – Заходняя Беларусь была афіцыйна ўлучаная ў склад БССР.

15 лістапада

1812 – Каля Ваўкавыску адбыўся бой паміж французскім і расейскім войскамі (доўжыўся два дні).

1893 – У в. Чухны (Смургонскі р-н) нарадзіўся Францішак Чарняўскі, беларускі каталіцкі сьвятар, рэлігійна-асьветніцкі публіцыст, выдавец, дзеяч эміграцыі (Францыя, Бельгія, ЗША). Скончыў школу ў Ашмяне.

1985 – Памёр Аляксандар Калодка, грамадзкі дзеяч, правазнавец, публіцыст, вязень

фашыстоўскіх канцлягераў, дзеяч беларускай эміграцыі (Аўстралія). Нараджэнец в. Церабостынь (Карэліцкі р-н). Пахаваны на беларускіх могілках Фоўкнер у Мэльбурне.

1987 – Памёр Рыгор Зыбайла, беларускі палітычна-вайсковы дзеяч, старшыня Слонімскай акруговай Беларускай Народнай Самапомачы ў 1941-42 гг.

16 лістапада

Дзень Маці Божай Вострабрамскай – апякункі Беларусі.

1888 – У в. Шурычы (Сьвіслацкі р-н) нарадзіўся (паводле інш. зьв. 16 сьнеж.) Вінцэнт Гадлеўскі, беларускі рымска-каталіцкі сьвятар, ідэоляг беларускага нацыянальнага руху.

1982 – Памёр Андрэй Макаёнак, драматург, народны пісьменьнік Беларусі. У 1945-46 жыў і працаваў у Гародні.

17 лістапада

1893 – У Дзьвінску (цяпер Латвія) нарадзіўся Кастусь Езавітаў, дзеяч беларускага нацыянальна-дзяржаўнага адраджэньня, публіцыст, перакладнік, педагог, гісторык. Пэўны час (канец 1918-пач. 1919) дзеіў у Гародні.

1906 – У в. Гібінята (Ашмянскі пав., цяпер Валожынскі р-н) нарадзіўся Янка Багдановіч, беларускі пісьменьнік, мемуарыст, вязень савецкіх канцлягероў. Выхоўваўся ў Барунскім дзіцячым прытулку.

18 лістапада

1937 – НКВД расстраляны Адам Бычкоўскі (нар. у 1889 у фальв. Талочкі на Сакольшчыне), беларускі грамадзка-культурны дзеяч. Адзін з заснавальнікаў Гарадзенскага гуртка беларускай моладзі.

2007 – У Менску памёр Віктар Роўда, беларускі харавы дырыжор, педагог. Пахаваны на менскіх Усходніх могілках. Нараджэнец Смургоняў.

19 лістапада

1784 (ці 1785) – У вёсцы Вулька (Бельскі пав., Беласточчына) нарадзіўся Міхал Баброўскі, беларускі вучоны-славіст. У 1824-26 працаваў у Жыровічах.

1927 – У в. Ваўчкі (Слонімскі р-н) нарадзіўся Міхась Ракевіч, удзельнік патрыятычнага падпольля 1946-47 у Заходняй Беларусі, вязень савецкіх турмаў і канцлягероў.

1996 – З станцыі Яцукі (Дзятлаўскі р-н) адпраўлены эшалён з апошняй ракетай "Тополь". Беларусь стала бязьядзернай дзяржавай.

2007 – У Дэтройце (ЗША) памёр Язэп Сажыч, дзеяч беларусь-

скай эміграцыі (ЗША), старшыня рады БНР з 1982 па 1997. Нараджэнец в. Гарадэчна (Наваградзкі р-н).

2008 – У Слоніме памёр Алег Лойка, беларускі пісьменьнік, літаратуразнавец, перакладнік, педагог. Пахаваны ў Слоніме.

20 лістапада

1648 – Каралём Рэчы Паспалітай і Вялікім князем ВКЛ абраны Ян Казімер (кіраваў да 1668).

1922 – У Клецку нарадзіўся Уладзімер Кісель (памёр у жн. 1999 у Гародні, пахаваны на могілках каля стан. Аульс пад Гародняй), удзельнік падпольнай арганізацыі Саюз Змаганьня за Незалежнасьць Беларусі, вязень савецкіх канцлягераў і турмаў.

1985 – У Беластоку памёр Юрка Геніюш, беларускі пісьменьнік і публіцыст. Нараджэнец Зэльвы.

1998 – Памерла Яўгенія Шастак, беларуская грамадзкая дзеячка, лекарка, вязень ГУЛАГУ. Нараджэнка в. Запольле (Наваградзкі р-н).

21 лістапада

1830 – Памёр Ян Сьнядэцкі, астраном, матэматык, філосаф, асьветнік Рэчы Паспалітай. Сямейны маёнтак і пахавальная капліца былі ў Гародніках (Гарадках, Ашмянскі р-н). Пахаваны ў Яшунах (Летува).

1937 – У Чабаксарах (Чувашская АССР) НКВД расстраляны Павал Каравайчык, беларускі культурны дзеяч, пісьменьнік. Нараджэнец мяст. Любча (Наваградзкі р-н).

22 лістапада

1715 – Нарадзіўся Антоні Скарульскі, рэктар Наваградзкага езуіцкага калегіюму ў 1760-64.

1800 – Памёр Саламон Майман (сапр. Хейман, нар. у 1753 ці 1754), філосаф-асьветнік. Нараджэнец Міру (Карэліцкі р-н).

23 лістапада

1824 – У Рыме нарадзіўся Баляслаў Русецкі, мастак, які працаваў на Беларусі. Адзін час жыў у Гародні, зрабіў шэраг размалёвак у гарадзенскіх касьцёлах, алтарную карціну "Сьвяты Казімер" у гарадзенскай фары.

1866 – У Кракаве памёр Адам Кіркор, беларуска-польскі гісторык, этнограф, археолаг, публіцыст, грамадзкі дзеяч.

24 лістапада

1970 – У Клюшчанах (Астравецкі р-н, па іншых зьвестках у Вільні) памёр Адольф Клімовіч,

беларускі каталіцкі грамадзкі дзеяч, журналіст, выдавец, вязень савецкіх канцлягероў. Пахаваны ў Клюшчанах.

1998 – У Гародні адбыўся масавы мітынг пратэсту (каля 2 тыс. удзельнікаў) супраць праекту дамовы пра стварэньне саюзнай дзяржавы Беларусі з Расеяй.

25 лістапада

1714 – У маёнтку Дзятлава (Дзятлаўскі р-н) нарадзіўся Тамаш Жаброўскі беларускі асьветнік, архітэктар, астраном, матэматык.

1795 – Кароль Рэчы Паспалітай Станіслаў Аўгуст Панятоўскі ў Гарадзенскім Новым замку адрокся ад дзяржаўнага трону.

1940 – Масква без згоды Вярхоўнага савету БССР перадала Летуве Друскенікі, землі Сьвянцянскага раёну і некалькі сельсаветаў суседніх раёнаў.

2002 – У Гародні выйшаў 1-ы нумар інфармацыйна-аналітычнага бюлетэню “Свой Лад”, рэдактар Віктар Сазонаў. Выходзіў да траўня 2004, калі рэдакцыя была разгромлена КДБ, усяго выйшла 14 нумароў.

2003 – Памерла Людміла Махнюк (дзявочае Каліноўская), дзеячка беларускага культурніцкага руху ў эміграцыі (ЗША). Нараджэнка мяст. Скідаль (Гарадзенскі р-н). Пахавана на беларускіх могілках у Саўт-Рывэры.

2007 – У ЗША памёр Кастусь Мярляк, беларускі грамадзка-культурны-рэлігійны дзеяч, дзеяч БНР у эміграцыі (Італія, Аргентына, ЗША).

26 лістапада

1864 – Памёр Тодар Нарбут, гісторык, археолаг, краязнавец. Пахаваны ў в. Нача (Вараноўскі р-н).

1885 – У Канстантынопалі памёр Адам Міцкевіч, паэт, асьветнік, філамат. Пахаваны ў Парыжы. 4.7.1890 парэшткі былі перавезены ў Кракаў і зьмешчаны ў Вавельскім замку.

1889 (ці 1891) – На Віленшчыне нарадзіўся Вацлаў Раманоўскі, беларускі рымска-каталіцкі сьвятар. У 1922-36 служыў пробашчам у Германішках (Вараноўскі р-н). Памёр ці згінуў пасьля 1939 г.

1891 – У в. Арляняты (Смургонскі р-н) нарадзіўся Янка Станкевіч, беларускі грамадзка-культурны дзеяч, мовазнавец, гісторык, перакладнік, выдавец, публіцыст, педагог, дзеяч эміграцыі (Нямеччына, ЗША).

1930 – У Оршы нарадзіўся Уладзімір Караткевіч, народны пісьменьнік Беларусі. Часта бываў у Гародні.

27 лістапада

1900 – У в. Слачва (Наваградзкі р-н) нарадзіўся Вячаслаў Лаўскі, беларускі грамадзка-культурны дзеяч, педагог, адзін з заснаваньнікаў беларускага студэнцкага руху.

1903 – У в. Сакаўцы (Івацэвіцкі р-н) нарадзіўся Піліп Пестрак, беларускі літаратар, дзеяч КПЗБ. У 1927-29 жыў у Слоніме. Быў зьняволены польскімі ўладамі ў Гарадзенскую турму.

1920 – Пачалося антысавецкае Слуцкае паўстаньне (доўжылася да 28 сьнеж. 1920). Нацыянальны Дзень Герояў.

1921 – У в. Клешнякі (Шчучынскі р-н) нарадзіўся Уладзімер Тарасевіч, рэлігійны і грамадзкі дзеяч беларускага замежжа (ЗША).

1938 – НКВД расстраляны Сымон Рак-Міхайлоўскі, беларускі грамадзка-палітычны дзеяч, сябра Рады БНР, публіцыст, заснаваньнік і дырэктар настаўніцкай семінарыі ў Барунах (у 1920-22).

1989 – Памёр Кастусь Станкевіч (нар. у 1925 у мяст. Турэц, Карэліцкі р-н), дзеяч беларускай эміграцыі (Аўстралія).

28 лістапада

1923 – Было створана беларускае літаратурнае аб'яднаньне "Маладняк" (дзеіла да 1932).

29 лістапада

1826 – У Вільні памёр Вікенці Герберскі (нар. у Слоніме ў 1784), медык і педагог.

1830 – Пачатак нацыянальна-вызвольнага паўстаньня.

1938 – У Менску (ці ў Маскве) НКВД расстраляны Браніслаў Тарашкевіч, беларускі грамадзка-палітычны і асьветны дзеяч, мовазнавец, публіцыст, перакладнік, літаратуразнавец.

1949 – У савецкім канцлягеры пад Тайшэтам забіты Адам Станкевіч (паводле інш. зьв. 4 сьнеж.), беларускі рымска-каталіцкі сьвятар, грамадзка-культурны дзеяч, асьветнік, культуролаг, выдавец, публіцыст. Нараджэнец в. Арляняты (Смургонскі р-н). Пахаваны на могілках Азярлага каля в. Шаўчэнкі.

1961 – У Гародні быў ўзарваны і зьнішчаны касьцёл Фара Вітаўта.

30 лістапада

1745 – У маёнтку Сяхновічы (Жабінкаўскі р-н) нарадзіўся Тадэвуш Касьцюшка (паводле інш. зьв. 4.2.1746), дзяржаўны і вайсковы дзеяч, кіраўнік паўстаньня 1794 году.

1971 – Памёр Уладзімір Корбан, беларускі пісьменьнік, байка-

пісец, перакладнік. У 1946-48 жыў і працаваў ў Лідзе.

1989 – У Гародні прайшла ўстаноўчая канфэрэнцыя Гарадзенскага гарадзкога аддзяленьня Таварыства Беларускай Мовы імя Францішка Скарыны.

1991 – У в. Мядзьведзічы (Ляхавіцкі р-н) памёр Вацлаў Пянткоўскі, каталіцкі сьвятар, асьветнік. Перад другой сусьветнай вайной служыў прэфэктам навагрудзкай гімназіі.

СНЕЖАНЬ

1 сьнежня

1919 – Памёр Вандалін Шукевіч беларускі археолаг, этнограф, калекцыянер. Пахаваны ў роднай в. Нача (Вараноўскі р-н).

1989 – У Гародні прайшла ўстаноўчая канферэнцыя гарадзкога аддзялення Таварыства Беларускай Мовы імя Францішка Скарыны.

2 сьнежня

1776 – У маёнтку Юркаўшчына (Мсьціслаўскі пав.) нарадзіўся Анёл Доўгірд, філосаф, лёгік, педагог. Працаваў у Лідзе і Шчучыне.

1879 – У Шчучыне нарадзіўся Фэлікс Стацкевіч, беларускі грамадзка-культурны дзеяч, выдавец, педагог, актывіст Грамады і ТБШ.

3 сьнежня

1791 – У в. Бялавічы (Івацэвіцкі р-н) нарадзіўся Міхал Гамаліцкі, беларускі лекар, педагог, гісторык. Вучыўся ў Жыровічах.

1814 – Нарадзіўся (на Меншчыне) Восіп Гашкевіч, дыплямат, мовазнавец, дасьледнік Японіі і Кітаю, натураліст. Жыў у в. Малі (Астравецкі р-н).

4 сьнежня

1803 – Памёр Давыд Пільхоўскі, асьветнік, пісьменьнік, перакладнік, выдавец. Часта бываў на Наваградчыне, калі працаваў інспектарам навучальных установ.

1980 – Памерла Вольга Галіна (дзявочае Грудзінская, па мужу Александроўская), беларуская акторка, педагог.

5 сьнежня

1793 – На Гарадзенскім сойме была прынятая Канстытуцыя Рэчы Паспалітай.

2013 – У Ваўкавыскім раёне памёр Зьміцер Іваноўскі (нар. у 1959), беларускі мастак, грамадскі актывіст. Пахаваны ў Гародні на могілках у Аульсе.

6 сьнежня

1520 – Нарадзілася Барбара Радзівіл, жонка Станіслава Гаштаўта, пазьней жонка караля Жыгімонта II Аўгуста. Жыла ў Геранёнах з 1538 па 1542.

1705 – У Гародні ў гонар Сьвятога Францішка Ксаверыя асьвечаны езуіцкі кляштар.

1919 – У сваім маёнтку пад Харкавам бандытамі забіты Аляксандар Булатовіч, падарожнік, дасьледнік Усходняй Афрыкі, дыплямат, праваслаўны іераманах, які паходзіў з Гарадзеншчыны.

1981 – У Маскве памёр Яўген

Леашэня, вайсковец, беларускі краязнавец. Нараджэнец Слоніму.

1987 – Памёр Нікандар Мядзейка, беларускі настаўнік, дзеяч Беларускай Народнай Самапомачы, дзеяч эміграцыі (Францыя, ЗША). Вучыўся ў Барунах, працаваў у Лідзкай акрузе. Пахаваны на беларускіх могілках у Нью-Брансьвіку (ЗША).

7 сьнежня

1506 – У Гародні вялікі князь ВКЛ Жыгімонт I Стары выдаў прывілей, які замацоўваў юрыдычныя нормы, запісаныя ў прывілеях асобным землям, валасьцям і гарадам ВКЛ.

1824 – У маёнтку Тупальшчына (Смургонскі р-н) нарадзіўся Юльян Бакшанскі, удзельнік вызвольнага руху, камандзір паўстанцкага атраду ў 1863 годзе, публіцыст.

1863 – Памёр Ануфры Петрашкевіч (нар. у 1793 у Шчучыне), філамат, паэт, архівіст, удзельнік паўстаньня 1831.

1878 – У в. Навасады (Ашмянскі р-н) нарадзіўся Андрэй Зязюля (сапр. Аляксандар Астрамовіч), беларускі каталіцкі сьвятар, паэт.

1943 – У Менску невядомымі забіты Вацлаў Іваноўскі, беларускі грамадзка-палітычны дзеяч, адзін з стваральнікаў Грамады, асьветнік, выдавец, міністар асьветы ў Радзе БНР. Нараджэнец м. Лябёдка (Шчучынскі р-н). Пахаваны ў Менску на Кальварыйскіх могілках.

2007 – Памёр Валянцін Блакіт (сапр. Болтач), беларускі празаік, публіцыст, паэт. Нараджэнец в. Вострава (Шчучынскі р-н).

8 сьнежня

1432 – Пад Ашмяной адбылася бітва паміж вялікімі князямі Сьвідрыгайлам і Жыгімонтам. Загінула больш за 10 тысяч чалавек.

1926 – Памёр Кастусь Бялецкі, беларускі грамадзка-палітычны дзеяч. Нараджэнец мяст. Луна (Мастоўскі р-н).

1937 – НКВД расстраляны Ігнат Дварчанін, беларускі грамадзка-культурны дзеяч, літаратуразнавец, паэт, педагог. Нараджэнец в. Погіры (Дзятлаўскі р-н).

9 сьнежня

1268 – Забіты Войшалк (нар. у 1223), князь Наваградзкі, вялікі князь ВКЛ (1263-67).

1891 – У Менску нарадзіўся Максім Багдановіч, беларускі паэт, перакладнік, крытык. У Гародню пераехаў з бацькамі ў год нараджэньня.

1922 – У Гародні адчынены гісторыка-мастацкі музей (дзяржаўны гісторыка-археалягічны музей).

1973 – У Вільні памёр Янка Шутовіч, беларускі грамадзка-культурны дзеяч, выдавец, літаратуразнавец, вязень савецкіх канцлягероў. Нараджэнец в. Шутавічы (Смургонскі р-н). Пахаваны ў Павільнісе.

1974 – Памерла Юлія Бібіла, беларуская бібліёграфка, майстарка мастацкага ткацтва. Нараджэнка мяст. Поразава (Сьвіслацкі р-н).

10 сьнежня

1852 – У в. Нача (Вараноўскі р-н) нарадзіўся Вандалін Шукевіч беларускі археолаг, этнограф, калекцыянер.

1888 – У Гарадку (на Беласточчыне) нарадзіўся Мікола Дзямідаў, вайсковы, грамадзка-палітычны дзеяч; у 1943 акруговы школьны інспектар, арганізатар батальёну беларускай самааховы ў Лідзе.

1896 – У Вераскаве (Навагрудзкі р-н) памёр Уладзіслаў Брахоцкі, грамадзкі дзеяч, удзельнік паўстаньня 1863-64. Нараджэнец маёнтку Гаўя (Івейскі р-н).

1913 – У в. Лабна (Лабно, Гарадзенскі р-н) нарадзіўся Вацлаў Гебельт, шахматны кампазіст, вязень ГУЛАГу, пасьля вызваленьня ў 1949 жыў да сьмерці ў Лідзе.

1930 – У в. Вецявічы (Слонімскі р-н) нарадзіўся Мікола Арочка, беларускі пісьменнік, літаратуразнавец, перакладнік.

11 сьнежня

1876 – У в. Вішнева (Смургонскі р-н) нарадзіўся Мечыслаў Карловіч,кампазітар, дырыжор, сын мовазнаўца і этнографа Яна Карловіча.

1879 – У Варшаве памёр Адам Сузін, удзельнік вызвольнага руху, падарожнік. У 1819 скончыў Гарадзенскую гімназію.

1991 – Вярхоўны Савет Рэспублікі Беларусь зацьвердзіў Палажэньне “Аб Дзяржаўным бела-чырвона-белым сьцягу Рэспублікі Беларусь.

12 сьнежня

1586 – У Гародні памёр Стафан Баторы, вялікі князь ВКЛ, кароль Рэчы Паспалітай. Новым каралём абраны Жыгімонт III Ваза.

1870 – Памёр Леан Зянковіч, паэт, публіцыст, мемуарыст, удзельнік паўстаньня 1830-31. Вучыўся ў Сьвіслачы.

1996 – У Гародні пачалася міжнародная навуковае канферэнцыя “Стэфан Баторы і Усходняя Еўропа яго часу” (доўжылася 12-14 сьнежня).

2006 – Памерла Ніна Тарас, беларуская паэтка. Нараджэнка в. Запольле (Навагрудзкі р-н).

13 сьнежня

1826 – Памёр Станіслаў Бо-

гуш-Сестранцэвіч, беларускі вучоны, царкоўны дзеяч, літаратар. Нараджэнец в. Занкі (Сьвіслацкі р-н).

1830 – На землях Беларусі ў зьвязку з паўстаньнем абвешчана ваеннае становішча.

14 сьнежня

1911 – У в. Церабостынь (Карэліцкі р-н) нарадзіўся Аляксандар Калодка, грамадзкі дзеяч, правазнавец, публіцыст, вязень фашыстоўскіх канцлягераў, дзеяч беларускай эміграцыі (Аўстралія).

1929 – Польскія ўлады забаранілі на тэрыторыі Заходняй Беларусі народны гімн “Ад веку мы спалі”. У хуткім часе ён быў забаронены і ў Савецкай Беларусі.

2001 – Памёр Самсон Пярловіч, сябра Саюзу Вызваленьня Беларусі, беларускі паэт, вязень ГУЛАГу. Нараджэнец в. Католышы (Наваградзкі р-н). Пахаваны на могілках ля Наваградку.

15 сьнежня

1575 – Каралём Рэчы Паспалітай і Вялікім князем ВКЛ абраны Стэфан Баторы (кіраваў дзяржавай да 12 сьнеж. 1586).

1735 – У м. Руткішкі (Беласточчына) нарадзіўся Давыд Пільхоўскі, асьветнік, пісьменьнік, перакладнік, выдавец. Часта бываў на Наваградчыне, калі працаваў інспектарам навучальных установ.

1990 – Рымскі Папа Ян Павал II надаў гарадзенскаму фарнаму касьцёлу тытул Малой базілікі.

1994 – У Берасьці памёр Уладзімір Калесьнік, беларускі літаратуразнавец, крытык, празаік. Нараджэнец в. Сіняўская Слабада (Карэліцкі р-н). Пахаваны ў Берасьці.

16 сьнежня

1901 – У в. Кубельнікі (Бераставіцкі р-н) нарадзіўся Мікалай Марцінчык, беларускі грамадзка-культурны дзеяч, лекар, вязень савецкіх канцлягераў.

1989 – У Лідзе прайшла ўстаноўчая канферэнцыя гарадзкога аддзялення Таварыства Беларускай Мовы імя Францішка Скарыны.

17 сьнежня

1849 – У Альбярціне (пад Слонімам) нарадзіўся Зыгмунт Пуслоўскі, мецэнат, калекцыянер.

1891 – На хутары Плавушка (Смургонскі р-н) нарадзіўся Андрэй Цікота, беларускі рэлігійны і грамадзка-культурны дзеяч, генерал ордэну марыянаў.

1917 – У в. Запольле (Наваградзкі пав.) нарадзілася Вера Шостак, беларуская настаўніца, актывістка нацыянальнага руху.

1922 – У в. Пілкі (Мастоўскі р-н), нарадзіўся Георгі Тарасевіч, беларускі архітэктар, грамадзкі актывіст.

18 сьнежня

1771 – У Ляхавічах нарадзіўся Францішак Ксаверы Несялоўскі, удзельнік паўстаньняў 1794 (ваяваў на Гарадзеншчыне), 1830 гг. Меў родавы маёнтак у Варончы (Карэліцкі р-н).

1934 – У Вільні памёр Альбін Стаповіч, беларускі грамадзка-культурны дзеяч, кампазітар, музычны педагог, публіцыст. Нараджэнец в. Барані (Астравецкі р-н). Пахаваны на могілках Роса.

19 сьнежня

1942 – У Слоніме гестапаўцамі былі расстраляныя каталіцкія манашкі Багуміла Найшэўская, Марта Валоўская і ксёндз Адам Старк.

1964 – У вёсцы Лаша (Гарадзенскі р-н) адчынены мемарыяльны музей Яўхіма Карскага.

20 сьнежня

1840 – У в. Дэмбрава (Шчучынскі р-н) нарадзіўся Казімер Альхімовіч, мастак, удзельнік паўстаньня 1863-64.

1890 – У Гародні нарадзіўся Юзаф Ядкоўскі, польскі археолаг, гісторык, краязнавец, калекцыянер, музеязнавец.

1937 – У Менску НКВД расстраляны Васіль Дружчыц (Друшчыц), беларускі гісторык, педагог. Вучыўся ў Жыровічах.

1997 – Выйшаў першы нумар бюлетэню "Мастоўскі веснік". Усяго выйшла больш 100 нумароў, рэдактар Язэп Палубятка.

21 сьнежня

1812 – У Гародню ўвайшоў атрад расейскага войска на чале з Дзянісам Давыдавым.

1918 – У Гародні на паседжанні Рада БНР стварае Раду Дзяржаўнай абароны на чале з Вацлавам Ластоўскім і Кіпрыянам Кандратовічам.

1981 – Памёр Міхась Забэйда-Суміцкі, беларускі сьпявак, педагог, дзеяч эміграцыі. Нараджэнец в. Несьцяровічы (Сьвіслацкі р-н). Пахаваны ў Празе на Альшанскіх могілках.

22 сьнежня

1798 – У Вільні памёр Джузэпэ Сака (нар. у 1735 у Вероне), італійскі архітэктар, які працаваў на Віленшчыне і Гарадзен-

шчыне. Пахаваны ў Гародні на старых каталіцкіх могілках (паводле інш. зьвестак у сваім маёнтку Дубасьня пад Беластокам).

1924 – На Навагрaдчыне нарадзіўся Міхась Кожыч, беларускі настаўнік, кіраўнік арганізацыйнага аддзелу Саюзу Вызваленьня Беларусі, вязень савецкіх канцлягераў. Жыў і працаваў у Любчы, Навагрaдку, Поўберагу.

1932 – У Заходняй Беларусі пачало дзеіць Таварыства Беларускай Асьветы (ТБА). Дзеіла да жніўня 1937.

1937 – У турме НКВД г. Алматы (Казахстан) расстраляны Янка Вярсоцкі, беларускі рымска-каталіцкі сьвятар, грамадзкі дзеяч. Нараджэнец мяст. Гальшаны (Ашмянскі р-н)

2001 – У Менску памёр Уладзіслаў Чарняўскі, беларускі каталіцкі сьвятар, перакладнік літургічных тэкстаў на беларускую мову. Пахаваны ў мяст. Вішнева (Валожынскі р-н) каля касьцёлу. Нараджэнец засьценку Амбружын (Ашмянскі р-н).

23 сьнежня

1796 – У в. Вярховічы (Камянецкі р-н) нарадзіўся Віктар Гельтман, публіцыст, удзельнік паўстаньня 1830-31. Вучыўся ў Сьвіслачы, разам з братам Язэпам стварыў у 1819 у Сьвіслацкай гімназіі тайную патрыятычную арганізацыю.

1918 – Памёр Лейб Найдус, габрэйскі паэт, перакладнік. Быў пахаваны ў Гародні на габрэйскіх могілках (цяпер на іх месцы стадыён “Нёман”).

24 сьнежня

1761 – Нарадзіўся (Пазнаньскае ваяв., Польшча) Якуб Ясінскі, вайсковы і палітычны дзеяч, інжынер, паэт, адзін з кіраўнікоў паўстаньня 1794.

1798 – На хутары Завосьсе (верагодней усяго Навагрaдзкі р-н) нарадзіўся Адам Міцкевіч, польска-беларускі паэт, асьветнік, філамат.

1809 – У Вільні памёр Канстанцін Атасельскі (нар. каля 1739 г. у Львове), тэатральны мастак, майстар дэкаратыўнага жывапісу. Працаваў у Дзярэчыне (Зэльвенскі р-н).

1900 – У Слоніме нарадзіўся Яўген Леашэня, вайсковец, беларускі краязнавец.

1942 – У Трасьцянцы пад Менскам нацыстамі расстраляны Вінцэнт Гадлеўскі, беларускі рымска-каталіцкі сьвятар, ідэоляг беларускага нацыянальнага руху. Нараджэнец в. Шурычы (Сьвіслацкі р-н).

2009 – У Гародні памёр Георгі Тарасевіч, беларускі архітэктар, грамадзкі актывіст. Нараджэнец в. Пілкі (Мастоўскі р-н). Пахаваны ў Гародні.

25 сьнежня

Каляды (Божае Нараджэньне) паводле грыгарыянскага календара.

1844 – Памёр Адам Храптовіч, асьветнік, удзельнік паўстаньня 1794, мецэнат мастацтваў і навукі. Заснаваў у Шчорсах буйную пачатковую школу.

1919 – У в. Дзетамля (Навагрудзкі р-н) нарадзіўся Кастусь Мярляк, беларускі грамадзка-культурны-рэлігійны дзеяч, дзеяч БНР у эміграцыі (Італія, Аргентына, ЗША).

1998 – Адбыўся першы перапіс насельніцтва незалежнай Беларусі (насельніцтва склала 10.045.200 чалавек (зь іх 8.159.100 – беларусаў). Беларускую мову роднай назвалі 73,7% жыхароў краіны.

26 сьнежня

1940 – Пасьля зьбіцьця невядомымі памёр Баляслаў Пачопка, беларускі культурна-асьветніцкі і рэлігійны дзеяч. Працаваў дырэктарам Сьвіслацкай настаўніцкай сэмінарыі.

1978 – У Лёндане памёр Вінцук Адважны (сапр. Язэп Германовіч), беларускі каталіцкі сьвятар, пісьменьнік, паэт, эмігрант (Італія, Вялікабрытанія). Пахаваны на могілках Сэн-Панкрас.

27 сьнежня

1836 – У мяст. Жалудок (Шчучынскі р-н) нарадзіўся Валеры Урублеўскі, адзін з кіраўнікоў паўстаньня 1863 году.

1859 – У Беластоку нарадзіўся Лазар Замэнгоф, лекар, вынаходнік мовы эсперанта. Пэўны час жыў у Гародні.

1892 – Нарадзіўся (Лідзкі пав.) Міхал Борык, беларускі каталіцкі сьвятар. З 1933 служыў у Смургонях, у 1933-38 – у Нястанішках (Смургонскі р-н).

1906 – У Адэсе (Украіна) нарадзілася Іна Каханоўская (дзявочае Рытар), беларуская грамадзкая дзяячка, эмігрантка (ЗША). У час нямецкай акупацыі працавала настаўніцай у Ярэмічах (Карэліцкі р-н).

1918 – Рада БНР на чале з Антонам Луцкевічам пераехала ў Гародню.

1924 – Памёр Леў Бакст (Розэнберг), парыжскі жывапісец і графік, тэатральны мастак, заканадаўца моды. Нараджэнец Гародні.

1925 – У Атэнах (Грэцыя) памёр Зыгмунт Мінейка, удзельнік паўстаньня 1863-64, беларускі і грэцкі грамадзкі дзеяч, этнограф, калекцыянер, мемуарыст. Нараджэнец в. Балванішкі (цяпер Зялёны Бор, Ашмянскі р-н).

28 сьнежня

1588 – Гародня згодна з пастановай Кракаўскага сойму стала цэнтрам каралеўскай эканоміі (была ім ажно да 1795).

1882 – У маёнтку Лябёдка (Шчучынскі р-н) нарадзіўся Тодар Іваноўскі (Тадас Іванаускас), беларуска-летувіскі заолаг, педагог.

1908 – Каля Гудагая (Астравецкі р-н) быў зафіксаваны землятрус моцнасцю 6-7 балаў па шкале Рыхтара.

1932 – Памёр Зыгмунт Штафінскі, каталіцкі сьвятар, удзельнік беларускага хрысьціянскага руху 20 ст. З 1922-га служыў у Ашмянскім дэканаце, у 1930-31 – вікарыем у Дзятлаве.

1988 – У ЗША памёр Аляксандар Стагановіч, беларускі грамадзка-палітычны дзеяч, удзельнік БНС, эмігрант (Нямеччына, ЗША). Пахаваны на беларускіх могілках у Нью-Брансьвіку (ЗША). Нараджэнец в. Нясутычы (Наваградзкі р-н).

29 сьнежня

1987 – Памерла Яніна Жэймо, акторка тэатру і кіно. Нараджэнка Ваўкавыску.

30 сьнежня

1879 – У Гародні нарадзіўся Якуба Чэхаўскі, беларускі атлет і барэц.

1884 – Адкрыты рух па чыгунцы Вільня-Ліда-Лунінец.

1911 – У в. Марцянаўцы (Ваўкавыскі р-н) нарадзілася Лідзія Ялоўчык (у замужжы Лісок), беларуская пісьменьніца, паэтка, педагог.

1975 – У Жупранах (Ашмянскі р-н) усталяваны помнік Францішку Багушэвічу, у Кушлянах (Смургонскі р-н) адчынены Дом-музей паэта.

31 сьнежня

1802 – У мяст. Падароск (Ваўкавыскі р-н) нарадзіўся Максіміліян Рыла, філосаф, археолаг, каталіцкі місіянер на Блізкім Усходзе і ў Афрыцы.

1916 – У Варшаве (?) памёр Казімер Альхімовіч, мастак, удзельнік паўстаньня 1863-64. Нараджэнец Дэмбрава (Шчучынскі р-н).

1991 – У Гародні памёр Юры Астроўскі, беларускі біяхімік, акадэмік, грамадзкі дзеяч, пахаваны на могілках па прасп. Касманаўтаў. Працаваў у Слоніме і Гародні.

Абрэвіятуры:

БАЗА

БКА – Беларуская Краёвая Абарона

БНР – Беларуская Народная Рэспубліка

БНС – Беларуская Народная Самапомач

БНФ – Беларускі Народны Фронт

БЦР – Беларуская Цэнтральная Рада

ВКЛ – Вялікае Княства Літоўскае

ГУЛАГ – Главное Управление Лагерей

КПЗБ – Камуністычная Партыя Заходняй Беларусі

КХП БНФ – Кансэрватыўна Хрысьціянская Партыя Беларускі Народны Фронт

НКВД – Народный Комиссариат Внутренних Дел

СБМ – Саюз Беларускай Моладзі

СШ – Сярэдняя Школа

ТБШ – Таварыства Беларускай Школы

Скароты:

в. – вёска
верас. – верасень
вобл. – вобласьць
вол. – воласьць
г. – горад
губ. – губэрня
жн. – жнівень
зьв. – зьвесткі
інш. – іншы
кастр. – кастрычнік
крас. – красавік
ліп. – ліпень
ліст. – лістапад
лют. – люты
м. – маёнтак
мяст. – мястэчка
нар. – нарадзіўся
пав. – павет
пам. – памёр
прасп. – праспэкт
р-н – раён
сак. – сакавік
сапр. – сапраўднае
ст. – стагоддзе
стан. – станцыя
студз. – студзень
Сьв. – Сьвяты
сьнеж. – сьнежань
фальв. – фальварак
чэрв. – чэрвень

Паказьнік асобаў:

В

Г

С

Т

У

Ф

Х

Ц

Шукайце кнігі з лагатыпам “ГАРАДЗЕНСКАЙ БІБЛІЯТЭКІ” ў кнігарнях, інтэрнэт-кнігарнях, а таксама ў прыватных распаўсюднікаў:

«Гароднія X — XX стст. Каралеўскі горад з правінцыйным лёсам»
Юры ГАРДЗЕЕЎ «Тапанімія старажытнай Гародні (XII–XVIII стст.)»
Аляксандр КРАЎЦЭВІЧ «Гісторыя Вялікага Княства Літоўскага (1248—1341)»
Зоська ВЕРАС «Я помню ўсё»
Наталля МАЛІНОЎСКАЯ–ФРАНКЕ «Забыты вернісаж». Творчасць мастакоў Гарадзеншчыны 1860–х — 1930–х гг.
Зянон ПАЗЬНЯК «Добрая фатаграфія»
Ларыса ГЕНІЮШ «Лісты з Зэльвы»
«Гродназнаўства. Гісторыя еўрапейскага горада»
Біяграфія гарадзенскіх вуліц. Ад Фартоў да Каложы
Васіль БЫКАЎ. «Гарадзенскі архіў: Невядомыя творы (1957—1972). Незавершанае. Нататнікі»
Юры ГАРДЗЕЕЎ «Магдэбургская Гародня»
Данута БІЧЭЛЬ «Хадзі на мой голас»
Пётр СЯЎРУК «Небыцця не існуе. Невядомыя старонкі беларускага нацыянальнага руху»
Аляксей КАРПЮК «Развітанне з ілюзіямі»
«Зрабаваны народ. Размовы з беларускімі інтэлектуаламі»
Алесь КРАЎЦЭВІЧ «Рыцары і дойліды Гародні»
Сяргей ШАПРАН «Васіль Быкаў. Гісторыя жыцця» Т. 1—2
Апанас ЦЫХУН «...Улюбёны я ў сваю зямлю»
Дзмітры ЛЮЦІК «Нёманскі Фронт. 12—25 ліпеня 1944 года. Баі за Гродна
ў данясеннях, успамінах, статыстыцы»
Юры ГУМЯНЮК «Назаві мяне геніем»
Гародня. 50 год без Фары Вітаўта (мультымедыйны дыск)
DZIECIUKI «Гарадзенскі гармідар» (дыск)

Серыя «Сучасная гарадзенская проза»
Віктар ШАЛКЕВІЧ «Рэквіем па непатрэбных рэчах»
Аркадзь ЖУКОЎСКІ «Галс»
Віктар САЗОНАЎ «Маленькія гісторыі з вялікай палітыкі»
Валянцін ДУБАТОЎКА «Чорная воля»
Віктар САЗОНАЎ «Паэзія прозы»

Серыя «Краязнаўства Беларусі»
Уладзімір ХІЛЬМАНОВІЧ «Каляндарны краязнаўчы даведнік Гарадзеншчыны»

Матэрыялы міжнароднай навуковай гістарычнай канферэнцыі
«Гарадзенскі палімпсест» — 2008, 2009, 2010, 2011, 2012, 2013

Гарадскі гістарычна–культуралагічны часопіс
«Гарадзенскі гадавік — 2012»
«Гарадзенскі гадавік — 2013»